

9242

**ANDHRA LEGISLATIVE ASSEMBLY
DEBATES**

OFFICIAL REPORT

FRIDAY, the 25th NOVEMBER 1955

**DISCUSSION ON THE REPORT OF THE STATES REORGANIZATION
COMMISSION**

**PRINTED BY
THE SUPERINTENDENT, ANDHRA GOVERNMENT PRESS
KURNOOL
1955**

9247

CONTENTS.

	PAGES
Discussion on the report of the States Reorganization Commission	1-79

ANDHRA LEGISLATIVE ASSEMBLY.

Friday, the 25th November 1955.

The House met in the Assembly Chamber, Kurnool, at eleven of the clock, Mr. Speaker (The Hon. Sri R. Lakshminarasimham Dora) in the Chair.

I. QUESTIONS AND ANSWERS FROM 11 A.M. TO 11-40 A.M.

II. GOVERNMENT MOTION.

DISCUSSION ON THE REPORT OF THE STATES REORGANIZATION COMMISSION.

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“ Mr. Speaker, Sir, I move—

‘That the Report of the States Reorganization Commission be taken into consideration.

‘And on such consideration, this House feels happy that the Tungabhadra area which is essential for the development of Rayalaseema has been reunited with Andhra State thus fully facilitating the industrial and agricultural development of the whole area.

‘2. That this Assembly feels that the Telugu-speaking parts of Hyderabad are intimately connected with Andhra and appreciates the views of the States Reorganization Commission with regard to the desirability of unifying Telangana and Andhra but requests the Government of India to merge them forthwith instead of waiting till 1961, with Hyderabad as the seat of the Government and the High Court and that such a unified unit will greatly help the development of the State and the full exploitation of the waters of the Godavari and the Krishna, making the Telangana and Andhra people equal partners in this joint enterprise of bettering the conditions of the people.

‘3. This Assembly would further like to assure the people in Telangana that the development of that area would be deemed to be a special charge, and that certain priorities and special protection will be given for the improvement of that area, such as reservation in services and educational institutions on the basis of population and irrigation development.

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

'4. This Assembly requests that Kolar district in Mysore which has a clear Telugu majority should be included in Andhra.'

'5. This Assembly further feels the need for boundary adjustments with the Madras, Mysore (Karnataka), Madhya Pradesh and Orissa States on the basis of village and contiguity and that such adjustments can be achieved by mutual co-operation and goodwill and that necessary negotiations must take place and if any points remain unsettled, the Government of India may refer them for arbitration.'

" ఈ తీర్మానముయొక్క కావలు కొద్దిసేవటిలో గౌరవ సభ్యులకు అంద పెయిబడతాయి. ఉపాధి దినికి ఏవైనా సహరూలు యిష్టదలచుకుంటే ప్రీకరుగా చెప్పిస ప్రకారం ఈ సాయింత్రం 4 గంటలవరకు యివ్వ పచ్చను. దినిని గురించిస చర్చ త్వరగా అయిపోతే బాగుంటుందని యిష్టుడే స్వికరుగాలి డాములో నిర్ణయించుకున్నాం. కాబట్టి యా విషయం అన్ని పొర్తలవారు మసమ్మలో చెట్టుకొని రేపు సాయింత్రంలోగా చర్చ పూర్తి చేయించగలరని ఆశిస్తున్నాను. ఇది చాలా ముఖ్యమైనటువంటి తీర్మానం. బహుసః యా ఆసెట్లో యింత ముఖ్యమైనటువంటి తీర్మానం యింతకు ముందు చర్చింపబడతేదేమో! లేక చాలాకాలంవరకు చర్చింపబడదేమో అసుకోపలసి పున్నది. అంధ్రరాష్ట్ర భవిష్యత్తు అంతా యినాడు మనం చేసినటుపటి తీర్మానాన్నిబట్టి, తరువాత పార్లమెంటువారు చేసే తుది నిర్ణయం బట్టి పూటుంది. కాబట్టి అంత ప్రాముఖ్యమైనటువంటి తీర్మానాస్క మంబిల్లు చారిచారి సలచేలను యిచ్చి మస అంధ్ర ప్రజాసీకం రూక్కిప్రగాచారంఛ నెరవేరెటటుగా చేయవలసిన బాధ్యత మనందరి మిదా పున్నది. కాని మన ఈ తొపొంలో చుట్టుప్రక్కల పున్నటువంటి ప్రజలయోక్క జావాలనుగాని లేక యితర Government లనుగాని తీర్మానగా ఏముల్చించదు ద్వాయింకాచెపోనని నేనునుకుంటున్నాను. ఈత్తాపంతో ఏ పద్మాకమియ విషయంలోనో, ఏ కొలాచు విషయంలోనో, డుతరు లవరో తీర్మానగా మాట్లాడినారని, మసం యిష్టుడు తీర్మానగా మాట్లాడకుండా కొంత జాగ్రత్తగా మాట్లాడటలాసానటువంటి ఆచసరం పున్నది. మన చర్చలు ఏధముగా ఉన్నప్పే విషయాన్ని దేశం ఆంతా చూస్తున్నది—ఈనాడు ఈ అసెంబ్లీవారు ఎటుచుంట తీర్మానం చేస్తున్నారు, మెంబిల్లు ఎటువంటి ఉపాధిసాయి చేస్తునా రు అంటటుపంట ఏషయం కేపలం మస రాష్ట్రమే కొకుండా ఒకశర్త చాచ్చెపులుకూడా గమనిస్తునా యి కాబట్టి గౌరవ సభ్యులు కొంత restraint తో, కొంత సంఘమంతో చూట్లాడటం మంచిదని భావిసు దాస. కేపలం జాపచల్ల, కటిపథున మాటల ప్రయోగంవల్ల మన వాంఛ

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

సిద్ధింపలేకపొచచ్చు. కాబట్టి భాష బ్రగ్రతగా వాడాలి అని నేను చెబుతు వాను. ఏన్వాళ్లసుంచో తెలుగు మాట్లాడుతుస్తువంటవాటు అనేక రాష్ట్రాలలో పుంటూ చచ్చినారు. కొంతమంది హెదరాబాదులో పున్నాయి, కొంతమంది మైసూరులో పున్నాయి, కొంతమంది మధ్య ప్రదేశ్లో పున్నాయి, కొంతమంది మద్రాసులో పున్నాయి, ఇట్లా తెలుగు మాట్లాడే టటువంటి వారు, తెలుగు సాహాత్మయునందు, తెలుగు చరిత్రుయందు అభియచికలిగి, ఆత్మగౌరపంతే పుండిన తెలుగువారు, రాజకీయంగా అనేక రాష్ట్రాలలో పుంటూ చచ్చినారు. గాంతకుమండు డా రాష్ట్రాలను నిర్మించిసటువంటి పరిపాలనలు కేండలం ఒకక్క భాషనే మఃస్సులో పెట్టుకొరు యూ రాష్ట్రాలను నిర్మించలేదు. ఎప్పుటికప్పుడు, బహుగా దంచయ్యాత్రలలో సైన్యాలు ఆక్రమించిపు రాజ్యాలనుబట్టి, యూ రాష్ట్రాలు ఏర్పరచినారా అనిపిస్తుస్తుది. ఈ నాడునుటువంటి రాష్ట్రాలన్నికాడా administrative accidents. లేక పొతే మద్రాసు రాష్ట్రంలో బిర్డంపూర్ చెర్చుపలనిపు ఆషంరం ఎందుకు పచ్చిందో మఃసు తెలయాడు. 1936 పరకా గంచాం జిల్లా అంతాకూడా మద్రాసులో వుంటూచచ్చింది. నిన్నముప్పటివరకు బొగ్గురి అంతాకూడా మద్రాసులో పుంటూచచ్చింది. ఆ నాటు పరిపాలనలు ఏవిధ ప్రాంతాలను స్వాధినము చేసుకొని పుట్టుకు పరిపాలనా సాలభ్యంకోసం వాటస్తుంటని కలిసి ఒక administrative unit గా నిర్మించిన రాష్ట్రాలే కాని భాషకు ప్రధాన ప్రాసం యిట్టి ఈ రాష్ట్రాలు నిర్మించలేదు. కాని యిట్లవల జిగినటు వెంటి ప్ర్యవహారాలను బట్టి—అందులో ముఖ్యంగా 1905 శ సంపత్తి రంలో లార్డ్ కర్రెన్సుగారు భాషప్రాతిపదికపైన రాష్ట్రాలను ఏర్పాటు చేయ వలెననే సొత్తానికి కొంత విలుపు ఇచ్చినారు. మధ్య ప్రదేశంలో పుప్పుటు వంట ఒరియా మాట్లాడే ఓస్ట్రీ ప్రాంతాలను, ముఖ్యంగా సంబల్యారు వగ్గిరా ప్రాంతాలను, బెంగాలులో కలవడం మొట్ట మొదట జిగింది. అందుకు తారణంగా అయిన 'వారంతా ఒరియా మాట్లాడుతున్నారు, ఒరియా మాట్లాడేవారు బెంగాలులో పున్నాయి, కాబట్టి సంబల్యారు ఒరియా వారుకూడా బెంగాలులోనే వుండాలి' అని చెప్పారు. మధ్య ప్రదేశమంచి సంబల్యారుసు తీసివేసి బెంగాలులో చేర్చారు. మొట్టమొదట భాష పేరుతో యా విధంగా ఒక రాష్ట్ర ప్యాపాన్ని మార్చణ జిగింది. ఆనాటనుఁచి భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల విషయంలో అనేక వాదివాడాలు జరుగుతూ వున్నాయి. ఈ విధంగా భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల చరిత్ర అంతా కూడా ఒక 50 ఏంత్ల చరిత్ర.

“ ఎనాచుయితే 1905 లో సంబల్యారును బెంగాలులో చేర్చినారో అనాటి సుంచి యింసాటవరకు, ఆర్థక్తాప్రాం యొక్క యాతిహాసిక ప్రయుక్త రాష్ట్రాల్దేయమం వెనుకపున్నది అనిపిసుంది. ఆనాడుబిలియూమాట్లాడే వారుస్తు సంబల్యారు జిల్లాను బెంగాలులో చేర్చాలని ఒకతట్టుచెప్పిన ఆ కర్రెన్సు గారే పంగదేసం విభజించడానికి పూనుకున్నారు. కాని దానిమీద ఎంతే అందోళనపచింది. సారాబాసమచానికి ఒక పాతిపదికగా వంగవిభజన

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

పచ్చిందెమొలిస్తుప్పాడి. స్వదేశభిషాపంగల బెంగాలు 'బెంగాలును విభజనచేయకూడదు, బెంగాలువాళ్లపతా ఒకేరాష్ట్రాన్లో పుండాలి' అనే విషయం పీచ...చేసాయిఉలు, కాంగ్రెసు నాయకులు...ఎంతే అలజడిచేసినారు. దీమంతచా ఒకటగ్గిపూదిరిగా, స్వరాచ్ఛ్య తృప్తకలిగించడానికి ప్రాతిపదికగా ఈవచ్చాగించిబడి బెంగాలు ఏభజిస. పంగదేశియులు అనాడు ఈవిషయంలో ఉండేలఱిడి, అండెక్సస చేసినారు 'బెంగాలువాళ్లు రెండు ప్రాంతాలలో పుపడడానికి ఏలులేదు, వారపతా ఏకపాలలో పుండాలి' అని తీప్పంగా ఏబజిసపు ప్రతిఫుటంచారు. అయిచే కర్ణముగారు East Bengal, Assam లను కలిపి East Bengal చేసినారు. అనాడు బెంగాలు వాళ్లు దనికొపం ప్రయత్నం చేసినారో బహుశః అప్రయత్నం యొకక్కు ప్రతిఫలమై యానాడు మన యాతీర్మానం లనికూడా అనుకుంటాను. దెలుగు వారండా ఒకేరాష్ట్రాన్లో పుండాలనే వాంఘ అందరికిపున్నది. అది 90 సంపత్తురాలనాడు బెంగాలీవారు చెప్పినటువంటి విషయం. 'మమల్ని ఏభజిసచేయడానికి ఏలులేదు, మేము ఒకేరాష్ట్రాన్కింద, ఒకే నాయికత్వం క్రింద, ఒకపతాకం క్రింధపుటాం' అనేటటువంటి మాటగా వారుతెలియవరచి మొండిపట్టుపట్ట నటువంటి కర్ణమునుకూడా లొంగించి, మళ్లూ 1912 ప సంవత్సరం నాటక బెంగాలు తిరిగి United Bengal గాచేసుకోణలిగారు. ఏడు సంపత్తురాల యొకక్కు ఆందోళనపల్లి మళ్లూ క్షక్తబంగాళాన్ని సాధించగలారు. అందుపల్లి యానాడు పంగనాయకులందరుకూడా మనలను ఆశీర్వదిస్తారనుకుంచాను.

"ఒక నాసపనభక్తికంద ఒకేభాష, సాహిత్యంగలవారు ఉండపలెనని మనము కొరుచున్నాము. మనము మరొక ఉధేశమును ప్రకటించడమిలేదు. మనము అన్ని విభిన్నములా ఆభిపృష్ఠి చెందడానికి ఈతీర్మానము అనుకూల ముగా ఉప్పరి. 1917 లా Linguistic Provinces సిద్ధాంతాన్ని గుర్తించి అంధ్రకు ప్రత్యేకముగా Indian National Congress వాట Provincial Congress Committee ని ఏర్పాటు చేసినారు. అందుకు ముందు భాష ప్రస్తక్తతకుపడా విప్పాలస ఏలుగుతూచచ్చింది. మద్రాసులో అయిదు భాషలు, బోంబాయిలో చాలుగుభాషలు, అంతాపె బెంగాలుకింద ఉండేవి. ఇటివలనె ఉత్తరప్రదేశ్, వంజాబులను వెరిప్రాంతాలుగా చేసినారు. ఆ రోజు లలో భాషకు ఏలాంటి క్రామముల్ని లేకుండా పరిపాలస జరిగింది. కానీ క్రమక్రమానా ఎమై ఎప్పటిలో భాష విషయం ముందుకు పచ్చింది. రాజులు సంపూర్ణ భాష ప్రాతిపదికను గుర్తిస్తాచిచిసపి. అందుకే మనకు ఒక వ్రత్యక్త Provincial Congress Committee ఏర్పాటు చేయబడి ఉంది. తట్టవాత 1936 లా ఒఱిస్టా వేపే రాష్ట్రముగా ఏర్పాటు అయినది. ఒఱిస్టా జాప్పన్ అచార్మాగా తీసుకొని ఒఱిస్టావారు రాష్ట్రానం కోరుతున్నారు కాదట్టి ఉచ్చారుముచి ఏిగొ పొచ్చానికి కారణము చూపించారు కాబట్టి ఒఱిస్టాము ప్రస్తుతచాట్టుముగా ఏర్పాటు చేసామని. అనాటి బ్రిటీష్ పాలకులు

DISCUSSION ON THE REPORT OF THE
STATES REORGANIZATION COMMISSION

5

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

ప్రాచీలను తూ ఒరిస్సా రాష్ట్రముగా చెశాదు. 1912 లో United Bengal వివ్రాతిపనాలకి అంధలు అయిదారు రాష్ట్రాలలో ఉపటూవచ్చారు. అకారణంగా అంధ దేశాన్ని అభిపృష్ఠి చేసుకొనికి అధికారము లేకుండా ఉండినాము. మద్రాసులో ఘబారిటగా ఉప్పుతమిళుల పలుకుబడి పొచ్చగా ఉండిసాది. అందువల్ల మహారాష్ట్రాన్ని మసము అభిపృష్ఠి చెసికొనుటకుగాను బెంగాలు వారు ఎట్లా అయితే దేశాభి మారము చూచంచినారో, అదే విధముగా 1913 లో అంధరాష్ట్రము కావలెనని బావట్లు సమావేశములో మన నాయకులు కోరదము జరిగింది. 1912 లో బెంగాలు వికిరణ జరిగింది. 1913 లో అంధరాష్ట్రము కావలెనని మసము కోరినాము. ఈ రెండింటకి సంబంధము ఉప్పుది.

“1936 లో ఒరిస్సా వివ్రాతినప్పుడు మనము పైమిక కమీషనును బహాదురించినందుపల్ల మసకు రాష్ట్రము రాలేదు. వ్యాకిమిష రాబోగారు Simon Commission తో సహకరించి సంచువల్ల ఒరిస్సా రాష్ట్రము వచ్చింది అని కొత్తమంది అన్నారు. అది నిజమే కావచ్చును. తాటి నుంచి మనలో ఆంధ్యరాష్ట్ర వాంచ తీవ్రము ప్రగాథము అప్పతూవచ్చింది. అందువల్ల భారత ప్రభుత్వమువారు క్రమ్మక్రమేణా ఈ Linguistic Provinces అనే సిద్ధాంతాన్ని గురిస్తూ పచ్చారు. స్వతంత్రం చచ్చిస తరువాత 1948 తరువాత 600 సంస్కారాలను ప్రక్కిసప్పున్న రాష్ట్రాలలో కలవడం జరిగింది. గుజరాతు భాష హార్టాడేవారున్న 200 సంస్కారాలను సారాష్ట్ర ములో కలిపివేళారు. ఆట్లానే బరోడాను బొంబాయిలోను, ఒరియా మార్క్కడే ప్రజలున్న సంస్కారాలను ఒరిస్సాలోను కలవడం జరిగింది. ఈ మాదిరిగా భాషము అనుసరించి సంస్కారాలను పొరుగు ప్రాంతాలలో కలవడం ప్రారంభించారు. భారత ప్రభుత్వంవారు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతానికి ప్రాముఖ్య మిస్టర్ నే పచ్చినారు. స్వదేశ సంస్కారముల విధానంలోను, ఒరిస్సా రాష్ట్ర విషయంలోను, ఆఫీరులు 1953 లో అంధ రాష్ట్ర నిర్మాణ విషయంలోను, భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతానికి ప్రాముఖ్య మీయ బడింది. 1953 వ సంవత్సరం ఆప్టోబిరు 1 ప తేదిన అంధరాష్ట్రము ఏర్పాటు చేయబడింది. దానిలో Linguistic Provinces సిద్ధాంతానికి ఒక అధికారముద్ద చేసినారని అనిపిస్తున్నది కూడా. అంధరాష్ట్రము రావవానికి ముందు 1953 జూన్ వరిలో పొట్ట శ్రీరాములుగారి మరణము తరువాత ఇండియసు నేపణలు కాంగ్రెసు మీటింగు అయినప్పుడు నెప్పుగారు ఒక statement చేసినారు. అందులో ఒక High Power Committee ని వేస్తామని అన్నారు. నెప్పుగారే ఆ తీర్మానము move చేసినారను కుంటాను. నాటు సపిగా తెలియదు. ఎట్లయినా అంధరాష్ట్రము రాకముండి High Power Committee వేస్తున్నామని కాంగ్రెసు పరిగ్రంగువారు చెప్పణం, ఇండియా గవర్నర్ మెంటువారు ఒప్పుకోవడం తటస్థించింది. సాగానాగ 1953 లో అందరాష్ట్రం రావడము. 1951 బాసుచరిలోనే పిఐవరి

[SRI B. COPALA REDDI] [25th November 1955]
లోనే కాబ్లు High Power Committee ని నియమించడం బరిగింది.
ఈనాడు వారి రిపోర్టమును ఎదుకు ఉన్నది. Democratic పరిపాలన
స్వరూపముగా బుగ్గపరెనంతు ప్రజల భాషలోనే పాలనపరిగే అవ
కాగం ఉండాలి. ‘కేంద్రము administrative convenience అని చెప్పి
సందుప్పల్లి ప్రయాశనమండచు, భాషకు కూడా ఒక ప్రాధార్యత ఉన్నది
అని చెప్పేవారు ఈ రిపోర్టను తయారుచేసినారు. ఇందుకు వారు ఎంత
time కెరిప్పబడికికాడా నష్టములేదు. నెఱటంమీయ తొమ్మిది భాషలకు
తొమ్మిది రాష్ట్రాలు పట్టుపుచ్చి. ఈ తొమ్మిది రాష్ట్రాలు సముద్ర తీరమున
ఉన్నవి—లస్సాగం, బెంగాలు, ఉరిస్సా, అంధ్ర, తమిళనాడు, కేరళ, కన్నడ,
మహారాష్ట్ర, గుజరాతు మొదటిపాఠి సముద్రతీరములో ఉన్నవి. పొంది
భాషారాష్ట్రం, దేశం మధ్యస్త ఉన్నది, లస్సాము, బెంగాలు జరిస్తా
రాష్ట్రాలు, తెలుగువారికి ఒకటి లేక రెండు రాష్ట్రాలు తమిళులకు వారు
అంగకుండానే ఒక రాష్ట్రం ఏర్పడగలదు. అట్లానే మహారాష్ట్రాలకు,
చింద్రచేతితే పాకిస్తాను ఒక రాష్ట్రం పట్టుంది. గుజరాతు, సారాష్ట్రం
కలసి ఒక రాష్ట్రం పట్టుంది. ఒకే భాషా రాష్ట్రాలకింట వారి
సారస్వతం, దేశ సాభగ్గం పెంచాందడానికి ఇతరభాష ప్రాంతాలవారు
ప్రయత్నం చేస్తూ ఉండె ఈ నాడు తెలుగువారమగు మనము చెండు
రాష్ట్రాలలో ఉంటాము అని చెప్పుడం వ్యాయంకాదు. మొదటనుంచి
తెలంగాణావారికి, ఇతర ఆంధ్ర జిల్లాలవారికి బింబసికమైన సంబంధ
ములు, సారస్వత సంబంధాలు ఉన్నవి. కాబట్టి మనమంతా
ఒక రాష్ట్రములో ఉంచాము అని కోరుడాము అనే విషయాన్ని తెలుగు
జీవావళి చెప్పులనిన సమయంపు పచ్చింది. ఆంధ్ర, అంతే
మన ఆంధ్ర రాష్ట్రాలో ఉన్నవారెకాదు. తెలుగు మాట్లాడే వారందరు
కూడా రెండు మూడు రాష్ట్రములలో ఉండామూ, ఇతర రాష్ట్రముల
వలె మంచుకూడా ప్రశ్నకముగా ఉండచూ, మిది వ్యాయము, భవిష్యత్వ
తుకు ఇది చిందికరుకు ఉపయోగికరమూ, అనే విషయము చాలాతీవముగా
అల్లిచిసెరిని. తుది సిర్పుయిము చెప్పారని నేను అనిచుచున్నాను. ఈ నాడు
ఈ చిందిములో నాకు చాలా సంతోషముగా ఉంది. అంధ్ర దేశములో
చిందిములేని ఇంచుట్టు సుచించి. ఒ పొర్చువ్వారెనకూడా, తెలంగాఱువారు
కూడా ఆపథ్రరాష్ట్రములో చెప్పవలను అడె విషయములో నాకు తెలిసినంత
పరకు లచిపొర్చుచెప్పయిలు ఉపు, ఇంటకుముండు అభిప్రాయబేధములు
ఏ చిందిములో ఉచిత్వం లెడా నాకు లచియదు. కని ఈ విషయములో
ఈనాడు తెలుగు మాట్లాడాలు ఒకే పతాకంకింద, అంధ్రరాష్ట్రంకింద
ఉపయోగించి, ఒక administrative unit క్రింద ఉండచలసిని కోరుతు
వ్యాయ.. ఈ కొడక ఉన్న తిల్లాలలో, క్రికటునంచుంచి చాంచుప్పరంవరకు,
కంపయించుట్టాడి. ఇది చాలా సుట్టుపుచుచులున విషయము. ఇంతకు
ముందు విషయం ఇంచుకొను ఈ నాడు అంధ్ర వారుకులు, ప్రజలు
చెందుచుచ్చుకున్నారు.—చెందుచుచ్చు

25th November 1955] [SRI E. GOPALA REDDI]

“మొదటినుంచి మస తెలుగువారు linguistic provinces విషయంలో చాల క్రింద వహించారు. B. N. Sarma గారు, డస్ట్రిక్ట్ కొండా వెంకట ప్రయుగారు, పట్టాధి బీటారామచుస్తుగారు, ప్రకాశం చంతులుగారు, నాగేస్వర రావు వంతులుగారు, చామచాసు చంతుబగారు, మాచల్ రామచంద్రరాపు గారు మొదలుగాగల అన్న పార్టీలడాయికూడా ఈ ఏప్పటింలో ఉంతే చర్చ చెసి, 30, 40 సంపర్కులాడగ అనెక భోగ్రథలు సెకరించి, ‘మూర్ఖ ఆదిత్య దేశం ఒక viable State, మేఘు ఏ విఫంగాన్నా అధివృద్ధి చేయుటానికి లభు, మాకు ఇంత జూలాటండి, అంత విప్పరు ఇంటే, మాకు నీరాంట లకారం ఉండదు’ లనెటటుపంట మాట Government of India వారికి, అక్కడ విభిన్న Government వారికూడ, చెప్పడాడిన అనెక విఫముల ప్రయత్నం చేసారు. అటాడు వారుండరు చేస క్రూ భరితంగా ఈ linguistic provinces లనెటటుపంట భాషం దేశమంతటూడా వ్యాపిం చింది. వివిధ భాషా ప్రాంతాలవాటు వారు వారి భాషా క్రయుక్త రాష్ట్రముల నిర్వాణంకిసం కృషి దలుపుట్టున్నాయి. వివిధ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు త్వరలో ఏర్పడునికూడా అండర్ము అన్నప్పుడ్నాయి. ఇటువంటి వాతావర జములో ఈనాడు ఈ తెల్చుపంటు చెట్టుటూపున్నాయిగాని, కెపలం ఎవరి మీదనే ఒకరిమీద చెత్తరం చెడాం, ఒక పుండరమైనటుపంట, అండ మైనటు పంట వట్టణంపోయి రాట్చుధికారం చెపాం, అనెటటుపంట విభంగా మస ఆంధ్ర ప్రజలు ఈ విషయాన్ని చూచడంలేదు. సైంచరాబాదు చాల మంచి పట్టణం కాపచ్చును. ల్లా అనిచెప్పి సేపలం పట్టణంకిసం విశాలాంధ్రను కోరడంలేదు. అక్కడకండే ప్రబలమీద ఆధిచత్త్వం పడాంచి, వాండ్ల పై అధికారం చలాయింది, వాండ్లను మనక్రింద పెట్టుకొండామని ఉద్దేశంతే చేసినిదికాదు ఇది; అందరముకూడ తెలుగువారమే, ఏకరాష్ట్రంలో, సమాస భాగస్వాములపై లనాదినుంచి ఒచ్చినటుపంట వారసత్యాగ్రము అంద రము అనుభవించాం. విశాలాంధ్ర ప్రత్యేకంగా ఒక జిల్లాలు, ఒక పర్మానికి, సంబంధించిపోకాదు. ఈ ఎప్పటింలో అందరిని కూడాచుట్టుకొని ఒచ్చుటకే అహోనిస్తున్నాయిగాని, ఏలాంటి దురుష్టసంగాని, అపవిత్రమైస ఉద్దేశంగాని ఈ విషయంలో లెదు. తెలుగువారంతా ఒక రాజుక్కింద ఎవ్వడు ఉన్నారో నాకు తెలియదు. మా నెల్లూరు జిల్లా ఎప్పుడుకూడా Hyderabad క్రింద లేదమో అనుకోపటాను. ఎప్పుడు ఉండె నాకు తెలియదు. కాని మసకు చరిత్ర తెలిసినంతపరసు, బందరు, సరాగ్రచ జిల్లాలు, పైజాముక్రింద వుండినవి. దత్తమండలాలుకూడా సైబామీ సాంబాసిలు ఉన్నాయి లేపో మసకు తెలియదు. సుందరయ్యగారిక ఒకుండ తెలిం వుంటుంది ఈ విషయంలో. ఎప్పుడే శాతవాహనుల కాలంలోనే, మరో వంశియుల కాలంలోనే యావదాంధ్రజాతి ఏకభ్రతాధిపత్యంక్రింద ఉన్నాచెమో చరిత్ర కారులు చెప్పవలనన విషయము. “All the Telugus were under

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

the Kakatheeyas, were they ? I am not concerned with the coastal areas alone, I am concerned with the southern portion of Telugu Desh. Historical researches వేసివాండ్లు చెప్పి చెప్పుతారు. కానీ మనకు తెలినంతపరకు అటువంటి ఈలం ఉన్నదన విషయం సందేహం. ఈనాడు ఆంధ్ర జాతి ఒక సమిత్య పాలస్క్రించ ఉండాలనే ప్రథాన్నమైన కోరిక ప్రబలకు కలిగింది. అది న్యాయమైన కోరిక ఇది కేవలం ఆంధ్ర దేశానికి సంబంధించింది కాకుండా దేశమంతటనుంచి పస్తున్న కోరిక కాబట్టి, మనస సోరిక ఆకమమైనది ఇదు. ఈనాడు సంయుక్త కర్తా టకుం నావాలని కర్తాటకులు కొరుతున్నారు. వాండ్లు పాపం అనేక ప్రాంతాలలో ఉన్నాడు. Dharwar, Bijapur మొదలుకొని Mangalore పరకు లాంక రాష్ట్రాలలో కర్తాటకులు ఉంటూ వచ్చినారు. వారికికూడ మనవలనే ఒసేపాలస్క్రించ ఉండవలననే వాంభ కలిగింది. 'మేము ఆయిదారు రాష్ట్రములలో ఉన్నాము. మేమందరము ఓకేరాష్ట్రంలో ఉంటామని' వారు కొరుతున్నారు. కానీ ఈ విషయమై మైమూరులో పెదాభిప్రాయం ఉన్నది. కూడలో పెదాభిప్రాయము ఉంది. నాకు తెలిసి పంతపరకు కూడలో 20 మంది నానుస సభ్యులు, ఇద్దరు మంతులు ఉన్నారు. వాండ్ల జనాభా మూడు లక్షలకు కొంచం తక్కువగా ఉంటుంది. అయిసప్పటికన్ని ఆ 20 మంది నానుస సభ్యులు, మేము ప్రత్యేకంగా ఉండవలనించేగాని సంయుక్త కర్తాటకలో చెరకూడదని' చెప్పుతా ఉన్నారు. నాకు తెలినంతపరకు మైమూరులో చాలమంది—అది మెజారిటీ లభిప్రాయమో, మూరారిటీ అభిప్రాయమో నాకు తెలియదు, కానీ మైమూరు ప్రత్యేకంగా ఉండవలనని, సంయుక్త కర్తాటకంలో బారధంతెద్దా చెప్పుతున్నాడు. కాంగ్రెసు ప్రమిడెంటు అయిన దేశిరుగారు మైమూరుపొయిసప్పుచు, మైమూరుచు ఎట్లాగైనా సంరక్షించండి, కర్తాటకంలో విలీసంచేచుపట్టు, అని చెప్పెటటువంచవారు అక్కడ కసపడ్డారు. కాబట్టి ప్రతి చేటుకూడ ఇటుచూపచెడా విష్టయాలు ఉన్నాయి. ఏదర్పులోకూడ చాలమంది, 'Aney' చంచలాయ, 'Biyani' వంటిదారు—మద్యపదేశంలో, ఆందరు ఇండ్ర మా విందర్య ఇండ ఉండవలెకాని, మహారాష్ట్రంలో చేర్కాడదు; మా నగపూరు పొముబుత పంచా పాతుంది' అని చెప్పుతున్నారు. కాబట్టి ఎట్లాగై జాంచుపుక్క రాష్ట్రం కాపలెనని వాంఛ ఒకతట్టు పెరుగుతున్నదే, దానికి ప్పుతిరెడుగా మికెంచు 'మేచు ప్రత్యేకంగా వుంటామని' చెప్పెటటువంచవాడ. మొచుకునుంచినాడ పుంటూనె పున్నారు. కేవలం administrative convenience కావాలనేగాని, linguistic considerations వుంటాడదు; parochialism ఇన్న అవుతుంది, Provincialism ఇం లభుంది, కాబట్టి జార్చిపడెకంయొక్క unity కే ఒక దెబ్బ, వుపు ద్రవం పస్తుంది అన్న చెప్పెలయిపంచవాండ్లుకూడ లేకపోలేదు. కానీ

25th November 1955]

[SRI B. GOPALARA REDDI]

ters conference లో ఏవరో ఒక్కా జ్ఞాపతిష్ఠ కెదము Chief Ministers అందరూకూడా తమ రాష్ట్రములు ఇక్కె ప్రపంచపరిస్థితిగాని, ఇంకొక దానితో, పెద్దదానితో కలుపట్టిని చెప్పిపోయినిచుటకూ ఉక్కిష్ట వుండి నారు. ఈనాడు Bhopal లో అయిదు లక్షల బిలాబో వుంది. దాసిక ఒక Chief Minister ఈన్నారు, Assembly లు ఇక్కె 'ఏమైనాసరే మా బోపా లును ఇట్లే వుంచవలసింది, ప్రత్యేకంగా పుంచాము. ప్రజలందరికి సేవ చెస్తున్నారు, వాంతకు మూడుల్ని, అసుప్రతులు లోషుతున్నారు. కాబట్టి మా బోపాలును మధ్యపదేశ్ లో కలుపకూడదు' అన్నాచే వాంట్లు. తల్లి వింధ్య ప్రదేశ్ యొక్క Chief Minister కూడ చాల తీపురగా, చాల చురుకుగా మాటలూడాయి. అయిన 'మా వింధ్యపదేశ్ ఒక ఇతిహాసం కలిగినటుపంట ప్రదేశ్. మమ్ములను తిసుకొనిపాయి, మధ్యపదేశంలోనే, జబల్పూరు లోనే కలవడం న్నాయింకాదు' అన్నారు. అందరిక్కన్నాకూడ Coorg Chief Minister గారు చాల తీవ్రంగా మాటలాడాయి. 'మేము ఇల్లి ప్రభుత్వంమీద ఆధారపడతిలేము. మా రాష్ట్రం viable State మాకు ఎంతే excise revenue, income-tax, forest revenue ఎన్నున్నది. మేము మీద లధారపడతిలేము. కాబట్టి మా Coorg ను ప్రత్యేకంగా వుంచవలెను' అని అయిన కోరారు. అజ్ఞీయ రాష్ట్రము రాజస్థాను మద్వాలో ఒక ద్విపం మాదిరిగా స్థాది. డిల్చు జిల్లాప్రసాదు. అజ్ఞీకరించుఖ్యమంత్రిగార్హసాడా 'ఏమైనాసరే మాకు, రాష్ట్రాస్తే. ఎటువఱట సంబంధములేదు. మేము ప్రస్తుతంగా ఉంచటాడు. Rajasthan ప్రత్యేకంగా ఉండపటించే అనే ఛెప్పాయి. చా.ఎ.స్. ఈరెపటు వాడాలు concurrent గా పులులుతుంటిపోవా ఎంచున్నాడు ఒక తిట్ట ఖాషాప్రయుక్త రాష్ట్రము ఇచ్చరిసి. కోరెవాపట్లు, మండలందరు—నెను వారిని ఎలాంటి వేప అరోపణ చెయ్యడంలేదు.— ~ కారణాల చెతనాగాని, 'మేము ప్రత్యేకంగా ఉంచాము. మా గ్రీసవారాణః మేము చూచుకుంచాము; మా నామశ్శలయు మేము ఎమ్ము ఇంచాము' అని చెప్పడంకూడా చూస్తూనే ఒన్నాము. తయావువ్యాపికని ఈ ఎంచుంల్ కొంతవరకు ఆయా చిస్తూ రాష్ట్రము ప్రాజల ఇవిప్రాయాలంకి తిసుకొని వాటిని అనుమతించవలెనా? లేకుండ ఏపైచా పెద్ద ప్రమటక్కలు తిసుకొని, ఈ తమమైనటుపంట సిద్ధాపతాలు తిసుకొని ఇటి అనుగుణింగా, రాష్ట్రము ప్రీసర్వ్యప్రైకరణ చెయ్యవలెనా లనెవిషయం చూసి లలోచించుకొన్ని పుడు కేవలం చిన్నరాష్ట్రము ప్రజలయొక్క ఇండ్రోంప్రకారం చేసాము అని అంటే, ఇటువంటి పెద్దపెద్ద విషయాలు జరగచూనికి చిలువెద్దమోని అని విష్ణుంది. ఈ నాడు కూర్చులో 2! లక్షలమంది ప్రజలు, 20 మంది ఆసేంట్లీ సభ్యులు, ఒక్కార్యకూడా లోటుతండ్రి చెప్పారు. ఈనుక ఈ నాడు 'సంయుక్త కర్మాటకం ఒవసరంతెదు, Coorg 2! లక్షల జనాభాతో'

[SRI B. GOPALA REDDI] [25-11- November 1955]

పత్రినా? లేక 'సంయుక్త కర్తారులకం' మంచిదికాబట్టి కన్వెడభాష మార్గాదే మీరంతా ఒక రాష్ట్రాంక్రింప్ ఉండడం న్యాయం కాబట్టి, మీరుకూడా దానిలో చేలిపే మంచిది' లో సలహాచెయ్యి, అపసరం ఆయితె కొంచెం pressure కూడా ఉపయోగించి వాబట్టను ఏలీనం చెయుడము మరిచిదా అనె విషయము ఈనాదు పెద్దవిషయంగా కనపడుత్తుంది. ఆ విషయాన్నికూడా, States Reorganization Committee వారు చాలా విపులంగానే చట్టించారు. వారు చెప్పింపు విషయం గురించి నేను ఒక paragraph మాత్రం ఇక్కడ చదివిలే న్యాయంగా ఉంటుంది అని అనుమతించాము.

"ప్రజా స్వామ్యంలో యే చిన్న ప్రాంతంలో ఆయినప్పటికీ, అక్కడ వున్నటువంటి ప్రబలావాపను, మనమం ను రించవలసిన విషయము న్యాయమే; ఆయితే కమిషన్ రిపోర్టలోని 64వ పెజీలో ఈ విధంగా ఉన్నది.

'It cannot be denied that in a democratic country the wishes of the people of even small areas are entitled to the fullest consideration. But it is equally undeniable that such wishes must be subject to some essential limitations, thus for instance, if the principle of self-determination were to govern the internal re-organization of the States, there will be no limit for the possible States.'

"రేపు ప్రాంతాల ఉన్నటువంటవారు, 'మేము 3, 4 తాలూకాల మంది ఉన్నాము. మేము కూడుకంటె చెద్దగా ఉన్నాము. మాకు నందికొండ రాబోతుండ్ది. మా భూమి అందా మెము బాగా సాగుచేసుకుంటాము. మా పల్చాదు వేరె రాష్ట్రాలగా పుండూలు' అని కిరితి వారి కోర్కెను అంధ్ర ప్రభుత్వంగాని, కెంద్ర ప్రభుత్వంగాని ఒప్పుకోవలసిదేనా? అదే విధముగా నీపారి కోటలో నుండి వాయి, 'ఎము సముద్ర తీరంలో ఉన్నాము. కావ లసిఫుపటె ల్లి ప్రముద్దానికి ఎము కప్పము కడతాము, మెము వెరుగా పుంచాము, మోక్క అంధ్ర రాష్ట్రము అక్కరలేచు' అని చెప్పుతారనుకొండి. ప్రజల ఆబిప్రాయానికి చ్యాతిలెకుగా ప్రకాశదని, ప్రజల ఆబిప్రాయం లేకుపకే దీనాంశామయి అన్నిమనిదు అని చెప్పు ఎపరికి వారు చెప్పిన దంతా ఒప్పుకొడ్డాం సాధ్యమష్టతుండూ? ఈనుక ఇటువంటి పెద్ద విషయాలలో democratic principle లని చెప్పు, భానికి భానిసలల్ని ఆ విధంగా ఒప్పుకొని విఱులేదు అని అనుకోవలంచున్నది. ఉదాహరణకు School final చిచ్చాముపసు 'చొకు పరికలు పురచవలేనా అక్కరలేడా' అని అటగిలే 'అక్కరలేడా' తపటి ఎద్దుప్పులు చెప్పుతారు. ఆ విధంగా చెప్పుకాల్చి ఏర్పాతి చెప్పుచెప్పు... న్యాయమా? కనుక ఆ సిద్ధాంతానికి ఖాత ఇంట పాడ్చు... ఇంట అబిప్రాయాన్ని తిరస్కరించాలని ఎవరికి నుంచారించాడు. ఇంటాన్ని చెప్పాలో ఇంకా ఇచ్చారమ్ము ఉన్నంటి, ఉన్నత

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

పర్యాయం డిప్యూటీ కలెక్టరుమీద కోపముతో అతను ఒక తాలూకాకు ప్రత్యేక అభిమానం చూపస్తున్నాడు గనుక, 'మా నరసింహర్షం డివిజన్ వేరే అయి పాతాము' అని చెప్పి ఆక్రూడ్ ప్రబలు చేపువచ్చు. అదేవిధంగా అక్రోగముతో మాకు ప్రత్యేకమైన రాష్ట్రంగా కావాలని, మాకు ప్రత్యేక జిల్లా దోష్టు కావాలని, తాలూకా బోధ్యు కావాలని లెక మునిసిపాలిటీ కావాలని కోరుతూ ఉంటారు. అలాంటి వ్యద్దొఱలతే, ఆక్రోకాలతే చెయుబడిసటుపంటి కెర్కెలను ప్రభుత్వం వారు అంగికరించడానికి ఏలు లేదు. ఈ నాడు కోలారులో ప్రజలు మైనూరు లోనే ఉండాలని అనుకుంటున్నారు గనుక అంద్రరాష్ట్రములో దొన్ని ఎట్లా చేరుసారని కొండరు చెప్పుతున్నారు. అదే విధంగా లెలంగణలో ప్రజల అబి ప్రాయం ఏవిధంగా వున్నదో గమనించండి లని చెపువచ్చు, కాని నేను ఇది పరకు చెప్పిసట్లు self-determination అనేది న్యాయమైన principle అయినప్పటికీ, దానికంటె ఉచ్చమైసటుపంటి సిద్ధాంతాలుకూడా ఉన్నాయి. వాటికి విధుద్ధం కాటుండా ఈ self-determination ను పరించచల్నేగాని తక్కినప్పుడుకాదు. లేకపోయానట్లయితే సంయుక మహా రాష్ట్రముగాని, ఆటుపంటివేవి రాజుడానికి ఏలులేదు. విజయనగరంలో రాజుగారు ప్రజల పట్ల చాలా లభిమానంతో ఉన్నారు అని చెప్పి లక్కడి ప్రజలు రాజుగారి పాయాచులో మేము కైమముగా ఉన్నాము గనుక జమీందారీ రద్దుచేయ పద్ధని చెబుతాచునుకొండి. ఆ విధంగా అక్కడి ప్రజలు చెప్పినంతమాత్రం చేత ప్రజల అభిప్రాయాన్ని గమనించి, అక్కడ విజయనగరం రాజుగారు చాల popularగా ఉంటుంన్నారు గనుక విజయనగర సంప్రాణాన్ని మాత్రము ఆట్లే వుంచుతామని చెప్పడం న్యాయంకాదు. ప్రజల అభిప్రాయానికి అనుగుణంగా పరించుట న్యాయమే అయినప్పటికి, పెద్ద సిద్ధాంతాలు వచ్చినప్పుడు వీటికి వ్యతిరేకంగా వారి అభిప్రాయాలన్ను అంగికరించడానికి ఏలులేదు. చిన్నచిన్న రాష్ట్రాలు. ఈనాడు కూరు, ఆజ్ఞీరు ఏల్లా కోరుతున్నాయో ఆ విధంగానే ఎందుకు కోరకూడదనే ఇతరులు కూడా తలంచవచ్చు. ఈ విషయాలన్ని కమీషన్ వారు విపులంగా చర్చించారు. ఈ విషయములో కొంతవ్యతిరేక అభిప్రాయమున్నదని మనకు తెలుసు. కొండరు నాయకులైనటుపంటవారి statements కూడ ప్రతికలలో మాస్తున్నాము. కానివారిపై నిదిదొపణ చేయడంలేదు. ప్రశాశిప్రాయమని ఆ విధంగా తీసుకోన్నప్పటికూడ, ఈనాడు మూడు కోటుమంది అంధులు, కనీసం 2 కోట్ల 40 లక్షలమంది విశాలాంధ్ర కావాలని కోరుతున్నారు. తెలంగాణలో ఒకవేళ majority మండి తెలంగాణ కావాలని కోరుతున్నప్పటికి ఇక్కడ 2 కోట్లపైచిల్లరమంది అంధులు త్రాదరాబాదులో కూడ ముఖ్యమైన నాయకులందరు విశాలాంధ్ర కావాలని కోరుతున్నప్పుడు, వీళ్ళందరి అభిప్రాయాన్ని తోసిపుచ్చి, వాటిని లెక్కచేయకుండా, తెలంగాణ రాష్ట్రాన్ని ప్రత్యేకంగా నాస్తామని చెప్పడంకూడా బహుశా democratic principle కాదేవో ననుకుంటాను. ఈనాడు ఆ విధంగా అత్యధిక సంశ్యోక్తులు (మూడుకోట్ల మంది) యొక్కఅభిప్రాయాన్నికూడా తీసుకోవడం

[SRI B. GOPALA REDDI]

25th November 1955

మంచిది. వారందరిని సంతృప్తి పరచడమే ఏ రాష్ట్రానికైనా కైమము, అన్ని ఎప్పయాల్హాడా అభివృద్ధి చెండడానికి విలుంటుంది. కనుక ప్రజా భిప్రాయం ప్రకారం చూసినప్పటికి ఉడ, అత్యధిక సంఖ్యకుల అభిప్రాయాన్ని తీసుకొనుట న్యాయము. A minority has no right of veto. వారు దినికి break చేసాము, ఒకిఱవేస్తామని చెప్పాలాంకి విలులేదు. ఈ నాడు తెలుగువారిలో, అయిదికి సంఖ్యాకులు, విశాలాంద్ర కావాలని కొరుతుస్తాయిదు, దాకి-ాణ సమితిసుయిదంటి గౌరవము, ఆదరణ ఇచ్చి కేంద్ర ప్రథమత్వంచాట, దా దిలాసము తెచ్చారస మసము అనుకోవలని యున్నది. అసలు మనఁ ఉఱ్ఱాగా వెరేకాదు. లాది ఎదో పరాయి రాజ్యం కాదు. మనము నిర్వాయిసరడ, మహాము ప్రథమత్వంకుండ ఉన్నప్పటికిని, వారు స్టోర రాబాదు పోబుక్రిపిడ + న్నిపు రెకిసి ఈనాడు మసకు వారికి చాలా ఎక్కువగా సన్నిహాయ సంబంధం ఉన్నది. చుట్టూరికాల్సోస్మా, బాంధవాలోనే కాకుండా, సార్వ్యత దించుంలోకూడ మొటటమంచి సన్నిహిత సంబంధం ఉంచూనే ఉప్పది. ఈనాడు తెలుగులో 'the most popular book' ఏది ఇన్నప్పటిల్లయికి ఎది పొట్ట రచించినటుపంట భాగవతమని చెప్పవలని యుంటుంది. ఆమచ్ క్రూచముసుసోతన వరంగలే జిల్లాలో ఏకశిలానగరంలో ఉండి రచిపచినారసి ఎన్నప్పమంచి పండితులు చెప్పుతున్నారు. పార్సారథి పగ్గిలా కొపతమసపదిగి. రుణ, తుండుపవారు, పోతస బంటిమిట్లలో వుండి రచించినారసి చెప్పుతున్నాట.. కాసి ఎక్కుపమంచి పండితులు ఏకశిలానగరంలో ఉపడే పొతన బ్లగ్గపదాం రచించినారసి చెప్పుతున్నారు. కనుక, ఆటువంటి పొతన జింపుచుచుపంచ సామనులే మసకు నిమిత్తంలేదు, దాని జోలికి పోవడానికి విలులేదు, వారు మనము కలిసి ఉండడానికి విలులేదు అని అనుకోవడం ర్యామచ్చారుపుటుమంచది కాదు. ఏకశిలానగరము మనదే. ఆదే కాదు. అన్ని తెలుగు పట్టాలు, తెలుగు గ్రంథములు, తెలుగువారందరికి సంబంధించియుంటావే. మనము వేరే, వారు వేరే అనుకోడానికి వీలు లెదు. సాహాత్యాచిష్టముట చూస్తే నాకు ఒకిక్కుక్కుసారి చాలా సంతోష మమతుపది. మనస పండితులు, కెవులు, ఈ రాజ్యాంగపు సరిహద్దులన్నీటినీ చాటు. వాటిక అతితుగా, గ్రంధాలు ప్రాశాయ. మనుచరిత్ర హంపినుండి వచ్చిపది, వసుచుట పెనుగొంటనుపడి చెప్పింది, తిక్కిస్త నెల్లారుకు చెందినటుపంటవారు నన్నుచు రాజుమహాంద్రవరమువాడు. ఆ విధముగా కొన్ని రాయలసమాచారు రచి, చాడు మరికొన్ని యితర ప్రాంతాలవారు రచించినారు. ఈ విచంగా, వారు ఈ జిల్లా సరిహద్దులన్ని దాటి పెద్ద ఉత్కృష్టమైయుటుపంట గ్రంధాలు, నిరుస్తుపదాల్చి పరీంచవలని నటువంటి గ్రంధాలు రచించారు. లాటుంటి గ్రంధాలు రచించిన పోతన మొదలగు చారు 'మసవారు కాచ, చాడ్చుపే మసాచు నిమిత్తము లేదు, కొండవిడు దాటితే ఆ తపువాత ప్రాపతముతో మసాచు సంబంధము లేదు' అని అనుకోవడానికి విలులేదు. పోతస ముంచాట, ఎం చెప్పడానికి మసకు అధికారమున్నది

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

వారికి అట్లాగి తిక్కుడచీచ, ర్యాబుమీదకూడా వారికి ఆఫీసారము ఉప్పుది. ఆ మాదిరిగా తెలుగు జాతి లంతయి ఒకటి కాపడు న్యాయమైన విప్యాయము కాబట్టి బూడాము ఆంద్ర ప్రజలందరు గూడా ఇంతట ఏకాటి ప్రాయమును ప్రకటిస్తున్నారే గాని, ఇది రాజకియమని. యింకొక వుద్దోగ్గు మని చెప్పుడము సబబుకాదు. కెంతమంది యింకొక విదముగా చెప్ప వచ్చు, 'ఈ కాంగ్రెసువాటు అందరు విచే ఒక ఉద్దేశ్మముతో యాది లంటా చేస్తున్నారు, రేపు ప్రాధుష పైదరాబాదులో పీరు పరిపాలన చేయాలని అను కుంటున్నారు.' అనే చూలగా కూడా చెప్పిపచ్చి ఈ నాడు ఉచ్చానిస్తు పాటి వారుగాని. సోషలిస్టు పార్టీవాటుగాని, మరొక పారీవారుగాసి ఒక చిడ మైన political aggrandizement ఉరకు వారివారి political advantages కేరకు ఒక ఎడ్డ పుట్టోగ్గుము మనస్తులో ఎట్లుకోని ఆందోళస చేస్తే న్నారేగాని, యింకొకలికాదు. కాని యిందులో దురద్దేశ్యమేమీ లేదు. ఏవిధముగా చూచిసప్పటికని తెలుగువారందరు ఏకము కావడము న్యాయ మైన విషయమే, ప్రజలమొక్క ఓరిక కూడా అదే. ప్రైదాయాదు కాగాని, యిక్కుడుగాని. ప్రజలందరు ఏకము కావాలనే కోరుతున్నారు. ఒక ఉదహరణమాడండి. తిరువాసూరులో తమిళులు వారియొక్క భాష ఉసము, కాంగ్రెసుసు, థిక్కురింవి బొష ప్రాతిపదికపై శాంగ్రెసు వారిని టిడించి, మేము రమిళనాడులునే చేయలము, మేము చుట్టూయాచిల ప.పాలసలో వుపడము. మావాళ్లు అంచరూ తంజావూరులో పుస్తారు. తిరునెల్వైలలో పుస్తారు. మేము అందరము ఒక బొష మాట్లాడవారము, కాబట్టి మేము అందరము ఒకటగా వుంటాము. ఇసుక మమ్ములను ముద్దాసు రాష్ట్రపు ములోనే వెరనివ్వండి' అని చెప్పి వారియొక్క మాతృబాష కొసము వారు పాటుబడ్డారు. ఆమాదిరిగా ఎక్కుడెక్కుడ్డ ఏపి బొషవాట వుంచారో. వాట వారి యొక్క భాషారాష్ట్రములో చేరుగానికి ప్రయత్నింపడములో తప్పిమీ లేదు. ఆ మాదిరిగా యిం బాషారాష్ట్రమును గురించి ఎడ్డుడపడి లక్కుడు అందోళన జరుగుచున్నది. నేను మొదట్లో చెప్పినట్లుగా బ్రిటిషువారు వుండగా యాభై నందత్తురాలకు, 'ఒదు బెంగాలు వారిని విభజించాలని ప్రయత్నము జరిగితే 'మమ్ములను రెండుగా బీలదీస్తారా?' అని బెంగాలీలలో ఒక పెద్ద ఆగ్రహము బిములుదేరి, బెంగాల్ విభజనను బెంగాలీలు తీవ్రంగా ప్రతిఫుటంచారు. దానివల్లనే మనకు 1917 లో స్వీరాజ్యం వచ్చిందని అనుకుంటున్నాము. రాష్ట్రాలు భాషలమీద కొంతమటుకు అధారపడి వున్నవి. Democracy లో భాషకు విశేష ప్రాధాన్యమున్నది. నిరంకు ముగా పరిపాలన చేయాలనేవారు వుంటే వారికి యిష్టము పచ్చిన భాషలో ఉన్న బొషుకాదు, ఏ పరియుక్త భాషలోగాని, లేకపోతే ఇంగ్లీషు భాషలోగాని, ప్రభుత్వ కార్బూక్రమము అంతాగూడా జరిపించుకోవచ్చు. మానుం లన్నీకూడా జారిచేసుకోవచ్చు. ఆయిన యేది చెచితే అది జాననము అయి పోతుంది. కాని మనము యిందు ప్రజాసాధమిక యుగములో ఉన్నాము.

[SRI B. GOPALA REDDI]

[25th November 1955]

కాబట్టి ప్రజల వాంఘను నురించాలి. ప్రజలు వారివారి బాషపలలో పరిపాలన ఇగాలని కొరతువ్వాడు. యినాడు తెలుగువారము తెలుగులోనే ఈ శాసనసభలో మాట్లాడుకుంటున్నాము. మనకు వేరే భాషారాష్ట్రము యేర్పాటు అయింది. కాబట్టి అది సాధ్యపడింది. నిన్నమెన్నటపరకు గూడా ముద్దాసులో ఏమి జీవించిన్ని వాకు తెలుసును. మనము మద్దాసులో వ్యవహరించు మసము తెలుగులో మాట్లాడతే లక్కుడున్న తమిళులకు, మళ్ళయాణులకు మసము మాట్లాడింది అర్దవు అయ్యేది కాదు. తెల్సూగ వాడు ఉరవములో మాట్లాడినా, మళ్ళయాళములో మాట్లాడినా, మసము బాధము అయ్యేటికాదు, ఏదే కొంతకాకపోతే కొంత అనునామనకో చెంకటరావు లాంటవాడ చచ్చిరాడి ఉరవములో కొఢ్చిగా సమాధానాలు యిష్టూ పుండెవా... కాని యాచిచంగా ఒకరిమాట ఒకరికి పూర్తిగా ఆరము కాకపొపచమువల్ల యిందువైపుల వారికిగూడా చాలా బాచ, నిస్సెప్పా కలిగేది. ఆ కార్గుకలాపమీందా ప్రస్తుబావికముగా కన్నిస్తూ పుండెది. ప్రభుత్వ శార్వీకముకూడా ఆడ చిచచుగా జరుగుతూ పుండెది. అనలు ఇంగ్లీము జాపకూడా రావాడు కొంతమంది సభ్యులుగా పుండెవారు. అందువల్ల వారికి చాలా ఇబ్బందిగా ఉపడేది. ఆదిదంగా వున్నప్పుడు మనము మాట్లాడి తెలుగు వారికి ఆరము శాసనప్పుడు మసము ఏమి చెప్పినను ప్రయోజనము లెదు గనుక ఎందుకు చెప్పాలి. అని పూర్కండెవారు. అదేవిథంగా ఇతర జాపాప్రాంతాలనుంచి చచ్చిం సభ్యులకుసూడా పుండెది. యిదంతా చాలా మట్టుకు సిస్ట్ర్యూపాను, నిచ్చతాప్పామును కలిగిన్నావుండెది. భాషాప్రయుక్తి రాష్ట్రాలు ఏర్పడెటప్పుడు మేడలదిగా తెలుగువారికి ఆంధ్ర రాష్ట్రము యేర్పడ్డది. ఇటువంట రాష్ట్రము యేర్పడ్డప్పుడు మనము యింగ్లీము భాషలోనే శాసనసభా కార్గుకలాపము సధుపుకొన నక్కరలేదు. అందరికి మాతృభాషమైన తెలుగులోనే మాట్లాడుకొని కార్గుకమము మనము నడుపుకొ గలుగుతున్నాము శాసన సభ్యులుకూడా 'ప్రజలు మమ్మలను ఎన్నిఖున్నారు, మా మాతృభాషలో మేము ప్రభుత్వానికి చెప్పటానికి మాకు అధికారమున్నది; కాబట్టి మేము తెలుగులోనే మాట్లాడుతాము' అని సగర్వముగా యిక్కుండ సభకు వచ్చి సభలో తెలుగులోనే మాట్లాడ గలుగుతున్నారంటే, దినికి కారబాషు యేమిపో గ్రహించండి. మనకు వేరే భాషారాష్ట్రము యేర్పడ్డది కాబట్టి మన సభా వ్యవహారాలుగూడా తెలుగులోనే జరుపుకొ గలుగుతున్నాము, కాబట్టి democracy లో భాషకు పరిపాలనకు చాలా మట్టుకు సంబంధము ప్రస్తుతి. మనము మాతృభాషకు హాచ్చు ప్రాముఖ్యమియూలంటున్నాము. చెపు ప్రాచ్చుస elementary schools లో యేమి చెయ్యాలో ఆలోచించాలి. Regional language అన్ని పారాలలో చేపిచాలన బాధున్నాము. కొన్ని కొన్నిచోట్ల సరిహద్దు ప్రాపులాటలో చెపటు బాధులు మాట్లాడేవాడు వున్నారు. మన రంగనాథ ముదలియార్ కాను ప్రచారములో అటువంట చిక్కులు ఉన్నాయి.

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

ఆక్కుడ రెండు బాపలను పార్టీలోచొంచవచ్చు). రాష్ట్రము అంతచాగుడా అనేకబాసలు మాట్లాడేవార ప్రపత్ర శాసనసభలోగాను, వంచాయితిలలోగాని గపర్చమింటులోగాను, కాస్టలలోగాను, లైకపొట్ గ్రామములో మునిసిపల్ కరబములకు తాకిదులు పంపడములోగానీ చికుచ్చలుపుటై వుండవచ్చు. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతమనెడి ప్రజలు ఒప్పుకున్నా ఒప్పుకోకపోయినా కాలప్రవాహమువల్లనే అది ముందుకు నెట్లుకొని చమ్మస్సుల్లు కస్తడుతున్నది. అందువల్ల మనము యానాటి తిర్మానములో యాచాంధ్ర భాతిని ఏకముచేయవలెనని స్పృష్టముగా చెబుతున్నాము.

“States Reorganization Commission వారుగూడా విశాలాంధ్ర యొర్కడితె ఎట్లూ లాభకరముగా వుంటుండే పారి argument లో చెప్పారు. తాని judgment యిప్పుతములో తెలుగూరూ రాష్ట్రావులకు అనుకూలంగా యిచ్చారు. విశాలాంధ్ర ఏప్పణితే ఎట్లూ బగావుంటుందో, వారి సింగరేణి కాలరిసులోపుస్త బోగ్ను, మంకు పుస్త నిఱ కాలుపలు, ధాన్యాలు, పంటలు, వ్యాపారాలు లన్సుగూడా ఉచియులకు ఏ ఎచముగా లాభకరముగా ఉండకలడచెప్పారు. తాని judgment యిప్పుతములో మాత్రము రాబోయ్యే ఎన్నికలలో గెలుపాండింపారలో 2/3 మెజారిటి వారి లంగికారముతో విశాలాంద్ర ఏర్పడాలని చెప్పారు. Arguments అన్ని ఒకరికి అనుకూలముగాను judgment యిప్పాకరికి అనుకూలముగానూ, ప్రాశారు. Arguments అన్ని మసకు అనుకూలము,, పుస్తి కాబట్ట, ఎప్పుడే విశాలాంధ్ర ఏర్పడెతటులు, విశాలాంధ్రగూడా యతర రాష్ట్రాలతో బాటు వెంటనే ఏర్పడాలని కంటున్నాము. పజులాలి ఉమిష్టివారు యాభాసా రాష్ట్రాల విషయాలలో చెనన కృషికి నెసు వారిని ఆభిశాఖిన్నిస్తున్నాము. విశాలాంధ్ర యొర్పాటు 1961 సంపత్తురముండికి నాకుండా, యతర భాషలవారు వారి వారి రాష్ట్రాను సపాచించుకునెటప్పుడు, విశాలాంధ్రగూడా ఏర్పాటుచెయిండి అని కోరుతున్నాము. రాష్ట్రా పుస్తర్మాలములు జరిగే టప్పుడు తెలుగువారినింటాదరిని ఒకే రాష్ట్రములో చెర్చేటట్లుగా, లందరూ ఒక ప్రభుత్వముక్రండ పుండిటట్లుగా చాపచించుచున్నాము. పజులాలి కమిషను వారు తయారుచెపిన report మనకు వ్యతిరేకముగా వున్నదని మనము ఏమాత్రము అనుకోసక్కరలేదు. వాయి చెప్పిన arguments లన్ని మనకు అనుకూలంగానే చెప్పారు. తాని అన్నిరాష్ట్రాలు, లంటె కర్కూలకము, కెరళము వెందలయినవి వస్తేన్నవి కాబట్టి అన్ని ఒకే పర్మాయిము యొర్పాటుచేస్తే బాగుంటుందో లచే అనే వుద్దేశ్యముతో విశాలాంధ్ర మాత్రము అయిదు యొంత్త తరువాత ఏర్పడితె మంచిదనే భావముతో వాయి ఆ ఏధంగా అనివుండవచ్చు. దానిని వారు ఎట్లీ వ్యతిరేకభావము లేకుండా నదుద్దేశ్యముతోనే చెప్పియుండ సాగు కాని అయిదేండ్రవరకు విశాలాంద ఏర్పాటును అసినుగుగుగు

[SRI B. GOPALA KEDDI] 25th November 1955]

యేర్పతుతాడు అని చెబుతున్నాము. దేశములో లన్నీ బాషారాష్ట్రాలు యేర్పడేటప్పుడే వికాలాంధ్రముకూడా ఉర్వాయి చెయ్యాలని కొరుతున్నాము. ఇది చెంటనే ఎర్పాటు చేస్తేనే ఆంధ్రలందరికి స్వాయము జరుగుతుంది. ఇదే మార్గం, అని యానాడు మనము మంగా తెర్వుస్టుండ్ కొచుతున్నాము.

“ఇక మరోవిషయము వుప్పుడి. తెలంగాణపారు ఆప్రెస్ లో చేయతామని ఏప్పాటాకూడా మంగాలను కొరిపుంచాడు. మీతోచేరిదే మాకెమి ఇస్సర్యూన్స్, guarantees అస్టోర్స్, అని వికాలాంధ్ర కోరెన్సివార్ మనసలను ఎన్నడు పివడంగానూ ఈస్టోర్స్. ఆ విషయములో మాత్రము మనము వారికి మన కృతభ్యాప తెలుపవలసపుంటుంది. వాటి ఎవిడెంగానూ మనతో పేచి పెట్టికొని, bargaining motive తో మనసలను అడగునాడు. కాబట్టి వారు ఈ చెంటయములో ఈ ములుగానే ప్రచరిస్తున్నారు. ‘మేము వేరుగావుంటే, మా శ్రుతిలకు చెముము లని లనుకుంటున్నాము లెకపాత అందరముకలని పుస్తచే హగాపుంటుంది’ అనే లభిష్టాయము వెలిబుచ్చారెగాని, ‘మీరు, మెము చెంటంటే, మీరు మమ్ములను మ్రీంగివేసారెమో, అందుకగాను మాకు ఎరానా సంరచనలు కావాలి, ఎలానా assurances కావాలి’ అని వాటి మంగాలను చుట్టుడును కొరలేదు. అయిస్సుయికసిలాడా మనము వారి ఉన్నా ఒప్పబొర్లో ఎక్కువగా పుంటాము కాబట్టి మనము కొంచెము ఉదార ముగా ఆయహరించఫలసిన విషయము ఇది. తెలంగాణపారు, యింత ఉపకా ఇచ్చా ఇచ్చేరామ చదుపుతుం కారమముచెఱ, సైటము ప్రభుత్వాలు నుచ్చ కారించుచెరు, పారికి మనసుకు ఉస సి High Schools ఎగ్గా రాలు లెకచొపచ్చ). ఉపదుండ్ల మనకు పుస్తకాలములది Cr..dipliates, Engineers, Doctors లెకుపడా పుండిష్టంచపచ్చ). వాయి ఆ విథంగా అంగ్రేషమంపగా ఉన్నాస్ట, కాబట్టి వార్కి అన్నాయియు చెయ్యాలనె పుండిష్టము మరుగా ఏ నొముంచుకూడా లెదు. వాయి ఇంటాలము మన రోపాయ లెంబుచుల్ల వారికి చదువు విధాల చదువు విషయములోగాని, development విషయములోగాని, public services విషయములోగాని అని విషయములలో నూచ వారిని మంత్రిబాట్లు తినణిసి రాచలసిన బాచ్చుత మామిచ్ ఉన్నాడు. ఆ విషయముకి సమీ డానాట తీర్మానములో చెరె ఆక paragraph వాంచాన్నాము. అపడులో ‘మీరు ఎలాంట నందేహ ముతు ఒపచుకొపక్కరలేదు, ఊచ్చేగములలో మీ జనాబా ప్రకారము, మీకు రాచుటపినదామాడా ప్రకారము మికు కెచ్చాయింపుచేస్తాము, మరెవిషయములో గాని మిచుటు మికు యిప్పుచూనికి మాకు ఎలాంచ అభ్యంచరములెదు’ అని చెబుతున్నాము. ఇది వాయి లకుంతె మనము చెప్పేవిషయము కాదు. కాని వారిలోగూడా కొంతముచికి, మనము చంతో చేరితె, వారు చాలా మండ చదువుకు వారు చుట్టాయి, మంగాలను లక్ష్మిగూడ తీక్కి వేసారెమో, సంపూర్ణమేవాళ్లు, మంగాలించబుచెవారము లాప్పతాముమో అనే బోయము కలాగుండా. మంగాలు వార్షిక ఇచ్చు ఎగుమూలోగూడా వారియొక్క

25th November 1955 | [SRI B. GOPALA REDDI]

industrial development, agricultural development, యంతా వారికి కావలసాపి అన్న developments లో, హదా తప్పకుండా ఉదార మగా చూస్తామను అనేటిటుపటి ఎషయము యిక్కిడపుస్తు అన్నపార్టీల ఆటి ప్రాయమున్న, యాత్రాపట్టియ్యారా వారికి అందచేయాలనే ఇచ్చేశ్యముతో ఈ తిర్మానములో ప్రత్యేకపగా మాపబియున్నాము. ఇది వారికి అంచటిమా లసి ఈ తిర్మానములో తెలియిపరుస్తన్నాము. కాసి యాదిఅంతా వారు లడిపె ప్రాసిందికాదు. వారికియైచ్చే అప్పకాలు ఉన్న యింధించానికి ప్రభుత్వానికి ఎట్టి ఆట్యంతరము లేదు.

“ బళ్ళారి, తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు ప్రాంతాలకు సంబంధించి, విషయము లన్నికూడా కిమిటివారే గమసించి ఒక నిర్ణయము చేసినాదు, “After very serious considerations” Tungabhadra headworks ప్రాంత మంత్రాకూడా ఒక ప్రభుత్వ అయ్యాయిపక్రిండ వుండి మంచిదని కిమిటి సభ్యులు ముగ్గురూకలిని చెప్పారు. బహుశ వారి నెందికలో ఇంకా ఎక్కుడ కూడా, ఎ ప్రాంతములోకూడా after very serious considerations అనే మాటలను వారు ఉపయోగించలేదు. వారు మఃకు కాపలనిసవారు, కర్మాటకులకు కాకూడపనిసవారు కారు, మసమిద ప్రత్యేకమైన శభ్యమాసము చూచంచి చెప్పి విషయముకాదిది. డబ్ల్యూ administrative inconvenience విషయము చూచుకోసి, ఈతుంగబద్రాకాముకు ఎంత ఖర్చుతయింది, ఏంత ఖర్చుకావేతుర్పుడి, ఎన్ని కాలుపలుకావాలి, ఎంత ఎలక్ట్రిసిటి కావాలి అనే విషయాలు గమనించాయి. మొదటి ను.చి మద్దాను ప్రభుత్వమువాసి ని ఉండేశ్యముతో ఈ ప్రాజెక్టు నిర్మాణం కొనసాగించాడో ఆ ఇండిచాస్ట్రీ నెరవేచ్చుడము కోసము, ఈ సూచించేశారు. ఆ ప్రాజెక్టు ముఖ్యమగా బళ్ళారి జిల్లాను, అంత పురం జిల్లాను అభివృద్ధిచేయడము కోసము ఇండిశింపబిఱినాడు. ఆ ఇండిశింప నెరవెర్పడానికి ఎంతబాగము చేయాలో అంతసరకు యించ్చు మన్నారేకాసి, బళ్ళారి జిల్లాఅంతా ఇవ్వమని కమిషనువారు చెప్పిలేదు. బళ్ళారిజిల్లా అంతాకూడా ఇవ్వమని చెప్పచానికూడా వారికి ఆర్డర్ తర్వాది. జిల్లాలను విభజించకాడదని వారు ఒక అభిప్రాయము చెట్టికున్నారి. కాబిష్ట అవిధింగా చేసినా తప్పకాదు. కానీ ఈ తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు లబ్పించిని గాను, ప్రైప్రెస్ ఎలక్ట్రిసిటి కోసము, ప్రైలివెలు చానుయకోసము ఎంతసరకు ఆపలయున్న ఆతభాగము ఒక ప్రభుత్వముయొక్క అధికారములోపుంతే మంచిదనె వుద్దిశ్యముతోనే వారు ఈ నిశ్చార్పి చేసినారు. వానిని మంచము తప్పకుండా హరిసున్నాము అనెది మొదటిసుపచీ చెబురూనె ఉన్నాము. బళ్ళారి, తుంగబద్ర ప్రాజెక్టు ప్రాపతము రాయలసిమ ప్రాంతముతో సిని వాత సంబంధము కలిగించున్నది. 1953 ఇ సంచత్సరం ఆక్రోబియు 1 పట్టిసి మనకు రాష్ట్రము వచ్చింది. అనాదు లూ ప్రాంతాలు మైసూరులో చెర్పబడినవి. అది మనము తాత్కాలికము అనుకొన్నాము. తరువాత ఒక బౌండరీకమిట పచ్చి విచారణ చెస్తున్నదనికూడా అను కొన్నాము

[SRI B. GOPALA REDDI] 25th November 1955

ಅಲ್ಲವಲ್ಲ ಹೈಪರ್ ಕಮಿಟಿವಾರು 'after very serious consideration' ಅನೇಮಾತ್ರ ಉದಯೋಗಿಂಬಿ ಚೆಸಿನ ಯಾ ಸಿಫಾರ್ಸುಕು ಮನಮು ಅಭಿನಂದನ ಲನು, ಪೂರ್ವಾನ್ನಿ ತೆಲಿಯಬೇಕುನ್ನಾಮನಿ ಚೆಬುತ್ತುನ್ನಾಮು.

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

మనము శీసుకోవడము న్యాయము. ఆ మాదిదిగా చేసే బాగుంటుంది ఒక వేళ ఎడ్డొనా తగాడా చచ్చి మేము చేసుకో లేకపోతే Government of India వారు బొండరి కమీషనుకు refer చేసి ఒక arbitration ఇవ్వపలయుచుని ఈ తీర్మానము చెబుతున్నది, దీనియొక్క సారాంశం యాది. కాబట్ట ఈ విషయములో నేను మొదట విన్నవిచినట్లుగా ఒక భవిష్యత్తును మనము నిర్మిస్తున్నాము. తెలుగు జాతియొక్క భవిష్యత్తు ఏమిలో వచ్చే 100 సం॥లకు 200 సం॥లకు ఈ తెలుగు జాతి అంతా కూడా ఏమాదిరిగా ఉండాలో వాళ్ళ యొక్క లలిత కలలు, సారస్వతము, సంగీతము ఎలా పెపటాందింప చేసుకోవాలో వాళ్ళయొక్క రాజ్యాంగము వారి క్షేమము; ఏ మాదిరిగా చూచుకోవాలో, పరిపాలన ఏ భాషలో జరిపించుకోవాలో ఆన్న ఒపయాలను మనము ఈ నాడు చర్చిస్తున్నాము. Government of India వారికి మనము ఒకసిఫార్స్ చేయబోతున్నాము. చినరకు పార్ట్‌మెంటుయొక్క తుది నిర్ణయమును మనం అంగీకరింపలసి ఉంటుంది. మనం చెప్పవలసిన విషయాలు అన్నికూడా చెబుదాచు.

“ మన ప్రజలచేత ఎన్నుకోబడినటువంటి పార్ట్‌మెంటు ఒక నిర్ణయము చేసిన తరువాత దానిని మనము అమోదించడము మంచిది. కాని లేని పోని అలజడి తెచ్చిపెట్ట, సమ్ములు కలుగజేసి, అనవహరమైన అందోళనలు చేయడము న్యాయము కాదేము అని నేను అనుకోరించాను. అన్ని పార్టీలకు సంఖంధించి మన పెద్దలందరూ ఈ నాడు పార్ట్‌మెంటులో ఉన్నారు. వారు ఒక కషటటి సిద్ధయము చేస్తారు. మనము అందరమూ న్యాయమైన కోరికలు కొరుతున్నాము. సలహాలు చెబుతున్నాము. టిల్లిలో పున్న పెద్దలు, పార్ట్‌మెంటులో పున్న పెద్దలందరు ఏ నిర్ణయము చేపోరో దాసిని సంతోషపూర్వకంగా అంగీకరించకపోతే మన పేచవర ప్రభాషికకు భంగము వస్తుండిమో అని నేను అనుకోంటున్నాను. ఉపయోగకారిగా ఉండవలసిన విషయములు ఒక్కప్రాంతప్రాంతారిగా కూడా అయిపోతూ ఉంటాయి. మనము ఇయగు పాటగు వారితో సన్నిహిత సంబంధ బొంధవ్యములను ఏర్పరచుకోవలసి చెపుంది. మనం ఒక ప్రాంతమును కోరుతున్నామంటే మనం కర్మాటకంతో మిత్రత్వాన్ని పోగట్టుకొని శత్రుత్వాన్ని వహించి ఉండాలని కాదు. కర్మాటకులు, తమిళులు, ఒరిసావారు మనకు కావలసినవారు. వారు మన దేశస్తులైకాని ఏ ప్రాంతమువారో కాదు. పాకిస్తాను, చైనా, జపాను మొదలగు దేశాలవారు కాదు. భారత దేశమోనివారే. భాషకోసము, పరిపాలనా సాకర్మయము కోసము మనము ఈ నాడు రాష్ట్రాన్ని కోరుతున్నాము. మనయొక్క కృష్ణ, గోదావరి నదీప్రాంతములను ఆభివృద్ధి చేసుకోవడము ఇటువంటి రాష్ట్రాలను మనము కోరుతున్నాముగాని ఇంకో దురుదేశముతోకాదు. మనము కోరుతున్నటువంటి

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

ఆంధ్రరాష్ట్రము వచ్చిన తరువాత (దాని పేరు ఆంధ్రరాష్ట్రము అనే వుంటుండుకొంచాసు, విశాలాంధ్ర అనేది ఈనాడు మనము కోరుతున్నటు పంటి కొరిక అయినప్పటికి) సన్నిహితమైన సంబంధము పెట్టుకొని సాందర్భాపముతో ఇరుగుపారుగువాళ్ళతో మనము మెలగవలసినదేకాని, కవలము అన్నింటికి సంకుచితమైస జావాలు పెట్టుకొని ఇతరులను మేము మా రాష్ట్రములోకి రానివ్యము, అరవవారిని రానివ్యము. మరాటివారిని రానివ్యము ఆసడానికి వీలుతేదు. అపదరూకూడా ఇక్కడ వ్యాపారము చేసుకోవడానికి వీలున్నది. Constitutional safeguards ఉన్నవి. ఇంకా సరిహద్దు గ్రామాలలో కొన్నిచేట్ల తమిళులు, బరియావారు, కన్నదులు తప్పకుండా ఉంటారు. వాళ్ళ విషయ ములో మనము జాగ్రత్త చహాంచి అనేక నంరక్షణలు ఇవ్వపలసి ఉన్నది. మనము ఎంతో శాగ్రత్తగా, minute గా విభజన చేసినపుటికికూడా ఎటు వంటి arbitrations ఇచ్చినపుటికూడా తమిళనాడులో కొన్ని తెలుగు గ్రామాలు ఉండపచ్చును. అట్లాగే మన ఆంధ్ర దేశములో కొన్ని తమిళ గ్రామాలుకూడా వుండక తప్పవు. అట్లాగే కొన్ని కర్మాటక గ్రామాలుకూడా ఉండక తప్పటి. ఇటువంటప్పడు వాళ్ళకుకూడా మనం సరియైన సౌకర్యాలు ఇచ్చి మర్తుపోటుగా వాళ్ళను మనము చూచుకోవలసినదేగాని ప్రత్యేకించి చూడడాసికి వీలుతేదు. ఏ ఉద్దేశములోగాని, ఏ ఇరిగేపను ప్రాజెక్టుల విషయంలోగాని, అన్ని విషయములలో వారికి అన్ని రకముల్లేక సౌకర్యములు మనము కలుగజేయవలసి ఉన్నది. అట్లాగే మన తెలుగువారు ఇతర ప్రాంతములలో వుంటే మనకు కావలసిన సౌకర్యాలు మనము కోరుకాము. రాజపాలెములో ఎక్కుతేపున్న తెలుగువాళ్ళ కొనముకాదు). చెంగలట్టు చెల్లా శో ఒప్పన్నయంటి కొన్ని ప్రాంతాలలో తమిళులు పోట్టు మండి వున్న పృథివీకూడా లెతుగువారు 10% వుంటే వాళ్ళ బిడ్డలకు తెలుగు పెప్పరంచుకుపటాము అంటే దానికి అక్కడ గపర్చమెంటు సౌకర్యము కలుగజేయవలసి ఉంటుంది. అట్లాగే మనము ఇతర రాష్ట్రాలవారికి సౌకర్యాలు కలుగజేస్తే వారియొక్క సానుభూతిని పొందగలము. మన తెలుగువారికూడా మనము నిజమై సేవ చేసినవారమపుతూము. ఈ ఉద్దేశ్య శక్తిములపై మనము మనస్సులో పెట్టుకొనే ఈనాడు చారితాత్మక మైనటు పంట తమిళయాస్సుగార్చి చర్చిస్తున్నాము, మనయొక్క న్యాయమైనకోర్కె సపలిక్కుతు జాగలదు. దానివల్ల బారట చేసముయొక్క ప్రతిష్ఠ, మర్తు ఇరుగు పాయగు క్రాతూలవొక్క మైత్రి జంకా ఎక్కువగా పెంపాందగలవు. మన పరిషాల . స్వక్షమంగా జరగగలదు. ప్రజలందదికి సౌకర్యాలగా వుపడిగలదు. ఆండుల్ల ఈ విషయములల్లి, మనస్సులో పెట్టుకొని ఈ తీర్మానాని ఇన్నిపొలిచాయాడా ఏక్కుపంచ ప్రాణు చెయిమని కొరుతూ, ఈ నవ్వచాశము :చ్చీసాందుకు ప్రాచుర్యిగాలికా చా నమస్కారములా చెస్తూ ఇంతటితో సరిపుచ్చాన్ని

25th November 1955]

MR. SPEAKER :—“Motion moved—

“That the Report of the States Reorganization Commission be taken into consideration.

‘And on such consideration, this House feels happy that the Tumkurbhadrur area which is essential for the development of Rayalaseema has been reunited with Andhra State thus fully facilitating the industrial and agricultural development of the whole area.

‘2. That this Assembly feels that the Telugu speaking parts of Hyderabad are intimately connected with Andhra and appreciates the views of the States Reorganization Commission with regard to the desirability of unifying Telangana and Andhra but request the Government of India to merge them forthwith instead of waiting till 1961, with Hyderabad as the seat of the Government and the High Court and that such a unified unit will greatly help the development of the State and the full exploitation of the waters of the Godavari and the Krishna, making the Telangana and Andhra people equal partners in this joint enterprise of bettering the conditions of the people.

‘3. This Assembly would further like to assure the people in Telangana that the development of that area would be deemed to be a special charge, and that certain priorities and special protection will be given for the improvement of that area, such as reservation in services and educational institutions on the basis of population and irrigational development.

‘4. This Assembly requests that Kolar district in Mysore which has a clear Telugu majority should be included in Andhra.

‘5. This Assembly further feels the need for boundary adjustments with the Madras, Mysore (Karnataka), Madhya Pradesh and Orissa States on the basis of village and contiguity and that such adjustments can be achieved by mutual co-operation and goodwill and that necessary negotiations must

[25th November 1955]

[MR. SPEAKER]

take place and if any points remain unsettled, the Government of India may refer them for arbitration."

The motion is now before the House for discussion.

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU :—"Sir, it gives me very great pleasure to support the resolution of the Leader of the House. This is the first time in my personal experience in the Assembly, where I find, that not only individually for myself but also for my party, and speaking also for the whole of the Opposition with the permission of my friend, Sri Sundarayya and Sri Ramakrishna Raju, that this is a resolution, which does not require much explanation to be accepted by all of us here in the House. However, I am rather surprised, that even though we have for the first time a united mind on such a major issue as this, the strength of the House is, to say the least, very slender. This is something which pains me, because I took special interest in coming here, because I felt this was possibly one of the most historical decisions."

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU :—"Sir, the Rajah Saheb raised the question of the House being very slender. I may tell him that the reason is the trains come late. May I suggest, Sir, that in future, the first day of the meeting may begin a little late, say, at one or two o'clock. My personal experience, I may tell you, Sir, is that I could be here at very great difficulty at twelve or 12-15 to-day."

MR. SPEAKER :—"I don't think the House is thin to-day."

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI :—"For the opening day, we may meet in the afternoon."

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU :—"Sir, I did not want to raise a controversy (laughter) on this point. I was merely referring to it by the way and I was trying to impress upon us all that on an important occasion like this all should make it a point to attend the meeting.

"Before I proceed to discuss the resolution before us, as far as we are concerned, namely the representatives of the people of the eleven districts assembled

25th November 1955|

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

generally on the States Reorganization Commission Report. It is true that as far as we Andhras are concerned there is no trouble on this report; and the Opposition has no separate view point to offer. But as far as the nation is concerned, I would be failing in my duty, to my creed and to my doctrine of socialism, if I were not to-day to express the view, that there has been a large element of bungling, unnecessary bungling on the part of the Government of India and also the Congress Party regarding the general approach and tone of the State Reorganization Commission Report. To-day we are trying to have a larger and bigger Andhra State. But what about people like the Maharashtrians, who have been thrown into the cauldron of controversy. It is not easy for Andhras to forget the source or the inspiration of all Andhradev. I would refer to that historical background later on. One talks of the Andhras, Sathavahanas and others. After all, who are the Andhras, where did they originate; what is their, shall I say, historical homeland? It begins in Nasik. As far as 300 B.C. Pulikesan ruled as Andhra Emperor. So in terms of history and culture, which transcend immediate considerations of administrative diplomacy, if I may use that term, because parties in power prefer such terms, they feel they are terms of endearment rather than criticism, the short truth would be administrative power politics. But as I said earlier, I don't want to use here harsh words, and so, I would say, the exigencies of administrative diplomacy. On behalf of whom? Is it cultural diplomacy of history exhibited by the desire for national unification through conflict: or is it Congress Party's desire to rule by virtue of division. Both these phenomena take place.

"So far as the Godavari river itself is concerned, the very basis of the report which contemplates four separate States of this river system, is to say the least historically tyrannical. It ought never have been allowed to be published. The Godavari river has been one of the most important geographic lines in this nation. And if to-day the wheel of Indian history hopes to approximate the culture of the Ganga-Yamuna area, the duty of all Indian society to-day

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

should be to so develop the nation that this Godavari line should remain basically in tact and enrich the cultural life of this country. I do not know if I am unnecessarily digressing. But for the benefit of members, a little history would be useful, as that would help us to understand what I am discussing. History is not a mere division of Bengal from 1900, as Mr. Gopala Reddi has pointed out. Indian ethos has approximated two ways, southwards and eastwards; and our river valley systems have played an important part in this issue. The eastward river valley is the Ganga-Yamuna valley, and a cultural approximation has taken place on that plane. The southern movement of Hindu culture, or Aryanization, if we would term it, has been through the Vindhya range into the Godavari basin. Therefore, alternatively, between the periods of rise in Indian history and periods of fall, we may say, that the Ganges-Yamuna basin has been aggressively internal; and between those periods when it collapsed externally, India was saved by the Godavari basin. This process has been taking place so often. In the B.C. period, the Aryan invasion was something external, and the defence against that was achieved by another Pulikesar, this time belonging to the Rashtrakuta grouping, in the sixth or seventh century A.D. So here we have a system or movement going over ten centuries; two emperors in this Godavari basin, one stopping Asoka and the other stopping Harsha. Both were known as Pulikesans, and both dynasties were Godavari dynasties, if I may use that term, one was Andhra and the other was a Rashtrakuthan. So in this manner we have a unity tradition in his whole basin; and to-day the State Reorganization Committee Report trying to divide this area into four groups is a bad approach as far as Indian politics is concerned. The attempts towards unification is a historical phenomenon, that is going on. If Aryanization was an attempt at unification, if Sanskrit conquered Indian against the Dravidian languages, and if cultural strife between Benares on one side, representing Sanskrit and Aryan learning and Tanjore on

25th November 1955|

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

on the other side representing the Tamil, or shall we say Dravidian source and inspiration for most of the southern Dravidian languages, inclusive of Telugu, I am not very good at Telugu language, but I am conscious of its history to the extent that in Tanjore some of the greatest or best Telugu literature—also our music, there is Thyagaraja comes from that area, the inspiration has been two-fold, represented in the Ganges valley and the Dravidian culture represented in the Cauveri-Tanjore valley, and our area, the Godavari area, you may call it, acted as a sort of military bulwark between the northern invasion of the barbarians and the amalgamation of cultural unification. This is the past, and to-day we are in the phase of cultural unification.

" And to-day we are in the face of cultural unification, for we have just become free 7 or 8 years back. Sometimes in relation to the different ethos of the various cultures in the nation—to-day they are very separate—Kannada, Marathi, Telugu, Tamil in the South and a Unified Hindi in the north, it varies from dialect. I am told that a Mahratta speaks a type of Hindi which is different from Oudh. Banares would speak different Hindi from Rajasthan or Ajmere; and therefore in this phase of cultural unification that is being attempted, sometimes extraneous administrative connections or conveniences arise. We are facing two things in this Nation to-day and even though we are not agitating in Andhra, it is worth referring to it by way of passing, because it is something that is a fact in Indian politics to-day, viz., the question of language unification which will lead automatically to cultural unification. As you are aware, there is the question of language. I am using the English language which administratively and which from the stand-point of internal cohesion brought about was used as the medium of law and order. To-morrow Hindi is supposed to be introduced in the Nation. Let us consider carefully what would be the effect of 4 States,—4 separate States—from the Godavari basin. National unification with Hindi culture has to take place from one type of consideration. We

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

talk in terms of Nationalism, Hindi and culture, because we feel that Hindi as represented in a single language, would lead to an intensification of our Nation. But at the same time, if you were to ask each one of the non-Hindi speaking people how far this reality would affect themselves, would it mean ultimately the collapse of their own regional languages, clear answers are not forthcoming. Administrative considerations to-day play a part. But let me tell you seriously that ultimately if this Nation is to progress, it cannot attempt unification too fast. It has to be a slow process and it is only through a slow process that the variety of India can develop a new culture, because do not think I am wrong when I say that the Indian has been dead for about a thousand years or more. He is not sure of any new culture. His religion codified by Sankara during a period of decline merely met the onslaught of Islam. It could not reconquer Islam. Egalitarian doctrines of equality do not motivate Hinduism. Do not motivate the codification of Sankara. And therefore this phase has to disappear and in the process of this phase disappearing, let us not mistake it for administration. Administrative unification is a dangerous doctrine if it transcends itself and ignores cultural difference. Therefore it is that I say that this tendency to feel that nationalism equates merely to language hegemony must be fought by us who are non-Hindi speaking people, not because we are anti-National not because we believe that India is not one country but because we believe by virtue of this difference alone we will have more enriched civilization or culture in the future. And it is this which makes us feel conscious that sometimes Southern India is misunderstood by the North. I know many friends of mine in Utter Pradesh and others who talk very lightly of southern languages. They ask: "Why do you want other languages? Why do you want Telugu? Why do you want Marathi? After all, it has accepted the Devanagari script. Why do you want Kannada? Why do you want Tamil? You merely want it because you people

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

do not want to learn Hindi. You are satisfied with English. You are too old and have become ossified in the mind. You do not want to accept the trouble of learning a new language and therefore you go behind the smoke-screen of linguistic provinces" These linguistic provinces are unnecessary. Like that the argument begins and this has been said to me by Socialists also,—it is not something that does not concern me. I am sure the same arguments may be there in the North by Congressmen. They are there, I know it. One may not admit them. But I admit this sort of talk goes on and it is precisely for this that I say that to a large extent, the States Reorganization Committee Report has been motivated by the erroneous doctrine that four States on the Godavari—it is a subconscious motivation that exists in the North—facilitates the southern unification which has been the attempt for the last 350 years of history in our country, from the breakdown of Mahenjandaro and Harappa. About 1,400 B.C., and till now, the attempt has been going on and that attempt will still continue and it is in the days to come alone that things can improve in the Nation and therefore, before I close to-day on this issue, I would like to say that my sympathy is completely with our Maharashtrian friends. It is indeed barbarous that people should be shot on the streets of Bombay because they claim the justification of history. It is something that we should all feel sorry about. If we claim Visalandhra because of our cultural rights, we must not forget that Samyukta Maharashtra has also got such rights. And also furthermore, it is by virtue of two strong amalgamated States on the Godavari that ultimately a future defence-line may also be built in the future. One can never be sure of these facts. But one thing is definite. Historically speaking, in terms of culture, the phase of ascendancy will be in direct relationship to the time it will take for the effacement of certain languages that continuously take place throughout history. Such phases are supposed to be of historical duration of cycles of three hundred, six hundred and nine hundred years. They are the expression of such interpretation of history. To-day Telugu language is

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

exactly nine hundred years old. It has completed three consecutive cycles. Mr. Gopala Reddi has talked of the literature of Nannayya. He is exactly nine hundred years back. So we have finished one cycle exactly of three hundred years. Visalandhra shows certain new prospects for the Telugu language and culture. Non-Visalandhra has not that prospect. Because when you break up territories into two groups it is a clear prediction that Telugu language would last only for three hundred years more. But together it may last longer. But the portend of things to come is already there in that area, because I know many an educated person, many a Telugu in Telangana area prefers the medium of Urdu, prefers to go into the Hindi language. This is a transition which would be much smoother, if you are in two portions. But if you are together with a larger basis, with a larger economic and populational basis it is possible to predict, all things being equal, you will transcend to the three hundred-year period and go into the six hundred-year period. If that is the case, then there is also the hope, because one can hopefully predict, that the cycle of culture-cum-civilisation that we are going into, would be a thousand years. Now this nine hundred or thousand-year period is a very interesting period. Civilisation lasts only between six hundred and nine hundred years. The phase is cultural and then it goes into, after it reaches, an increase of materialism, into the level of what is called civilised expansion, which then closes the cycle. This is the historical phase which goes on, and therefore with that sort of approach in India, where other cultures would exist in co-equal status with Hindi, the whole process would go on for over six hundred years, and by the time we have finished this glorious new phase we may expect to be of six hundred years and then we may be in the three hundred-year phase of what is called civilizational expansion, which has been the history of great peoples in the world. That is a good portend of things. When we break up our cultures into possessions, where the big brother would devour us for the sake of national unification or language hegemony, or because of the security of Delhi or some

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

other consideration, our cycles of renaissance may be much slower. Economically speaking, many arguments may be put forward for both, Visalandhra, for a separate Andhra and for a separate Telangana. I do not like to hide facts. Even though we to-day hear people asking for a new State, please notice the thinness of the House. Let us be clear in our mind that many of us have economic arguments subconsciously against such a concept. (Interruption) Mr. Kaleswara Rao may say 'no'. Yet it is there in Andhra. And to such people one would like to tell them that, even economically speaking, they are not going in any manner to suffer by the expansion of the State, Let us not be secretive about our feelings. The Leader of the House was very pointed when he expressed that Telangana did not ask for any concessions, even as when we had Andhra State, Rayalaseema asked for concessions. The fact that Telengana did not ask for concessions—was a point for consideration. I agree with him that it is a consideration which should apply to all of us in Andhra. But let us understand what was meant behind that. Because Telengana did not ask for considerations, we agree with them, but by virtue of that same act, it does not mean that there are among us who look apprehensively as to the future. Small points of controversy are thrown in the way. What about Guntur High Court, Divisional Bench at Guntur—I think I read some such thing from somebody. What about the consideration of Kurnool. There is some sort of movement going on. (Interruption). It does not matter; whatever it may be, Mr. Ayyapu Reddi is an old colleague of mine. He belongs to Kurnool. He defended me one time in Karevena. When he says, 'no no', he must after all represent the view point also here, not that it should stand in our way, but that we must not be taken in by these considerations. Let us also realize them; let us understand these facts, let not our desires for parochialism transcend what we historically do or achieve. That is precisely what I am trying to tell you. All this talk of what is to happen to Guntur or Kurnool should not trouble us in the face of nation-hood. I would not like to raise mechanical

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

arguments about the location of the High Court. I would leave it to some lawyer friends who know the difficulties between going to Guntur and Secunderabad. Of course I have still got some cases in the courts; and so it costs me also. (Laughter). But we all hope we don't have cases in courts.”.

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU:—“We will go wherever rich clients take us!”

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—“Well, I am trying, personally, to efface myself of my riches. But that is neither here nor there. So let not these considerations play a part as far as our minds are concerned. Let us be clear about economics. You are discussing economics from two points of view. Two things are there. First of all, there is the question of administrative costs, costs of the States. There is no dispute about it and I am sure our Telangana friends—as also, all of us—realise that administratively, it would be much cheaper to have a Telangana State. For the incidence of Government would be cheaper to a poor people. They will have less number of Ministers, to start with. Putting it as much mildly as possible, only a Governor. One may not have to pay him, for he may also be quite wealthy, if one anticipates the future. So all these considerations would be there. So far as administration is concerned, so far as potential is concerned—economic potential—of Visalandhra, here, I believe we have very little to lose, for the precise reason, that economic potential is two-fold. It may be agricultural, it may be industrial. Agricultural economic potential is all within Andhra area. Take Nandikonda Project. Two-thirds of its irrigation is within Andhra area and one-third of the irrigation is in Telangana area. Take Tungabhadra Scheme. It irrigates only Rayalaseema area. The Godavari river, if and when it will be dammed for irrigation purposes will essentially be useful for Andhra area. One strange fact about agriculture is that you cannot export rivers; you cannot remove fields. Where rivers flow, only there are fields, and there is agriculture, and therefore agriculture has been developed and cannot but be developed in our area even in a united Andhra State. But here

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

the difficulty arises, because men confuse between agriculture and industry. All of us who talk of agriculture or industry do not have an exclusive monopoly either of agriculture or industry. We would have one foot in agriculture and one foot in industry, and this is a sign of what you may call the transition between an agricultural base of nationhood and industrial base of nationhood, and therefore it is that in towns like Vijayawada, Kurnool, or Rajahmundry or Anantapur or any one of our towns in Andhra, if you go and talk to the people, the rich man or the capitalist, if you would like to call him, or the educated lawyer or any man of enlightenment, he is prone to contemplate of agricultural development as co-equal with industrial development. But that is erroneous economics.

"Agriculture is permanent. Industry is always migratory. You can move populations but you cannot move rivers and the basis for industrialization is different from the basis of agriculture. Just as you cannot move your river and therefore whether I like it or not, whether I personally like my Telangana friends or my Rayalaseema friends or my neighbouring East Godavari, whether I agitate only for my tank-bed or otherwise, whatever happens, I cannot stop agriculture taking place elsewhere. Agricultural development takes place elsewhere. But I can control industrial development. That is something which man has developed a control over. But for producing industry we had to have conditions for producing that industry and it is precisely there that Telangana has its advantages. If the Telangana people feel that Andhra is more advanced agriculturally, that Guntur, Krishna, now the whole of Anantapur, Cuddapah because of Tungabhadra river are agricultural areas, and because of the agricultural base, the peasantry is rich and because the peasantry is rich, they will dominate us because they can afford to go to schools and colleges and have better education, I may tell them that agricultural wealth develops or progresses mathematically. Industrial wealth progresses geometrically. Power concepts of industry have been geometrical for the last 200 or 300 years. From steam we have gone to

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

better forms of power electricity. We have now atom-bomb. Every progression in industry has been two-fold three-fold and four-fold. In this matter I would say that there are some in Rayalaseema who look upon Circars in the same way. I would like to say in terms of economics, the Circars is an area of 'has been' and has been an area 'of the past'. Just because we are richer today in Circars, it does not mean we are going to be richer in the future. Because Western Europe and America are richer, today they are areas of the past, because they generate concepts of wealth. Therefore in terms of agriculture, in terms of future, Krishna, West Godavari or East Godavari—it has reached its optimum. It can progress a little more. But it has its saving features as far as the rest are concerned. It becomes by virtue of the same process of producing wealth, more wealth, it attempts to focus interest on equality. It tends to focus interest on what you call individualism; it tends to focus interest on concepts of arts and culture.

"So you have two phases. When you develop as a nation, you tend to be more regimented in your attitudes of mind. The production of wealth motivates unity. Consumption of wealth motivates differences or divisions. Remember that. The production of wealth brings about unity of the mind. Consumption of wealth produces—you may call it anarchy, you may call it the question of dividing your interests; and that is what is there already in Andhra. And therefore our Telangana friends need not be afraid because what has been developed can be no further developed, but what has not been developed can only be developed. Therefore our industrial development must take place and where can it take place other than in the Telangana area? As I said, men can migrate but rivers cannot, and so we will go to Secunderabad. There may be a little modern strife because a few Telanganites will lose their jobs. That they will be swamped by us is meaningless in terms of future and in terms of history. My brother is settled in Madras and practically, I suppose my nephews and others are going to be Tamils in the

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATI RAJU]

course of a couple of generations. My sons are going to settle in Secunderabad.

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI :—"In Poona."

SRI P. V. R. GAJAPATI RAJU :—"No. Not in Poona. Marumakkathayam does not apply although my wife is from Maharashtra. That may be one of the reasons why I am interested in the source of the Godavari. (Hear, hear!). So we will all migrate to Telangana. The base is there. It is ready-made. The whole population of Andhra, this 35 millions of the people can build a huge metropolis in Secunderabad. Telangana people are worried about that fact. But let me tell them one thing. There is no mobility of population in Telangana, in Secunderabad and Hyderabad. The population today is static. It has neither been increasing nor decreasing over the last 20 or 30 years. Such a phase is a phase of decline. A man, an individual, an organization, a nation which ceases to grow begins to decline. That the phase of one of being constant is neither here nor there as far as we are concerned. So, Hyderabad is not growing, but is at the moment stationary—stationary for various historical reasons. The State of Hyderabad has been broken up and has lost its administrative position. It has come into India as a sort of a move—which may have taken place previously into British India. It is a Part B State but in effect, it is administratively combined or joined to the rest of the federated India after a period of nearly 200 years, and in the whole process. Hyderabad today is going to be divided into three States; and so what happens to Hyderabad? Even before Hyderabad State has been divided, the town itself has ceased to grow. After it is divided, the answer is so obvious that only the blind would not judge it, the blind or the historic man or the unhistorical person. Therefore, if Hyderabad has to grow, it must have a hinterland. It has to have populational strength and lastly it must have capital for resources. Hyderabad is, today a backward area, just as Rayalaseema is a backward area."

THE HON. SRI KALA VENKATA RAO :-- "Was".

[25th November 1955]

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU :—“Was’ I accept Mr. Venkata Rao’s amendment. If a backward area has to be developed by virtue of industrialization, it can only be developed by two methods, external aid or internal motivation. External aid for a backward area would be the dole of the Central Government, like building a sugar factory with Central aid. Internal development would be the formation of capital in the State itself. And here it is that Andhras serve Hyderabad. It is not that we migrate alone to Hyderabad. But all the cumulative capital of all the landlords of Krishna, Guntur, West Godavari, East Godavari—I leave our Visakhapatnam and Srikrakulam districts because we are not Circars in that sense—will also migrate when these gentlemen want to have factories or banking interests or whatever else you want in Telangana. Therefore two things happen. The external motivation of aid from the Government of India will increase, because we will be three parts of the whole. Three parts of the whole can obtain more aid in terms of external help than one part in three or two parts in three. After all, there is some such thing as populational justice in our development. Let us take the Second Five-Year Plan. If we separate from Telangana merely because we do not have a developed city, whether it is Visakhapatnam, Vijayavada, Guntur or Kurnool or others, we are not going to expect a better one there. For development can be envisaged only in areas where all the conditions of development are ripe. Suppose all the industries are put in Bengal, because there is Calcutta and all the coalfields, we are not going to accept it. If all the development is put in Madras City, because of the railhead, port and a metropolis there—we, Andhras have been shouting all along because of that very reason. If it is all in Bombay, are we not going to shout? Therefore the fact that Hyderabad would help the Hyderabad people to equalize Hyderabad City, if it is in Andhra, is a meaningless argument, as far as Hyderabad is concerned. Hyderabad city will not tilt the balance in their favour to obtain more aid from the Centre than Andhra. That will be an argument which you may use for personal honour. (Laughter) Therefore I would

25th November 1955]

'SRI P V P GATAPATHI RAJU'

appeal to the Telangana leaders—here again they are most, mostly Congressmen who listen to the Opposition (Interruption). Nobody bothers, as I said that may have been in the past: I am not discussing it now. Mr. Ranga Reddi, or Mr. Chenna Peddi, or even Mr. Narasinga Rao the leader of the Telangana Congress Party—I would even say that to my friend, Mr. Madhava Singh. But I have no proof of that except some workers of the union are supposed to be staging a demonstration. I do not know if the president can control the workers so easily as it is understood to be the case. Possibly not. Anyway, all these Telangana friends, whoever they may be, let them not think, that by virtue of Hyderabad, they can easily tilt the scales in their favour, and obtain more aid. Because Hyderabad is there ready to take in industrial expansion, because it is ready to absorb industries it does not mean it will affect Andhra. But one thing is definite. External aid is forthcoming whether it is Telangana or Andhra. But the internal sources of capital formation exists only in the Andhra, the Circars area. It is a historical fact that has to be realised. Capital formation has to take place only in Andhra, in the Circars, I mean the four districts I mentioned. Capital formation has to be canalised, and it will be canalised, we hope, efficiently by the capitalist Congressmen (Laughter). Otherwise it will be definitely canalised by the Socialist Party, that is going to rule India in a very short period of time. (Laughter). Therefore this capitalism will help Hyderabad; this inner capitalism will help Hyderabad. Let us then realise this argument also. Culture, history—these arguments do not appeal to the people. Sometimes nobody bothers about them except possibly those people who dive into a few history books and talk of the past and all that sort of thing. So to say, that Telugu language will live another three hundred years will be a meaningless jargon to many people who do not in any way think about such things. But economically, let us have a stricter, conscious and correct appraisal, and then alone all the people of Andhra and Telangana will realize what heritage lies before them. Visalandhra has a tremendous future. It has a united

[25th November 1955
[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

future; it contains strength. Today we may be two people, Telangana and Andhra, and there may be a feeling that duality is something which is very bad; duality cannot last: why should there be a dual position; then you may quarrel and all that. But then I would close with only this: when we talk of success, power, benefits of the future and all those consciousness of acts of plenty—they all mean only one thing. Let us remember the symbol that we have in our minds. Hindus worship Sakthi. Sakthi has two forms. It is duality in a single body. Therefore, in that sense the power that develops always begins from duality and then emerges into a unit firm plane. So without expatiating on it, I would say to our Telangana friends mystically. 'let us fulfil our cultural heritage.' (Applause)

The Assembly rose for lunch to meet again at 2-30 p.m."

After lunch—2-30 p.m.

SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO :—“ అధ్యక్షమహాంశులు, మనస్థానాయకులు అతి ప్రతిభావంతముగా—సంస్కృతితోగలిపి— విషయాలన్నీ సమగ్రంగా తెలుపుతూ ఈ resolution ను ప్రతిపాదించారు. అతరువాత ఎక్కువగా మాట్లాడవలసి విషయాలు ఉంటాయని నేను అనుకోడంలేదు. సంతోషపూర్వకంగా ఈ resolution ను బలపరుస్తున్నాను. ప్రతి పక్షంనుంచి శ్రీ విజయరావుడు అన్ని విషయాలుమీద సాలక్యంగా మాట్లాడారు. కానీ తక్కువ చదువుకొన్న నాబోటివానికి అంతాపూర్ణిగా అర్థం కాలేదసిమాత్రం మనవిచేస్తున్నాను. ముద్దోనే సభానాయకులు చెప్పినట్లు States Reorganization Commission వారు argument అంతా విశాలాంద్రకు ఇసుకూలంగా ఇచ్చి జ్ఞానమేం కుమాత్రం వ్యతిరేకంగా ఇచ్చినట్లు స్ఫురించింది. రాజుగారు argument అంతా అటుగా ఇటుగాఉంటూ చివరకు జ్ఞానమేంచు తప్పకుండా విశాలాప్రధానాలని ఇచ్చారనిపించింది. ఏదో mathematics, geography, history, economics, political administrative economics చిపరకు లడ్డుత్తికంగాకూడా ఉలవచ్చారు. వారి ఒక్క రిమార్కు మాత్రం అనుకూలంగా ఉనించలేదు. ‘సజ్జచాల పలవగా ఉన్నది. ఈవిదంగానేపైసెనాడా విశాలాంద్రగూర్చి అఖిలాయంకున్నదని అనుకుంటారేమో’ సని అన్నారు. ఇది ఏక్కిప్రిపమైన విషయం కాబట్టి సభ పలవగా పున్నా చిక్కగావ్యాప్త దాడలేదు. ఇదేంత పటుపహంగమైన విషయంకాదు. పటుపటాంగమైన విషయాలు ఈ సాతు సజ్జ ఎంత నిండుగావున్నదో రాజుగారికి తెలుసు. ఇందు ~ ఎన్నా విప్రాయానికి తావెమలేదు. ముక్కోటి ఆంధ్రులకు

25th November 1955]

[SRI S. B. ? PATTABHIRAMA RAO]

విశాలాంధ్ర కావాలనే విషయమై బేదాభిప్రాయంలేదు. కనుక సభ నిండుగా అందరూకుర్చిలు అలంకరించిపో, అలంకరింపకపోయినామొత్తంమీద అందరి అభిప్రాయంబడకట్టు. ఏది దఃఖిగీలా అన్నిపూర్ణిలువారుచెప్పారు. రాజువారి పార్టీ వారూ చెప్పారు. కనుక ఈ విషయములో ఏమీ అనుమానించనకగ్గరలేదు. ఏవిధమైన controversy ఈ resolution విషయములో కానీ, అసలు సమస్య విషయములో కాని ప్రజానీకానికి వారి ప్రతినిధిలకు లేదని వేసు సమ్మచున్నాను. విశాలాంధ్ర కావాలని ఈ resolution చెప్పుతుప్పది. ఈ విషయంలో resolution చాలా exhaustiveగా ఉప్పుది. రాయచూర్ గుల్మార్గాలలోని తెలుగు ప్రాంతాలనుకూడా విశాలాంధ్రలో కలపాలి అని ఇంద్ర అభిప్రాయం. అప్పుడే పూర్తి తెలుగు రాష్ట్రం అప్పుతుంది. States Re-organization Commission వారు హెదరాబాదును గురించి చర్చించి సప్పుడు 359 వ పెరాలో రాయచూర్ గుల్మార్గాలలోని తెలుగు ప్రాంతాలు అటు వైపు చేర్చడానికి లపకాశం కల్పించాడు. ఇవి తెలుగు ప్రాంతాలు; చాలా పూర్వంనుంచి మంచి గౌరంపం పెటువుతిడ్డలు తెచ్చుకొన్న ప్రదేశాలు తెలుగు సంస్కృతికి, భాషకు ఎతతే ప్రాభాస్ఫుర్యాలుచీన ప్రదేశాలు. ఈ ప్రాంతాలు కూడా ఛథిరి విశాలాంధ్ర విర్మాదాలి. పూర్వం రాజులు యిద్దాలుచేసి గెలచి రాష్ట్రాలను రాజ్యాలను ఏర్పరచుకున్నారు. ఈ నాడు ప్రభుత్వాలు ప్రజా ప్రభుత్వాలు, ప్రజలు నాపితమార్గాల్లో దేశాన్ని విభజించుకుని రాష్ట్రాలను రాజ్యపాలుగు అనుకూలంగా వుండేవిధంగా చెనుకోపలసిన సమయం ఇది. అదే గాంధీ సిద్ధాంతం. ఇది గాంధీ యుగం. మనకు అనువ్వగా రాష్ట్రాలను విభజించుకుని సమస్యలను పరిష్కరించుకోడానికి స్వరాజ్యము వచ్చిన కొద్ది కాలములోనే కమీషనును ఏర్పాటుచేసి వారి తీర్మాను మసచుందు పెట్టారు. ప్రజాప్రతినిధులమైస మనం ఉన్ని పరిశీలించి ప్రజలకు అనువ్వన విదము గా పరిపాలన జరగడానికి ఏలుగా రాష్ట్రాలను ఏర్పాటు చేయడానికి నిర్ణయాలు చేస్తే అడ ప్రజాబిప్రాయమచుతుంది. దినికి అనువ్వగా తెండంలో నాసనాన్ని చేసి, లక్షత్వరలో మసకు రాష్ట్రాన్ని ఏర్పరుస్తారు అని, అన్ని రాష్ట్రాలతేపాటే విశాలాంధ్ర అవతరిస్తుందని మసము ఆశించవలసి పున్నది. తెలుగు వారందరమూ కలిసివుండి కలో, గంభీరాగితే, అపదులో గొప్ప వున్నదని సమ్మే వాటలో నేను ఒకట్టి. తెలుగువారంతా ఒకే పెద్ద రాష్ట్రంలో వుంటే వాటిక భారతదేశపలో ఏలువే చెచ్చగా వుంటుంది. నిశాలాంధ్రం భారతదోసులోని పెద్దరాష్ట్రాలలో ఒకట అప్పుతుంది. మన దేశములో బహుళ వుత్తర ప్రదేశ్ తమవాత జనాభాను బట్టమాచినా, వైశాల్యాన్ని బట్టి చూచినా విశాలాంధ్ర చాలా పెద్దదిగా వుంటుంది. ఇందులో ఖనిజ సప్తత్రి విశేషముగా వున్నది. Agricnltralగా, పారిక్రామికముగా, వాసిట్యాలలోను అభివృద్ధి చెనుకోడానికి అను వులు అనేకం వున్నాయి. ముది పదార్థాలు హెచ్చుగా పండించడానికి అవకాశాలున్నాయి. పెద రాష్ట్రంగా ఏర్పడి ఏకగ్రివ్హైన నాయ

[25th November 1955]

[SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO]

కత్వం కొండ సడిపించిన విశాలాంధ్రకు హిందూడేశంలోనే కాకుండా ప్రపం
చంలోనే పేరు ప్రతిష్టలు పెరగడానికి అవకాశాలున్నాయి. ఇటువంటి అవ
కాశం సంపాదించడానికి ఆంధ్రులు అంతా ఏకమై విశాలాంధ్ర యొర్పాటు
చేసుకుంటే అనతికాలంలో గౌరవం, పేరు ప్రతిష్టలు పెరగడానికి అవకాశం
ఉన్నప్పుడు ఆ విషయంలో భిన్నాభిప్రాయం ఉండడానికి వీలులేదు.
తెలంగాణాలో కొంతమందికి అనుమానం ఉన్నదని, దానివల్ల కొంత ఆఢ్లు
తగులుతుందని మనకు కొన్ని సందేహాలు కలుగుతున్నాయి. అయితే చరి
త్రను కొంచెం వెనుకకు త్రిప్పిచూసే ఆంధ్రరాష్ట్రం యొర్పుడక పూర్వము
ఆంధ్రలోకూడా కొంతమందికి అనుమానాలు లేకపోలేదు. ఆంధ్రరాష్ట్రము
వసే తెలుగు దేశానికి లాభం ఉంటుందా అనే అనుమానం కొంతమందికి
లేకపోలేదు. రెండు సంపత్తురాలు అయిన తరువాత ఇప్పుడు ఎవరికి ఎట్టి
అనుమానాలూ లేవు. అన్ని ప్రదేశాలూ చక్కగా అభివృద్ధి అవుతున్నాయి.
ఆంధ్రరాష్ట్రం రావడంవల్ల చాలా మంచి జిగింది. ముందుకు పొవడానికి
ఆంధ్రులకు అవకాశాలు హెచ్చుగా ఉన్నాయి అని ఆందరికి తెలుసును.
ఈ అనుభవాన్నిబట్టి ఆయినా తెలంగాణావారు ఎట్టి అనుమానాలు లేకుండా
అక్కడ ప్రజలకు ఉండే freedom పొతుండనే అనుమాము లేకుండా—
గత చరిత్రనుబట్టి ఆయినా విశాలాంధ్రకు అంగీకరించాలని కోరుతున్నాను.
విశాలాంధ్ర పచ్చినతరువాత అభివృద్ధికాని ప్రాంతాలు బాగా అభివృద్ధి కావ
డానికి వీలు ఉంటుంది. Develop అయిన వారు ప్రాంతాలవారి సంపదను
ఉపయోగించి ఈ areas అన్నింటని Develop చేయడానికి వీలు ఉంటుంది.
విజయనగరం రాజావారు చెప్పినట్లు, సర్కారు జిల్లాలు నాలుగింటిలో ఉన్న
సంపత్తి ఇదివరకే ఒక stage reach అయినది కనుక అక్కడ ఇంక
ఎక్కువ development ఉండడనే అనుమానం నాశులేదు. ఆ సంపత్తిని
backward areas ను develop చేయడానికి ఉపయోగించే వీలున్నది.
అన్ని ప్రదేశాలను ఒకే మాదిరిగా అభివృద్ధి చేసుకోవటానికి వీలు ఉన్నది.
ప్రతి జిల్లాలోసు లటుచంట backward areas వున్నవి. అవికూడా సమా
నంగా develop కావాలిపుంది. ఆయితే ఎంత త్వరలో విశాలాంధ్ర
యొర్పితే లంత లాభం అన్ని ప్రాంతాలకు సమానంగా వుంటుంది. మనం
ఏకగ్రిపముగా ఆంధ్ర రాష్ట్రములో ఉన్న పదకోండు జిల్లాల వారము
ఏకభిప్రాయాన్ని చెలిబుచ్చి తున్నాం. ఇదే విధంగా తెలంగాణా
జిల్లాలవారుకూడా యాదిపరసు ఎటుంట అభిప్రాయాలున్నప్పటికి యదార్థ
ప్రతిని గమనించి మనతోకలిసిపచ్చి ఏకగ్రిపముగా విశాలాంధ్ర ఏర్పరచ
రెంకె చానిలాబాని త్వరలోనే పొందడానికి అవకాశము వుంటుందని
మనవి చేస్తున్నాము. బళ్లారి ప్రాంతము మనలో కలవడంవల్ల ఎంతో
లాటము ఉండుతుంది. నిబంగ ఆంధ్రరాష్ట్రం అంతకీకూడా ఆ ప్రదేశము
విడిపొఱుచ్చపచ్చే చాలా చుచ్చ చెచ్చిపుండు పుండెది. ఇదివరకువలె
బళ్లారి ఉండుంచే రాసులామ జిల్లాలకు ముఖ్యముగా development
చాలా కుంటుషాయ ఘంచెది. బళ్లారి ప్రాంతాలు మనలో లేకపోతే తాంగ

25th November 1955]

[SRI S. B. P. PATTABHILAMA RAO]

భద్ర పాజెట్లొని నియ విధువ్యాపక సరిగ చృపుచూప కావడానికి అపకాశం వుండదు. కొలాయ, మద్దాసు రాష్ట్రాలు పుస్తక సంహాదు తెలుగు గ్రామాలు, ఒరిస్సాలొని తెలుగు ప్రాంతాలా, బెలుగుచ్ఛు-ఎలూ. మహా ప్రదేశో వుస్తుట్టి బిస్త య పగ్గి రాలు అనీ చూచా తెలుగు రాష్ట్రాలో చేరాల్సి అపసరం పుస్తది. అందరూ కూడా యా resolution ను ఏకగ్రింగా అమోదిస్తారని ఆ ప్రశారంగా కేంద్ర ప్రభుత్వాచారుకూడా తప్పకుపడా పరిశీలించి అనుకూలం చేస్తారని నేను పమ్ముతున్నాను. డినికై క్రూప ఆంధ్ర రాష్ట్రాలో ఎ కోస్తానకూడా లక్కుపగాలెదు. ముఖ్యంగా అంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు ఆధ్యాత్మికులు చాలా కృష్ణ పలుచుతున్నారు విశాలాంధ్ర రావడానికి. మన ముఖ్యమంత్రిగారు కూడా ఎంతో కృష్ణచేస్తున్నాయి. ఈ resolution ను ఏకగ్రింగా అమోదించడంపట్ల తప్పకుంచా యా ఒకప్పికి బలం ఏర్పడు తుంది. శ్రీ శాస్త్రస్వాధీనాపుగాట విశాలాంధ్రపు అధ్యక్షులు, విశాలాంధ్ర సమయకు అధ్యక్షులు.”

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI:—“ఆపాట్కండి”

SRI S. B. P. PATTABHILAMA RAO:—“అదే లండి. ఆపాట్కిక అధ్యక్షులు, చాలాకృష్ణచేసి పున్నాటు, వాయ కెసి కలలన్న నిజం అవుతున్న రోజులు పచ్చాయి. ఈ విషయములో అన్ని పాటీలవారము ఏకిభవించి పున్నాం. తెలంగాణాలో కూడా చాలాపరకు ఏకగ్రిప మైన opinion పుస్తది. కనుక రాబోయే చెప్పుతాన్నాహించి తప్పకుండా అన్ని పాటీలవారు దేశానికి, అంధ్ర ప్రజానికి మందు తరాల వారికి లాభం చేసేన వారవుతారని అణిస్తున్నాను. అందుచేత త్వరలోనే తెలంగాణావారి సహకారంతో అన్ని రాష్ట్రాలతోపాటు విశాలాంధ్ర అవతరించి ఆంధ్ర ప్రజానికానికి మన దేశంలోనే కాకుండా ప్రపంచంలోనే ముఖ్యమంత్రిగారు వచ్చి గౌరవ ప్రతిష్టలు పెటగుతాయని ఆశిస్తూ, ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రతిపాదించిన యా resolution ను నేను బలపరుస్తున్నానని మనవి చేస్తున్నాను.”

SRI P. NARASIMHAPPA RAO:—“ఆ ధ్వంస ! ఈ resolution ను నేను బలపరుస్తున్నాను. మహా ముఖ్యమంత్రిగారు చాలా కుప్పంగా చక్కగా అన్ని విషయాలు మనకు తెలియజేశారు. మాజీలూ ఓరిస్సా border లో వుస్తుది కాబట్ట దానినిగురించి కొంత మత్తుకు నేనే చెప్పుదీలచు కున్నాను. ఇదిపరకు Simmon Commission వచ్చినపుడు కాంగ్రెసువారు దానిని బహిప్రచించ శ్శరీగా avoid చేశారు ఆ రోజులలో నుంచి ఓరియా వాళ్ళకి చాలా పల్లుదల యిప్పటిక కూడా వాళ్ళు పల్లిందె పట్టుగాని రెండే మాటలేదు; ఓరియా పట్టు వడ్డిపట్టు అంటారు. మాజీలూ ఇప్పటికి వారు పట్టు పిడచి పెట్టలేదు. ఆంధ్రులను చాలా ఏప్పంగా చూస్తున్నారని మనవి చేస్తున్నాను. రండెడి యిప్పడు

[SRI P. NARASIMHAPPA RAO] [25th November 1955]

బరంపు రంలో మొత్తం 67,900 మంది అంధులు 23,104 మంది బరియా వాళ్లు ఉన్నారు. అంధులు మూడువంతులకు పైగా వున్నారు. అలా వున్నపుటకే ఆ గవర్నర్ మెంటు కుమ్మక్కుచేత పైకి ఏమీ తెలియనట్లు నటిస్తూ ఒనాభాలెక్కులలో ఆయితేనేం, 1936 విభజన చెసినప్పటి లెక్కలలో సయితేనం అంధులను లన్హాయంచేసి వారిని తక్కువ సంఖ్యగా చూపంచ బరియా వాళ్లుని ఎక్కువసంఖ్యగా చూపించారు. థృతిపురంలో అంధులు 16,770 మంది, బరియాలు 10,860 మంది ఉన్నారు. పర్లాకి మిడిల్ 23,900 చిల్లర మసవాళ్లున్నారు. వాళ్లు 3,100 చిల్లర వున్నారు లెక్కలలో మన తెలుగువాళ్లుని వెనక్కునెట్టిపేసి తెలుగుమాట్లాడేవారినికూడా బరియా మాట్లాడాలని నిర్వందం చేశాయి. మన ఉద్యోగప్పులు ఆక్కడికి వెళ్లినా బరియా మాట్లాడితేనేగాని ఒప్పుకోరు. కోరాపుట్లి జిల్లాలో మొత్తం 1,087,090 మంది శ్రంపే అందులో అంధులు 7,50,000 మంది వున్నారు. 2,22,053 మంది బరియా లున్నారు. కోరాపుట్లికూడా అంధులకు అన్యాయం జరిగింది. దినిగురించి రేపు థిల్లీ వెళ్లినపుడు ముఖ్య మంత్రిగారు ఐస్సి రాష్ట్రములో యింత తేడావున్నది అని లెక్కలు చూపించి అంధు లకుజరిగి అన్యాయం తప్పిస్తారని మనవిచేస్తున్నాను. మైమారుప్రాంతంపున్నది, బభూరీని అంధులో కలిసినందుకు సంపోం. ఆక్కడ కర్రాటుకులు 4 లక్షలమంది వున్నారు. మైమారు ముఖ్యమంత్రి ఈమధ్యన ఒక statement యిచ్చారు. బభూరీ కర్రాటుకంలో కలవకపోతే చాలామంది అందోళన చేసారని statement యిచ్చారు. అలా ఆయితే మైమారులో మనవాళ్లు 20 లక్షలమంది వున్నారు. వాళ్లు గతి ఎమికాను; నాలుగు లక్షలమంది కర్రాటుకే వారి Chief Minister గాయ statement యిస్తే మన ముఖ్య మంత్రిగారు ఇంచుకోవడం బాగుతేదు. దీనిని గురించి పట్టు పట్టాలని మనవి చేస్తున్నాను. హైదరాబాదువిషయం చెప్పినా చెప్పకపోయినా వస్తుంది. వారికి కోరికలుండచచ్చు, కోరినా కోరకపోయినా పూరికినే తూర్పుంచే వస్తుందని జపం చేస్తున్నారు. మాసైడు తెలుగులో 'కొంగజపం' అంటారు. చేపవచ్చే వరకు ఆలోచనా వుంటుంది. దగ్గర కోచేపరికి ఒకసారి నొక్కిప్పుంది. High Command చెప్పిన ప్రకారం ఒప్పుకోకత్తరదు, ఒప్పుకుంటారు, ఈ resolution సు నేను పూర్తిగా బలపరుస్తా యింతటితో ఏరిమి పున్నాను."

SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA:—“అధ్యక్ష! మనం అంధులం, బారతదేశం ప్రజాస్వామిక పాలన కోరివపుడు సామూహిక మానవుడు తసబ్బాంలో పరిపాలన జరిగినపుడు నిజమైన ప్రజాస్వామిక మవు తుందని ఆశించాడు. ఆ ఆశయంతోపే మొట్టమొదట విదేశ ప్రభుత్వంతో పొరాటం సాగించారు. బెంగాలులోని ప్రజలంతా, అంతేకాదు గోపాలరాద్రీగారు ఎలవిచ్చినట్లు లార్టు కర్ణా బెంగాలును విభజన చేయడంతోటి భారత ప్రజా రాకుపా నేడి నిర్మించి మేలుకొంది. ఆనాటినుంచి నేతివరకు జరిగిన

25th November 1955|

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

చరిత్ర పరిశామం గురి సే ఒకభాషాప్రాంతమయిం ఆంధ్ర రాష్ట్రం ఏర్పడటం లో ప్రథానంగా ఈ ఆశయం అమలు జరుగుతున్నదని హోధపడుచున్నది. మొట్ట మొదట తెలుగు రాష్ట్రం కావాలని చెప్పి ఆలోచించిపుడు కొద్ది మంది యువకులే ఆలోచించారు. అది నిజముగా లనాడు ఒక సూత్రంగా కూడా ఉపాలో మాత్రమే వున్నది. దానిని సాధించ గలిగినటువంట సీతి భారతదేశంలో ఈ నాటకి పస్తున్నందుకు చాల సంతోషం. స్వాతంత్ర్యపోరాటంతోపాటు ఆయా ప్రాంతాలవారు తమ భాషద్వారా పరిపాలన జరపాలని వారి వారి భాషాభివృద్ధికి ప్రారంభించిన విధానం మీదనే మొదట పోరాటం సాగింది. దానిఫలితము అంద్రోద్యమం. అది బెంగాలులో విభజనకు వ్యక్తిరేకంకా జరిగిన వ్యద్యమం, బీఫోరు మొత్తం ఒక్కంగా ఘండాలనే వుద్యమం. అదే విధంగా ఒరిస్సా పుడ్యమముమొదలైనవి నడిచాయి.

“తెలంగాణలోకూడా భాషా విషయకంగా జరిగిన ఉద్యమము చివరకు మాత్రభాషలో పరిపాలన జరుగవలెననే ఉద్యమము అయింది, అదే అంధ్ర ఉద్యమము అయినది, తచువాత అదే రాజకీయ ఉద్యమముగా పరిణతిచెంది ప్రథాన ఉద్యమం అయింది, కాంగ్రెసు ఉద్యమము అయినది, సంస్కార వ్యక్తిరేక ఉద్యమముగా పరిణామం చెంది, నేడు విశాలాంధ్రోద్యమం అయింది. భారత దేశంలోని రాష్ట్ర నిర్మాణం గురించి సైమన్ కమిషను తన నివేదికలో యూ విధంగా వివరించారు.

“ఇంగ్లీషువారు తమ అనుకూలం ప్రకారము ఏర్పాటు చేసికొనిన ప్రాంతాలు మాత్రమే భారతదేశములోని రాష్ట్రాలు. ఈ రాష్ట్రాల సరి హద్దులు ఒక నిర్దిత విధానము ప్రకారముగాక, ఇంగ్లీషువారి ఆక్రమణ ఫలితముగా ఏర్పడినవి. ఈ రాష్ట్రాలలో ఏ ఒకటిగాని ఒక సమాఖ్యతో స్వయం పరిపాలక రాష్ట్రముగా మనగలిగినట్టు ఒక పద్ధతి ప్రకారము ఏర్పాటు చేయుటికి యుండలేదు’ అని బిచ్చితముగా చెప్పారు.

“సర్రారు పట్లు 1946 వ సం॥ జనవరిలో కర్నాటక భాషాప్రాంతం గురించి మొచ్చుతీపూ ఐక్య కర్నాటక పరిపత్తు మహాసభ ప్రారంభిస్తా

“If India is to achieve rapid progress, linguistic areas must be reorganized into provincial units” అని అన్నారు.

“ఆంధ్ర భాషాద్వయము, రాష్ట్రము కావలెననె కౌరికతో ప్రారంభించబడి జాతీయ ఉద్యమముగా మారింది. 1920 లో ప్రథానముగా కాంగ్రెసు భారతదేశంలో స్వాతంత్ర్య పథమున ప్రజా ఉద్యమము నడపడానికి నిర్ణయించినపుడు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు దేశములో ఏర్పాటు చేసుకొనాలని నిర్మయించడంతోనే ఉత్సాహం కలిగించింది. ఇంగ్లీషు వారి

STATES REORGANIZATION COMMISSION

| 25th November 1955

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

పరిపాలన క్రిందవుండే భాషా ప్రాంతాలను మాత్రమే తన డృష్టిలో పెట్టుకోవడంకారుండా కాంగ్రెసుకు అంగాలుగా రాష్ట్రాలంగానే సంఘాలను యొర్చాయి చేయడంచినపుడు సంపాదనములలోని ప్రాంతాలుకూడా స్వకమముగా భాషా ప్రయుక్తింగా వుండవలెననే వ్యవైశాఖముతోనే నిర్ణయం చేశారు. శ్రీ సేలం విబయరాఘవాచారిగారి అధ్యక్షత క్రింద 1-1-21 న ఆలిండియా కాంగ్రెసు వరిక్కింగుకమిట్ నాగపురంలో ఒకతీర్మానముచేసింది. అందులో ‘స్వదేశ సంస్కారములలోని భాగములను సామీవ్యంలోవుండే అదే భాషమాటలాడు రాష్ట్రంలోచేర్చవలెను; అందులో నైజామురాజ్యములోని మహారాష్ట్ర భాగములు మహారాష్ట్రమునకు, కర్నాటక భాగములు కర్నాటక ముసుకు, తెలుగుభాగములు అంధ్రరాష్ట్రమునకు చెందవలెను’ అని తీర్మానిం చిరి.

“ తరువాతనే అంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణము కావాలని నిర్ణయము చేశారు. అంధ్ర ఉద్యమము 1906 వ సం॥ నుంచి 1912 వ సం॥ వెరకు ఒక రూపములో ఉండి 1914 వ సం॥ లో ఆంధ్రమహాసభ రూపము దార్శింది. 1920 వ సం॥ లో ఈ ఉద్యమము ‘స్వరాజ్యములో’ స్వరాష్ట్రం’ అన్న ఉద్యమముగా పరిశామము చెందింది. కాబట్టి రాష్ట్రాలు ఉద్యమము వెనుకబడ్డది, స్వాతంత్ర్యోద్యమము ముందుకు వచ్చింది. నైమను కమీషనువారు వచ్చినప్పుడు ‘ఎవరైనా ఒక పాపు టాపు కాగితంమీద అంధ్రరాష్ట్రం యివ్విండి అని ప్రాసి ఇస్తే మీకు రాష్ట్రము ఇసాము’ అన్నారు. కానితనాడు అంధ్రులు ‘మీ దయ వల్లగాక మాస్వాతంత్ర్యంతోబాటు రాష్ట్రం సాధించుకుంటాం, మీరు ఏమీ ఇవ్వ నక్కరలేదు’ అన్నారు. ‘స్వాతంత్ర్యంగా మేము మనగలినరాష్ట్రం మాత్ర కావాలని’ చెప్పేసి సామ్రాజ్యవాద వ్యుతిరేక ఓరాటుములో నిలబడి స్వాతంత్రం సాధించేరు. రాజ్యాంగ నిర్మాణములో మా రాష్ట్ర నిర్మాణము ఏర్పాటు చేయ్యాలని అడిగినాము. వార్డులో 1939 వ సం॥లో అడిగితే ‘స్వరాజ్యం వచ్చిన తరువాత ఇసామన్నారు.’ 1931 వ సం॥లో గాంధిగారు Round Table Conference కు వెళుతున్నప్పుడు బొంబాయివరకువెళ్ళి శ్రీకాళేశ్వర రావుగారు, మనుసుగువాటు, రౌండుటెబులో సమావేశంలో అంధ్ర రాష్ట్రము ఇవ్వాలని కోరండి అని గాంధిజీని అడిగారు. మళ్ళీ ఉద్యమములో నిమగ్గమై, స్వరాజ్యంవస్తే చూద్దాం, అని అంటే తిరిగి వచ్చేశారు. 1937 వ సం॥లో కాసనసభలకు కాంగ్రెసువారు వచ్చినతరువాత మద్దాసులో తీరాల్సినపు ప్రాసుచేశారు, కాని ఆతీర్మానము అమలుచేయ్యలేదు. ‘అప్పడె తీందర పడపడ్డని’ వార్డులో 1938 వ సం॥లో చెప్పేరు. స్వరాజ్యంవస్తే ఇసామన్నారు. All-India Congress Committee 1938 వ సం॥లో కలకత్తాలో సమావేశము అయిపుడు సెహూగారు ‘ఎప్పుడూ తొందరపడవద్దు, స్వరాజ్యం వస్తే రాష్ట్రం ఇస్తాము’ అన్నాయి. ఆ విథంగా కాంగ్రెస్ తీర్మానంకూడా చేసింది. నూతన రాజ్యాంగము ఏర్పడిపుటువాత ‘మా రాష్ట్రం సంగతి ఏమిటని’ అడిగేముగాని చాలాదు. ఒవరకు రాజ్యాంగ పరిషత్తుద్వారా నిర్వయించడానికి

25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

ఈక కమిటీ వేసామన్నారు. అదే ధారుకమిటీ. ఆ కమిటీవారు ఈ దిగువ విషయము గురించి నివేదించవలసి వున్నది. “To examine and report on the formation of new provinces for Andhra, Karnataka, Kerala and Maharashtra, and on the administrative, financial and other consequences of the creation of such provinces” తాని దానిని పెడదారిని పర్సించుటకు వారు “the desirability or otherwise of the creation of the proposed Andhra province, and other . . . అని కూడా ప్రాశారు.

“ఈనాడు ఘజలుఆలీకమిషను తమరిపోర్టులో 58 ప పేరాలో ఆ భాగము మాత్రము తీసుకొన్నారు. అది న్యాయముకాదని మఃపిచేస్తున్నాను. భాషారాష్ట్రాలు sub-nationalities కు దారితీస్తాయి కాబట్టి అది పనికిరాదని భార్కమిషనువారు నిర్దయించారు.

“ఆంధ్రోద్యమం ఇంతకాలం భారత జాతీయాద్యమ భాగం అయింది. అంధ్రోద్యమాన్ని భారత స్వాతంత్రోద్యమం కాదని, ఉపజాతుల కోరిక వంటదని, భారత ఐక్యతకు భగ్రకారి అని యన్నవారికి శ్రీ దేశభక్తిండ్రా వెంకటహృద్య గారు 1917 వ సంసాలో చెప్పిన ఈ మాటలు జ్ఞాపికి తెచ్చేకోవలసిఉన్నది. ఇంకను భారతీయులందరు ఒక బిన్నమగు జాతిగా పరిషమింపవలననెడి ఆశయము ఉత్సవ్మైనది. తాని వివిధములగు జాతులను నిరసించిగాని, నిర్మాలనము గావించిగాని ఏ భేదమెరుగని ఒక భారతజాతిని నిర్మాణముచేయుట అసాధ్యము, ఒక చేళ సాధ్యమైనను మిక్కిలి అనుచితము.”

“తరువాత 1948 వ నంవత్సరము సపంబరు 9 వ డేండి ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు నకు పంపిస్త ఉపన్యాసములో ‘విభిన్నత ఇంకియా ఐక్యతకు ప్రమాదకరంగా గాని, వినాశకరంగా గాని ఏమాత్రము కన్నించదు. దేశభక్తి తో ఏర్పడిన ఐక్యత తెలికగా చిచ్చిప్పము చేయుటకుగాని, చలింపజేయుటానిగాని, ఏలులేనంత చృథముగా ఏర్పడి ఉంది. ఉపజాతుల సహజాభవ్యదీకి అవకాశం కల్గించు విధముగా న్యాయ మైన వారికోర్కెలను గౌరవించుటకన్న తిరస్కరించడంలోనే ప్రమాదము ఉండవచ్చును’ అని శ్రీ అరవించులు ఉద్ఘాటించారు. ఈ లక్షయముతో భార్క కమిటీ నిర్ణయాలపై ప్రజలు ఎదురు తిరిగితే భార్క కమిటీ రిపోర్టు మూల పెట్టి జపహరిలాలు, పట్టేలు, పట్టాభిగార్థతో 1949 వ సం॥ డిసంబరులో ఒక కమిటీని వేళారు. వీరు రిపోర్టు తయారుచేసారు. భాషాప్రయుక్తముగా రాష్ట్రములు ఏర్పాటు చేస్తామన్నారు. ఆంధ్ర విషయములో ‘సిద్ధముగా ఉన్నాము, ఇసాము’ అన్నారు. తాని వెంటనే సాధించుకోస లేకపాయినాము. త్యాగము లేనిదే ఏమీ రాదని తెలిసికొని త్యాగము ఉన్నప్పుడేగాని రాష్ట్రం రాదని తెలుసుకున్నాము. 1950 లో కోట్ల రూపాయల నీల్గి ధనముతోగలిగిన రాష్ట్రము పొగ్గుటుకున్నాము. చివరకు ఆమరజీవి శ్రీ పోత్తు శీగానుగుణగాగి ఒకుఱిగానగనాటే నజలు కగణగఁ గానఁగా అనగఁగు

[25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

చర్మతలో ఒక ప్రధాన భాగము అయిసది. ఆవిషయం చర్మతలోనే ఒకమార్పు తీసుకువచ్చింది. ఈనాడు కేంద్రంలో హోంశాల్చా ఉప మంత్రిగాంచ్చన్న శ్రీ దత్తారుగారు 1937 లో కర్మాటకరాష్ట్ర సమావేశమును అధ్యక్షత వహించి 'ప్రథమంగా ఆంధ్రము భాషారాష్ట్రము సాధించవలసివుంది. వారు సాధించనిదే మరెవరూ సాధించలేరు. తక్కిన ప్రదేశాలలో ఆ ఉత్తమ పరిపక్వత లేదు' అన్నారు తెలంగాణవారు ఇక విశాలాంధ్ర ఉద్యమము సాగించి, 'ఆంధ్ర రాష్ట్రం తరువాత విశాలాంధ్రం కాకుండా సరాసరి విశాలాంధ్ర సాధించడంమంచిది,' అన్నారు. అయితే విశాలాంధ్రకుముందు మొదటి మెట్టుగా అంధ్రరాష్ట్రము సాధించవలసివుందని, అంధ్రరాష్ట్రం యేర్పడిన వెంటనే బాషారాష్ట్ర నిర్మాణాలసమస్య ప్రాముఖ్యంతోతుందని, దానితో ఇతర ప్రాంతాలవారు కదలుతారని, అన్ని ప్రాంతాలు భాషారాష్ట్రాలుగా ఏర్పడవలని పసుందని అప్పుడు విశాలాంధ్ర పరిపక్వతకు పసుందని ఎన్నిమారులు చెప్పినామే. అదేవిధంగాజరిగింది. అంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణప్రకటన జిరిగిందికాని ఇంకాఅంధ్ర రాష్ట్రం యేర్పడకపూర్వము పండిత నెప్పుగారు 1953 April 28 వ తేదీని బిల్లాంలో మాట్లాడుతూ 'భాషారాష్ట్ర నిర్మాణాల విషయమై ఒక కమీషనును, వెయ్యోతున్నాము' అన్నారు. అదే ఈ ఘజులాలీ కమీషను అయింది. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కావాలంటే 18, 19 కంటే ఎక్కువలేవు. వాటితో భారత సమాఖ్యాఏర్పడి ప్రపుడే పెడర్లే గపర్చ మొంటు అపుతుంది. 1942 ఆగస్టు 9 వ తెది కాంగ్రెసు బోంబాయిలో చేసిన చార్మితక్షిర్మానంలో దేశం ఫెడరల్ విధానపు రాజ్యంగముతో ఏర్పడుతుందని, అయి రాష్ట్రాలకు Residuary Powers ఉంటాయి అని అన్నారు. Autonomously పద్ధతిలో మేమీ రాష్ట్రాలు ఏర్పాటు చేస్తాము అన్నారు. ప్రజాకాంతి, ప్రపంచశాంతి కోసం సాగుదాము అన్నారు. మునకు అంధ్రరాష్ట్రం రావడంతోను తన పరిషామాలు వచ్చిపెచి. ఆంధ్రరాష్ట్రం యేర్పడకముందే జిన్నాను సంతృప్తి పరచడానికి జాంగ్రిము ప్రభుత్వము సింధురాష్ట్రాన్ని, పద్మాశిమిడి రాజుగారిని సంతృప్తి పరచడానికి ఒరిస్సా రాష్ట్రమును యేర్పరిచారు. ఒరిస్సావారికి ప్రదానముటాన నగరములెదు కాబట్టి మీరు బిరహంపురం ఇవ్వాలన్నారు. వారికి జైలుకూడా లాదు. కొద్ది రోజులపాటు ఉంటారు బిరంపురం ఇవ్వండి అన్నారు. అది తాత్కాలికము అనుకున్నాము. కాని ధార కమీషనువారు 'తరువాత చూచాలసిందే' నన్నారు. వాంచు తనకు ప్రస్తి లేదన్నాడు. ఘజులాలీ కమీషనుజిల్లాలను చిల్చుదలచలేదుగావున వున్నవి ఉన్నట్టే వుంచ మన్నారు. ఘజులాలీ కమీషను దేశమంతా తిరిగి నివేదిక తయారు చేశారు. దానిని చూస్తే ఒక సిద్ధాంతంగాని, పద్ధతిగాని ఉన్నట్లు కనబడడు. భాషా ప్రయుక్తంగా విభజించారా అంటే ఆవిషయం అపుపడుతుంది. లేదా అంటే అది అపుపడుతుంది. కాని మొత్తాన భాషాప్రాతి పదికమీదే విభజించారని తెలుతుంది. దక్షణాదిన తమిళరాష్ట్రం

25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRSHNAYYA]

మలబారు వారికి కేరళరాష్ట్రం, ఆంధ్రలకు ఆంధ్ర రాష్ట్రం కావాలన్నారు. మహారాష్ట్రలకు విదర్ఘతో కలిపి ఒక రాష్ట్రం అన్నారు. బొంబాయితో కలిపి మహారాష్ట్రలకు ఒక రాష్ట్రం. తెలంగాణాకు వేరే రాష్ట్రం అని చెప్పడం భాషా ప్రయుక్తి సిద్ధాంతాన్ని అంగీకరించుతూ మరల ఒకే భాషా ప్రాంతాన్ని పలు రాష్ట్రాలుగా చేయడం ప్రారంభించారు.

“ఇక సరిహద్దులు నిర్దయించేటప్పుడు జిల్లాలు మాత్రమే ప్రధానంగా తీసుకొంటామన్నారు. మరిపేపిక లేక నెమో, ఏకారణం చేతనే తెలియదు, మేము సమస్యలోపలిక పోమన్నాడు. మేము నిజమే అనుకొన్నాము. కానీ తమిళనాడు సమస్య వచ్చేటప్పటికల్లా జిల్లాలు అన్ని అవధులు దాటి పోయినాయి. తాలూకాలు అవధులు దాటపోయినాయి. మరికొన్నిచేట్లకు పోయ్యేటప్పటికల్లా ఫిర్కావరకు కూడా వచ్చింది. ఉదాహరణకు అబూ పర్వతం ఎటు పోవలెనని ఆ లో చించి నపుడు, గుజరాతుకున్న, రాజస్థానుకున్న వివాదాలు పున్నవి. అబూ పర్వతం యొట్టా అనేనిర్రయంలో తాలూకానే కాక సబ్జీ తాలూకాను కూడా చీటి అబూపర్వతాన్ని రాజస్థానుకు యిచ్చారు. ఇది న్యాయ మగు నిర్రయం. ఈ పర్వతం సంగతి తేలిస తర్వాత, గుజరాతి నుంచి మహాగుజరాత్ విషయం అందోళన విరమించారు కూడా. కాని కమీషను వారు న్యాయంగా చెప్పారు. Firka ను కూడా విభజించవలసి వచ్చింది. Sub-taluk గ కూడా విభజించారు. విభజించి అది రాజస్థానుకు వెళ్లాలన్నారు. అది న్యాయమయిందే. మీరు తీసుకొన్నది బాగానేఉంది కానీ ఒక చేటవచ్చేటప్పటికల్లా రాష్ట్రావిభజన అన్నారు. జిల్లా విభజనవాకి రాదన్నారు. ఒక చేట తాలూకా విభజనచేశారు. ఒక చేట ఏది ఇవ్వకుండ పాతది ఆయపోయింది, ఆందువల్ల ఈనాడు అన్నిభాషారాష్ట్రాలు మొత్తం లెక్కివేసే భాషా ప్రాతిపదిక మీదనే వచ్చినవి. ఈ లోగా బళ్ళారి సమస్య వచ్చినపుడు బళ్ళారి town కూడా ఆంధ్రలోకి వస్తుందంటే, మిస్రాగారు కాదన్నారు. అమిస్రాగారు తన రిపోర్టలో ఒక మాటచెప్పాడు నన్ను ఏమి తేల్చిమంటారు, నాను తేల్చిటట్లు లేదు. దాంట్లోకుండే బళ్ళారి సమస్య ఒకేభాగం అగవడుతుంది. “Short of taking a plebiscite it was impossible to decide which way the majority support” అని నివేదిక 6 వ పేజీలో మిస్రాగారు బళ్ళారి నిగురించి చెప్పారు. అందులో పైగా ఒకటి చెప్పారు. T. Subrahmanyam గారు తప్పితే అంధులు అంత కూడా ఆంధ్రుల వైపు రావాలన్నారు. తకిన వారు కర్మాంకం లోకిరావాలె నని అన్నారు. కానివారు ఓకటిమరచి పోయ్యారు. టేకూరు సుఖపూజ్యాంగారు ఆంధులుకారు. ఎందువల్లాలంటే, Dhar Commission ను, ఆయనకు సలపో ఇవ్వటానికి associate మెంబరుగా అప్పాయింటు చేశారు.

[25th November 1955]

[SEI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

వారినివరితరపున వేళారంటే కర్నాటకులతరపున వేళారు. Subrahmanyam of Bellary, associate member, Linguistic area representative Karnataka area అని ఉంది. ఆయన ఆ వైపున ఉన్నవాడు ఆ వైపునచెప్పక. ఈవైపుచెప్పుతాడా? అందువల్లదానినికూడా అధారంగా తీసుకొనిచెప్పారు. ఆప్యుదులదిఱయిపోయాంది. అయితే ఈ లింగుస్టిక్ ఏర్పాత అనిచేప్పితే ఏమిచిక్కు పస్తుండో అని administrative convenience అని అదితి సుకొనివస్తున్నారు. పరిపాలనమాత్రమే మనం కోరదంతేదు. అందువల్ల ఆ సమస్య ఆ విధంగా administrative గా కలుపుతూ ఉన్న మన్నారు. ఇక విశాలాంధ్ర విషయంలో అలోచిసే జరిగిన విషాదఫుట్టం సూచించాలి ముఖ్యంగా విశాలాంధ్ర విషయంలో శ్రీ గోపాలరెడ్డిగారు, తెన్నేట విక్యాథంగారు చెప్పునట్లుగా judgment ఒకరికి ఇస్తు, argument appeal కు అనుకూలంగా ఇచ్చారు. అప్పట్లో అపేతులో లాభిస్తుండని కొంత శక పచ్చింది. ఆ అప్పేలులో అది కోణ్ణిగానే సుమా? మళ్ళీ ఇద్దరు తెలంగాణా అంధ్ర పెద్దలు ఓప్పుకోం అంటున్నారు. ఇది మరల ప్రిమాదం తెస్తుస్తుది.

“ మంచి ప్రజాస్వామికంలో ఎన్నాపంచున్నవాండ్లము. వాండ్లుకూడ ఒప్పుకుంటారని, అక్కడ ప్రజాసీకమంతా కలిసి పస్తుందన్నారు. ఇండ్యాక్సిబిస్టిట్ సంగతి గోపాల రెడ్డిగారు చెప్పారు. Plebiscite ఎవరి దగ్గర తిస్తుకొవాలి? ఆంధ్రలు మూడు కోట్లు 50 లక్షలు మంది ఎక్కుతే ఒ న్నా రో వాండ్లందరిని కలిపి, Contiguous areas a మొత్తంకూడా plebiscite తీసుకుంటే, విశాలాంధ్ర కావాలన్నది Correct అవుతుందిగాని, ఎక్కడపోత్తరి ముగ్గురిని కూర్చోపెట్టి plebiscite తీసుకోవడంకాదు అందువల్లతెలంగాణాలసాహసరులను మనముకోరేది, మీకుభయాలు అక్కరలెదు, ఏమికప్పకరలెదు, సైజాము నవాబును తోలగించిన మీకు సైజాము కంటే భయమైన వారముకాదుమేము, న్నాయంగాఅలోచిసేసైజాము నుకూలత్తేసి, మీరుస్వతంత్రం సాధించుకొన్నారే. అటువంటిప్రజాఉద్యమాన్ని స్థాపించుపటచాండ్లు మీరు. అంతా విశాలాంధ్రలో ప్రజా ఉద్యమాలలో ఆన్ని హక్కులు సాధించలేరా, అని అడుగుతున్నాను.

“ ల తరువాత సరిహద్దుల విషయం ఒకటి ఉంది. అంధ్రరాష్ట్ర సరిహద్దులలో నేను మనవి చేయివలసింది. ఈవేళతో నిర్దిశ్యం కాబోతున్నది. తెలంగాణాను అనుకొనిపున్న గద్దాలను గురించి, ఇతర జిల్లాలకు పొయిసు తెలుగు తాలూకాలను గురించి తెలంగాణాకు, సంబంధించింది. తెలంగాణా అంధ్రలో కలియడమా, లేక ప్రత్యేక తెలంగాణాగా పుండడమా అఁడు అబిప్రాయం మాత్రం తున్నదేకాని, ఆ ప్రాంతాలన్నిటాడ తెలంగాణాతోబాటు పుండడవలసినపని, ఆ నేడాంట్లో ఎవరికి బెదాభిప్రాయం లేదు. ఇతర రాష్ట్రంలో ఇతర జిల్లాలలో వున్నది

STATES REORGANIZATION COMMISSION

25th November 1955।

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

కూడ తీసుకోవాలనుకున్నారు. అందువల్ల తెలంగాణాకు ఆసుకోనిపుస్తి తెలుగు ప్రదేశాల ప్రసక్తి హాప్పరించకుండా ప్రైదరాబాదు మిత్రులకే వదలివేసాను. ఆంధ్రదేశపుట్టతరప్రాంతానికిపోదాము. మధ్యపదేశ్ లోచందా జిల్లాలో శిరువంచతూలూకాలో తెలుగువారు నూటికి 51 మందికున్నారు. గనుక దానినిగురించిఅల్లోచించవలనిసిన అవసరంలేదనితేనివేళాయి. నూటికి 51 పంతు అంధ్రులుపున్నారు. ఆతరులు అటవికులు పున్నారు. గనుక అటవికులను ఇతరులను తెక్కువేసే మనకురావలెను. దాని విషయం తాలూకాను Unit గ తీసుకోవాలి. అయితే తాలూకాను Unit గ తీసుకోవడంలేదు. జిల్లా Unit అన్నారు. అటుతర్వాత దశక బసరు ప్రాంతములు ఖచ్చితంగా అంధ్రులడే అని చేపుడానికి అవకాశం ఏమంతే Dhar కమిటీ ఒకమాట చెప్పింది. The Telugus also claim in the north some portions of Chanda and Baster, the latter being also counter claimed by Orissa and Maharashtra" మహా రాష్ట్రాలు అడుగుతున్నారు బసరును, బరిస్సావాండ్లు కూడా అడుగుతున్నారు. ఇంకా ఎవరు అడుగలేదు. అయిసప్పటికి దినిని తెల్చేడానికి విలులేదు. అంధ్రులు అడుగుతున్నారు, ఇది న్యాయం అయిందేవో మాకు తెలియదు. ఇప్పుడు మేము దానికి సంబంధించిన వాండ్లు కాము గనుక వదలివేస్తే న్యాయం అని అన్నారు. కాని ఘజలో అలీ కమీషన్ ఏమి చెప్పింది. మహా రాష్ట్రాలు అడిగితే మీదికాదని చెప్పింది. బరిస్సావాండ్లు అడిగితే మీది కాదని చెప్పింది. మనం అడిగితే మీకు సంబంధం పుండి అని చెప్పుతున్నారు. కాని తగ్గ రుజువు లేదన్నారు. పాదర్ ఎల్సెన్ ఆక్కుడ పున్న భాష 'మండు' భాష అది తెలుగువాండ్లతో సంబంధించింది అని అ భాషా తత్వవేత్త చెప్పాడు. ఇంకాకలయిన ప్రత్యేకముగా ప్రత్యేక శాస్త్రవేత్త అయినకూడ అది తెలుగు భాషకు సంబంధించింది అన్నాడు. కాని ఈ రెండు వదలిపెట్టి వేసి, తెలుగు వాండ్లకు ఈ జిల్లాను విభజించడంలేదు గనుక అవి తీసికొనివెళ్ళి క్రొత్తగా అవతరించుచున్నవాటలో కలిపారు. దక్షణ బసరులేని అంధ్ర రాష్ట్రము నిజమైన ఆంధ్ర రాష్ట్రము కాదు. ఈ నాడు పున్నటువంటి ఇనుము నమస్యే కాదు. లక్కుడ పున్నవారంతా తెలుగు పాతళాలలకోసం పరితపిస్తుంటే అవకాశము లేకుండా చేశారు. చారిత్రకముగా చూస్తే కాకతీయ సామ్రాజ్యానికి సంబంధించిన రాజులు యింకా కూడ పున్నారు ఆక్కుడ.

"ఇక పోతే Koraput జిల్లా బుఱవకుళ్యానదితీసుకొని ఇంద్రావతి నరి హద్దుగా గీత గీచుకొని దానికి వుత్తేర ప్రాంతం బరిస్సాతు, వదలి పెట్టేసి దక్షిణ ప్రాంతం అంతా కూడా తెలుగు దేశములోకి రావలెననేడి ఇండియా గవర్నమెంటు బరిస్సా యొర్పుడిన సమయంలో తీర్మానం యిచ్చింది.

STATES REORGANIZATION COMMISSION

|25th November 1955

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

అది అమలు బరుగ చలనేన లవసరం పున్నది. ఆ తర్వాత గంజాంజిల్లా పచ్చినపడు గంజాం జిల్లాలో పర్లాకిమిడి, గునుపూరు, చత్రపూరు ఇవి అన్ని పున్నాయి. ఉడనకే కమిటీలో ఉడనక ఇవి అన్ని రెండింటిలో మీవే అయినప్పటికీనీ, చూకు అనుమానంగా పుంది. ఆటు యిటు తేలకుండా పుంది గనుక ఆ forest area లో ఉన్న జనాన్ని లెక్కపెట్టకుండా, వాండ్లు ఏ భాషకు పోవడమో తేలకుండా పుంది. అయినా ఒక మాట చెప్పారు. ఇది అఖివృద్ధి పాందహానికి పిలుగ ఉండేటటువంటి కోసా ప్రాంతానికి దీనిని కలిపేటటయితే చాలా బాగా ఉంటుందని చెప్పారు. ఆయన అథ్యక్కడయినా మాగైరిలో ఒకరెనందున అరమదేరణ అయింది. అంతకుముందు వచ్చిన ప్రతి కమిషన్ కూడ ఇవి తెలుగు ప్రాంతములోనే ఉండవలెనని ఖచ్చితంగా చెప్పారు. అది ఉత్తర ప్రాంతము. మనకు తూర్పు ప్రాంతం ఏమిలేదు. ఎందుకంటే తూర్పును Bay of Bengal పుంది. ఇకపోతే దక్షిణ ప్రాంతానికి వచ్చేటప్పటికల్లా వరుసగా Ponneri, Arkonam, తిరువళ్ళార్య, పుతూరు, గుడియాత్తం, రత్నగిరి, సేలం తాలూకాలు ఉన్నాయి, వీటి సమయం ఏమి అని ఆలోచించినపడు, పాత జనాభాకు, ఈ జనాభాకు చాలా తేడాపుంది. ఉదాహరణకు చెప్పాను. చిత్తారు జనాభా 1931 వ సంవత్సరంలో అచ్చువేసినపడు, Tiruttani గురించి చెప్పవలసి వచ్చినపడు, పెన ఏమి చెప్పారంటే, అచ్చు నీటుగా ఉంటుందిగనుక, కాన్త అనుమానంగా ఉండినప్పటికిని, Tamil జిల్లాగా చేస్తున్నామన్నారు. అచ్చు అందంగా ఉండటానికోసం అని అనాడు చెప్పిన ప్రాంతాలు గ్రామములకు ఈ వేళ ఆ జిల్లాలోని ఊర్లను తీసుకుంటే population లో చాలా తేడా చూపించి వేస్తున్నారు. మరి ఎవరుచేశారో తెలియదు. “In some cases the enumerator had omitted to mark against the appropriate question the symbol relating to the mother-tongue language of the individual represented by the slips”. (J. I. Arputhanathan, Superintendent o Census Operations, Madras, dated 15 March 1955) అని దాంటో ప్రాశారు. ఈ మాట border area లో ఉండే జనాభా పుస్తకంలో ప్రాశారు. మేము చూచాము, కొన్ని trace కాలేదన్నారు. Trace కాకపోవడానికి ఇవి కారణాలు కాదన్నారు. నేను అనేది ఒక్కపే, తేవు అంటే దాని వెనుక ఏదో రఘుస్వాం జిరిగింది, అనుకోనడానికి చోటువుంది గనుక, ఎప్పుడైతే doubt ఉందో, benefit of doubt should go to the accused. అందువల్ల అనుమానం వల్ల రావలసిం ప్రమాజం ఆంద్రులకే యివ్వాలె, కనుక మనకు ఇవ్వమని అడగడానికి అచకాశం ఉంది.

దానితరువాత కోలారు విషయంలో పజులాలీ కమీషన్ వాళ్ళ ఇక్కడకు పచ్చినపడు, వాళ్ళతో మాట్లాడాను. దానికి వారు ‘కోలారులో వారేమి అడగడంలేదే’ అని అన్నారు. కానున సభ్యునికన్న ఇంకెవరు అడగవలసిన

25th November 1955 |

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

ఆవసరమున్న యంతున్నాను. అక్కడ శాసనమ్ముడు ప. వి. నారాయణ రెడ్డిగారు, ఒక తిర్మానాన్ని పెటుతూ ఇక్కడికి ఒక కావ పంచించాడు. అందులో Having taken into consideration the Report of the States Reorganisation Commission this House is of the opinion that in the event of united Karnataka being formed the Telugu areas comprising of the district of Kolar, Molakameea Taluk, Chellagiri taluk, eastern parts of Poratagiri and Madhugiri taluks in Tumkur district' Arekol, Doorbalapur, Devanahalli, Horkote, north and eastern taluks in the Bangalore District, Corporation area of Bangalore City...." ఈ ప్రాంతాలన్నీ అంధ్రలో చేరాలని అందులో పున్నది. ఈ ప్రాంతాలు అంధ్రలో చేరపలసి యుప్పది. శిఖ గోవింద రెడ్డి గారు మొదలగువారంతా ఆక్కడ మహా సభలు జరిపి ఆ విధ ముగా అడిగారు. అడగ తెడవడం సరికాదు. మైసూరు యథాతథంగా ఉపపుడు మైసూరులోనే వుండపలనుగాని, కర్నాటక రాష్ట్రమందిష్టే వారెంతా ఆంధ్రలో చేర్చపలసిందిగా కోరారు. ఈ నాడు కర్నాటక రాష్ట్రమం యెర్పుడుతున్నది. అందుకు అందరం సంతోషమైన్నాప. ఆక్కడి ఆంధ్రులు సంతోషమైన్నారు. అందువలసి కోలారు ప్రాంతం అంధ్రులకే రాపలనసి కోటున్నాను. కోలారు జిల్లా ఆంధ్రలోకలియంతో దానికి ఆనుకోని చౌమాట తాలూకా పుండి. దీనితోబాటు కృష్ణగిరి తాలూకాపుండి. అందులోవేపసం పల్లి ఫిరాగ్ ఆంధ్రులదివుంది. ఈ ఫిరాగ్ విషయాలనుగురించి, చౌమారు విషయము గురించి విపరీతమైనటుపంటి ఆందోళన జరుగుతుప్పది. క్రిందట తడవ ఆ ఉద్యమంలో పనిచేసున్న మస మిత్రులందరు ఆక్కడకు పచ్చారు. వారిని మనము సన్మానించాము, వారికి హామీకూడ ఇచ్చాము. ఆ మిత్రులందరు ఆక్కడనుంచి వెళ్ళిపొయిన తరువాత ఇదెమా చేయబారి పోతున్నదని, దీనికి ఆనుసరించవలసిన పద్ధతులనుగురించి అలోచిస్తున్నారు. అదేవిధముగా సేలం జిల్లాలోకూడ కొంతప్రాంతం మసకు రాపలనియుస్సది.

తరువాత administrative convenience కోరకు బల్లారి మసకు రాప లని వుంటుంది అని దాన్ని ఆవిధంగా కలిపినప్పుడు, మస linguistic basis కె చిక్కువస్తుందేమో అని, అదే ప్రాతిపదిక ఆవుతుందేమోననే భయ మొకటి పున్నది. మనము తెలంగాణా సోదరులకు మన సుహృద్యావాన్ని ఇచ్చి, వారితో కలియడానికి మనము అన్నివిధాలా ప్రయత్నం చేయవలసి యుంటుంది. దురద్యుష్టపూర్వక ఒకవేళ విచాలాంధ్ర రాకపోతె ప్రభాసేకము పొచ్చరికతో వుండపలనిపి అపసరం పుస్పది. దీనికి ముఖ్యముంతాగారు చీమి గాపవచేయవద్దు అని చెప్పినారు. నాకూ గాపవచేయాలని లేదు. విశాలాంధ్ర రావాలని కోరికయుస్సది. పస్తే ఆనందిస్తాము. కాని రాసపుడు నేరుమూముకోని పూరుకోవడమా. లేక democracy లో assertive voice చూచించవలసిన ఆవసరం లేదా? అటువంటి ఆవసరముస్నే దనుకొంటాము.

[25th] November 1955

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

ఈ పురుషులు Provincial Congress Committee ని ఎన్ని అభిప్రాయాలుప్పుడ్లనికిని, విశాలాంధ్ర కావాలని ముందుకు ఉచ్చినందుకు అధినపదిస్తున్నాను. దురదృష్టిపక్షాత్తు ఒకవేళ విశాలాంధ్ర రాకషణే, వారి బలాస్తీ కెంట్రపులో పుష్యాగించి ఏవిథంగానేనా దిన్ని సాధించేటట్లు చేయపటను. ఇంకెప్రెట్యూం చేసినప్పటికి రానిచో ప్రజా స్వామికంలో assertive voice ప్రహరిస్తుచెలసి పుంటుంది. కావున ఆ చరిత్రాత్మ వచ్చిపుండుమ ముందుండు విశాలాంధ్ర సాధపకు హూనుకొపలని వుంటుంచేని అప్పురాష్ట్రీ కాంగ్రెసు సంఘాన్ని, అంధ్ర వ్యజిలను కొయతూ అటి సంతోషంతో ఈతిర్మానాన్ని బలపుట్టూ చిరమిస్తున్నాను. “జీ అంధ్ర.”

SRI A. KALESWARA RAO :— “ అభ్యక్త మహాత్మా, మన ముఖ్యమంత్రిగాయ సెలవిచ్చినట్టు అంధజాతియైక్య శాస్త్రతమ్మెన భవిష్యత్తు, ఇజ్జులమైపు జావిచుట్టుతే నిర్మయంచేటటుపంట ఒక మహాత్మిర్మా వాన్ని ఇక్కుష్ట ప్రతిపాదింపున్నాము. మూడందర్శంలో ఆన్ని రాజకీయ పార్టీలు, ఏలాట అభిప్రాయధిదాలు లకుండా వికిగ్రిపంగా చికాలాంధ్రసు వాంచిప్పా అంతటం ఇంఖులి. నింటేఎంచ వలనుటటుపంట విషయము. ఇదుకు తని రాబుయపార్లిమెన్టు అభిందిస్తున్నాను. ఇది అర్థంల యుక్క యూచించకల. 1905 సపచ్చరంలో మాటోట వాళ్లంతా విద్యుత్త లుగా law college లో ఘృతప్పుడు స్వరాజ్యం రావాలని మానాయకు అంతా చెప్పాయి. అందుకు మొమంతా బయలుడేరాము. మాత్రువాత చచ్చిస్వాచ్ఛంత తప్పుడేంటులో త్రైగ్రాలుచేసే స్వరాజ్యము సంపాదించి ఇప్పుడు చ్యమ్మిప్పానాలు అలంకరిస్తున్నారు. కొంతమంది మాత్రి చెప్పి ఎత్తుపంట మిత్రులకు కొన్ని అభిప్రాయ భద్రాలున్నా దాక్కిపెత్తా త్రైగ్రాలు చేసాయింట చారు. మసకు స్వరాజ్యం పచ్చిపటి. నెండుంది ఈ తప్పురాష్ట్ర ప్రపుచూనికి నాయకులైనటు అసి కొండా చెపకట్టప్పుగారు 1913 లో ప్రారంభించారు. అది ఒక మేయా మెట్రిప్పుక్కమై చలా వ్యాపించింది. కాంగ్రెసు ఒప్పుకొంది. మహాత్మా గాంధిగారు కాండ వ్యక్తిగారు. గాంధిగారు 1938 సంచి త్రప్పంలో రాజు ప్రాస్తు చుక్క చెప్పాయి, “As you know, I have already agreed to redistribution of Provinces on a linguistic basis. The clue was taken from the Andhra. I shall, therefore, be more than glad if Andhra could have its status as a province recognized even now. కాబట్టి 1938 ~ సపచ్చరంలో Linguistic Provinces చిముట్టు, సారిపు చెప్పసంక్రమించు. అది స్వతంత్ర భారతానికి ప్రధాన మాత్రమేన్ చెప్పాచులును. అప్పుడైన Voter కు ప్రతిధానికి, హక్కు ఇవ్వ బుఱదే, ఇస్త్యుచు అట్టి యెక్కు భాషలోనే సమస్తప్రవహిరము శాసనసభ కాంపుట్టించాలి. ఈ ప్రపుచ్చిపటముగాని, పరిపాలనా వ్యవహారముగాని

25th November 1955 | [SRI A. KALESWARA RAO]

ఆతని భాషలోనే జరువవలని రున్నది. ఏవిధంగా అయితే జర్మనీ, రష్యా, తమ దేశ భాషలోనే తమ వ్యవహారమంతా చేసుకొంటు స్వప్ని, అదే విధముగా బారతీయులు కూడ తమ ప్రాంతియ బాష అయిన హాండీలోగాని, లేక తమ రాష్ట్రభాషలోగాని వ్యవహారం చేసుకోవచం అవసరమని చెప్పునక్కర లేదు. 1913 సంవత్సరం నాటిక ఈ స్వతంత్ర సంస్కారాలన్ని స్వతంత్రంగా ఉన్నాయి. నిజంగా స్వతంత్రం ఎప్పుడు పసుండేతిలయదు. రెండపది, వచ్చినా, బిటమ గవర్న్ మెంటుకును వాళ్ళకును ఉన్నటువంట రాజీనామాలు, *treaties* సంఘలు ఇవి ఏవిధంగా *binding* అవుటాయో, *Dominion status* పసుండే లేక సంహృదామైన స్వతంత్రం వస్తునీ, వచ్చినావాళ్ళకు ఏలాట *status* పసుండే చెప్పలిము. ఆందుకనే ఆంధ్రరాష్ట్రం గురించి మద్రాసలో ఉన్నటు పటి ఆంధ్ర ప్రాంతాలు వెంటనే ఒక రాష్ట్రం కావలని కొరాము. అది ఆఖరున అఖండమైన త్యాగాలు చేసిన మహాత్మ గాంధీగారి శిష్యులైనటువంట పొట్ట శీరాములుగారు ప్రాగాలులర్పించిన తరువాత, త్వరగాపచ్చింది. 1918, 1949 సంవత్సరంలో ఎప్పుడు మైసూరులోను ప్రైదరాజులోను ప్రజా ఉద్యమాలుచుట్టుపచ్చి, చారిమూక్కనీరంకుసట్టప్రటుపులను గూల ద్రోణి, వారు రాజప్రముఖులై, వాళ్ళకు మసతేపాటు *status* వచ్చి, రాష్ట్రంగ ఏథాసంలో Part B States అయినాయో లవ్యదు A, B, C, తరగతిరాష్ట్రగములుఅసేబేషముపోయి, భాషాప్రముఖరాష్ట్రులఁచ్చుమంపచ్చింది. 1949 సంతుంబంలోనే చాలామంది మిత్రులుకలసి విశాలాంధ్రరాపలెన్ని అనుకొన్నాము. ముందు ఆంధ్ర రాష్ట్రమువస్తుందని ఎందుకు ఆగాలి? ఇప్పుడు కర్నాటకలకు విశాల కర్నాటకం పసుప్పది. మహారాష్ట్రులకు దిశాల మహారాష్ట్రం వస్తుప్పది, కాబట్టి ఆట్లాగే మసకుకూడచ్చెందనుకొన్నాము. ఇది ఆంధ్రుల మూడవ కల అనుకొంటున్నాము. ఈ విషయములో విశాలాంధ్ర పత్రికను కమ్యూనిష్టు సోచరులు ప్రచురిస్తూ అక్కడ వని చేస్తున్నారు. అనలు ఈ విశాలాంధ్ర ఉద్యమం తెలంగాణాలోనే ప్రశ్నాటు పంచి ఉద్యమం. చాలామంది తెలియక 'విమంటి ఉత్తర పరాగ్రాఫువారు మిరు ఆక్కడపాయి మాట్లాడుతున్నారు, మస కెందుకు? వాణ్ణిచెప్పాలి' అంటున్నారు. ఈ ఉద్యమం అక్కడ సుంచి ప్రింటింపుపెంది. ఎప్పుడైత తెలంగాణా ప్రజలు, తక్కిపుచుపురాష్ట్రులఁచోపాటు, కాప్రెస్పజల్సెపాటు స్వాతంత్రీధ్రుములేపచిని, మనిచ్చె నైలాముసువెళ్ళిప్పి, రచాకుఁడుచ్చుమంలు ప్రాణాలు అర్పించి. స్వాతంత్రము సంపాదించారో ఉప్పుడే, అఉద్యమరోజులలోనే వైజమును గైచించి, ప్రాంతరాబూదు మాతు జాప్పాప్రయుక్త రాష్ట్రులుగా ఏఖణించి బడాలని అనుకొన్నారు. తెలంగాణ ప్రజలు ఆంధ్రలోవెరాలని, మహారాష్ట్రులు మహారాష్ట్రలోచేరాలని, కాప్రెస్పజలు కాప్రెస్పజలని, బాంటుపంట ఉప్పుమం అక్కడిప్రజలు బస్టాయిడిండి నామంగతి : ఉపరిక భూపకము

STATES REORGANIZATION COMMISSION

|25th November 1955

[SRI A. KALESWARA RAO]

చేసున్నాము. ఆద్యప్రవశాతు కాంగ్రెస్ కమిటీవారు ఒక కమిటీవేశారు. దానికి సన్న అధ్యక్షస్థాగా వేశారు, వాళ్లచేష్టుస్తు స్వాత్యంత్రోద్యమంలో నేను సహా యం చేయపటసిందని. నేను ఆసందర్భంలో వాళ్లగురించి కేంద్రముతోను, గాంధిగారితోను, రాజేంద్ర ప్రాసాదగారితోను, మాట్లాడుతూ వుండుతువల్ల వారితో నాకు అవినాభపసంబంధం ఎర్పడినది. పోలీసు action జరిగిన తరువాత రాబుపుఖులు చచ్చాలో నేను ప్రకాశంగారు అక్కడికివెళ్లాము. అప్పుడు అప్పుడు పైదరాబాదుసు వెంటనే విభజించాలని మూడుభాషా ప్రయుక్తరాష్ట్రాలుగా చేయాలని, సైజామును తిసివేయాలని బిందు మొత్తము వారు మమ్ములను తుతిపాలారు. దానికి మేము, మాకింక ఆంధ్రరాష్ట్రం చాలేదు, అందరుకలిసి ప్రయత్నంచేయండి అన్నాము.

“1949 సంపత్తిరములోనే విశాలాంధ్రరాష్ట్రము పైదరాబాదు రాజుభాని గా ఉర్పపశవలయిని ఆనుకోపడముతోనే గాదు, నేను, స్వామి రామాసంచ తీర్థ, యుద్ధరము పత్రులుతో యావిష్యము ముచ్చటంచే టప్పుతికి యిచియింకా premature అని ఆయురున్నాడు. కాబట్టి యా విశాలాంధ్ర. అచిలాంధ్ర ఎర్పడాలితనే ఉద్యమము పైద్రాబాదు సంస్థాపంనుంచే ఐదు బాధేరింది కాని యిక్కడక్కడనుంచికాదు. అందుమీదట 1950 వ సంవరము ఉపాధి 13, 14, వ తెచ్చిలలో మేమువిశాలాంధ్ర ప్రథమ మహాసభ పరంగ భూలో చెచ్చాము, అక్కడకు నాయకులంబందువచ్చారు. రామక్రిష్ణరావుగారు, అప్పుడ్ల కాంగ్రెస్ప్రెంటుగావున్న పట్టాభి సైజామయ్యగారు మాకుతంతి ద్వారా సుభాసాంకలు పంపించారు. ఆ సభకు రామాసంచ తీర్థ, చిండు, సె. వి. రంగా రెడ్డిగారు కూడా వచ్చారు. కాబట్ట రాపల నిః ముఖ్యమైన నాయకులంబందు అసభకు వచ్చి హజరు అయినారు. ఇప్పుడు పైదరాబాదులో డిప్యూటీ మినిస్టరుగావున్న రాజలింగంగారు, అప్పుడు ఈ సభకు సెక్రిటరీగా వుంటూవచ్చారు. కి. సే. లయన మాడ పాటి రామచంద్రరావుగారు ఆ సభకు Vice Presidents లో ఒకరుగా ఉండిపోట.. ఇంకా కొంతమంది అందులో పని చేశారు. ఇప్పుడు కొంతమంది ఈర్రి చేసులు అయినారు. తదువాత వెంటనే Hyderabad State Congress సభ జరిగింది. అది నిజమాబాదులో జరిగింది. ఈవిషయము అంతయు Abdul Kalam Ajad గారికి మొన్నెను వెళ్లి నప్పుడు చెప్పాను. ఇదంతా తనకు తెలుసును అని ఆయన అన్నారు. నిజమాబాదు సభలో విశాలాంధ్రకు వారు అంగీకరించిన మాటనిజమే. కాని ఈనాడు చెన్నారెడ్డిగారు మరి కొంతమంది కొత్తగా రెండు రాష్ట్రాలు కావాలని అంటున్నారుగాని ఏరు అందరు అప్పుడు విశాలాంధ్రకు తించిపుచ్చారే. ‘ఈ ఉద్యమము అసలు తెలంగాణాలోనే ప్రారంభమయింది. ఇది తెలంగాణా ప్రభుద్యమము’ అనే నేను అంటున్నాను. అయితే తెలంగాణారాకికి మాకు సంబంధము యేమిటి అని అనుకోపచ్చ. రజాకరుల అల్లరుల దాలంలో విశాలాంధ్రవాయలు బెజవాడకు వారి అభిసు మార్చారు

STATES REORGANIZATION COMMISSION

[25th November 1955]

[SRI A. KALESWARA RAO]

వాళ్ళయొక్క ఆఫీసు మా మేడ మీదనే బెజవాడలో పెట్టారు. కర్నూలులో గూడా ఓక బ్రాంచి అఫీసు పెట్టుకున్నారు. ఇప్పుడు మాకు సెక్రిటరీగావున్న పుల్లా రెడ్డి, కర్నూలు అఫీసు నిర్వహిస్తూ ఉంటూవచ్చారు. కాబట్టి ఈవికాలాంధ్రోద్యమము అక్కడి నుంచే బయలుదేరిందని నేను మీకు అందరికి జ్ఞాపకము చేస్తున్నాను. 1950 వ సంపత్సరములో బిందూగారి అధ్యక్షతను నిజాముబాహుదులో ఒక సభ జరిగింది, ఆ సభలో వికాలాంధ్రను ఏర్పాటు చేయవలెని తీర్మానముకూడా పాటు చేశారు. అప్పుడు రంగా రెడ్డిగారు, చెన్నా రెడ్డిగారు అంతా ఆ సభలో ఉన్నారు. రామకృష్ణారావు గారుగూడా వున్నారు. తరువాత 1953 వ సంవత్సరములో మనకు యిక్కడ ఆంధ్రరాష్ట్ర యిత్తున్నామని ఎప్పుడైతే declaration అయినదో. అప్పుడు వారందరికిగూడా ఉత్సాహము కలిగింది. మనకు యిక్కడ ఆంధ్ర రాష్ట్రము వస్తున్నదని declaration అయినతే ఉన్నానే, రామకృష్ణారావుగారు, యికమీదట వికాలాంధ్రకూడా వస్తుందని statement గూడా యిచ్చారు. దానితో తెలంగాణాలో అందరూగూడా చాలా busy గా వున్నారు. అప్పుడు ప్రౌదరాబాదు, సికింద్రాబాదు కారోరేషనువారు వికాలాంధ్ర కావాలని తీర్మానాలుగూడా చేశారు. అప్పటికి Hyderabad State Congress Committee పోయి, Hyderabad Pradesh Congress ఏర్పడాడి. దానికి రామానండతీర్థ గారు ప్రెసిడెంటుగా వున్నారు. వారందరు వికాలాంధ్ర కావాలని ఏకగ్రివంగా తీర్మానము చేశారు. ఆ తీర్మానము యివ్వటివరకు అట్టగే ఉస్తుది. ఇంకా రద్దు కానేలేదు. తరువాత అక్కడ కమ్యూనిష్టు పార్టీవారు, ప్రజా సోషలిస్టు పార్టీవారు అందరూ వికాలాంధ్ర కావాలని తీర్మానాలు చేశారు. తరువాత అన్నిచేట్ల గూడా వికాలాంధ్ర కావాలని తీర్మానాలు చేశారు. అంతటతో యిక్కడగూడా వికాలాంధ్రకోసము తీర్మానాలు చేశారు. దీన్నిబట్టి ప్రజలలో అక్కడ యిక్కడగూడా వికాలాంధ్రోద్యమము బాగా పెరిగిపోయింది. నీలం సంజీవరెడ్డిగారు అప్పుడు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటుగా ఉన్నారు. ఆ సెమియములోనే యిక్కడ కర్నూలులోని ప్రౌదరాబాదు రాజధానిగా వికాలాంధ్ర కోసము తీర్మానము చేశాము. రెపు ఆంధ్ర రాష్ట్రాపత్రణము జరుగుతుందనగానే ఇది జరిగింది. ఆంధ్ర రాష్ట్రాపత్రణము జరిగేటప్పుడు వికాలాంధ్ర విషయము సెప్పుగారితే చెప్పిపెప్పుడు “O this Visal that Visal అని అన్నారు. 1951 వ సంవత్సరములో బెంగుళూరులో All-India Congress Committee సభ జరిగినప్పుడు, నేను ఈవిషయము హాచ్చరిస్తే, premature అని లాన్నారు. ఆ విథంగా యిది premature అనే line లోనే అప్పుడు వుండిపడి. సెప్పుగారు చాలా గాప్పి democrat ప్రపంచములో ఆయనకు మించిన democrats లేదు. ప్రజలలో యిటుపంట వుద్దము వ్యాపించినట్టి, ప్రబలలో భాషా రాష్ట్రాల అవసరము తెలుసుకున్న కీడ్లి, ప్రబలు యించా రాష్ట్రాల

25th November 1955 | [SRI A. KALESWARA RAO]

ముక్కు ప్రయోజనములు, లాభాలు కోద్ది, ఆయన ప్రజలతో ఏకీభ వించారు. పారిని కోరగా ఓరగా చివరకు "మెట్టిమెదట కంఠ రాష్ట్రము ఖాడి రాష్ట్రంగా ఏర్పాటు చేశాము, ఆ experiment succeed అనుభి, తరువాత తత్తత తక్కిన దాటి సంగతి చూస్తాము" అని అన్నారు. తరువాత మహారాష్ట్రాలు, కసర్కులు లంతచతో విడిచిపెట్టలేదు. నెహ్రూగాయ తప్పవాత కమీషను ఏర్పాటు చేశాడు. కాబట్టి నెహ్రూగాయ greatest democrat in the world. అందులో సంచేషణము యొమీ లేదు. నెహ్రూగా గారికి కోవం పన్నుండని మహారాష్ట్ర కు రలేదు. ఈ విషయము మాత్రము మహారాష్ట్రము గ్రామ చెప్పుపలసించె. కాబట్టి డొ ప్రీట్యుముము యూ విధంగా బయలుచేరింది. ఈ విశాలాంధ్ర పుట్టుముము మర్క్రిచెట్టువలె పెరిగి ప్పుడ్ది అయింది. 1951 చ సంవత్సరము మే నేల 23 చ తారీఖున విశాలాంధ్ర మహారాష్ట్రము మెహారాంధ్రము ఘజులాలీ కమిషనుకు పంచటానికి ప్రాస్తుర్యమూనా, ము అ.గా, ప్రజలలో రెండు రాష్ట్రాలు కావాలనే వాయస పచ్చేట్లుగా పుంచరి గుసునలు బయలుదేరినవి. అందుపల ఒక్క para మాత్రము అందులో ప్రాశాము. తరువాత మేము మరల 30చ జూన్ తారీకున ఘజులాల కమిషను పథకు సాక్ష్యమునకు వెళ్లేపరికి డాక్టరు చెనా, రెడ్డిగారు రెండు రాష్ట్రాలుగా చెయాలని బయలుదేరి పచ్చారు. మేము యిచ్చేడు వారిని చేసేమ్మీ లసెడములేదు. చెరువేరుగా రెండు రాష్ట్రాలుపుంచే బాగుంటుండయనే ప్రాంతము వారికి తేచిపుంచే పుంచపచ్చు. దానికి ముఖ్యాచరకులు Brijji Lal Biyani అనేవారు అక్కుపే పున్నారు. వారు, వీరు కలికారు. Chota Vidarbha అని అంటున్నారు కాబట్టి మండలముగూడా Chota Telangana కోరామని అనుకున్నారు. కాబట్టి వారు ఆ విషంగా చిస్తుచిన States ను ఏర్పాటు చేస్తారని ఆశపడి కోరుతున్నారు. ప్రాదుర్భావాదు Central Government కు Second Capital చే స్థారని; Telangana State అనేది చిన, State గా చేస్తారని. డు టు వం టీ పార్టలు పుట్టినందుపల్లు లగపడుతున్నారు. అది లంతాతెకుండా ఘజులాల కమిషను ఆంధ్రాలకు మహారాష్ట్రాలకు అన్యాయముచేసినవ్యటకిని మెట్టపుమీద వారి అభిస్థితిలక్షణాది యొమిటంచె, ప్రాదుర్భావాదును మట్టుకు విచ్చి ము చెయాదిక వాయ పిఫార్చులో "The crux of the problem of reorganization of the States is the disintegration of the Hyderabad State and the integration of the component parts with the neighbouring linguistic States" అని ప్రాశాము. ఎందుకు వారి అభిసందించపలసిందే. నిజానికి కమిషనువాట లక్కుపుట్ట డూ component parts ను ప్రక్కపుట్టన్న రాష్ట్రాలు కలచటానికి అక్కషిక్కుడు compromise చేసుకుంటూ మెత్తముమిచు వాగ్రంతగానె పుటలు తృప్తి పచుచుకొంచూ పొఱువారు. మెత్తముమిచు ముఖ్యాంగా ముపడు పెట్టరాష్ట్రాలు యిసున్నారు. అవి linguistic provinces -పుతున్నాయి. ఈ విధంగా కరణులకు, తమిణ

25th November 1955] [SRI A. KALESWARA RAO]

లకు, కర్మాంగులకు, గుజరాతిలకు, వేరేరు రాష్ట్రాలు యిచ్చారు. ఇకపొతే Hindi కి గాను ఒక పెద్ద Province మాత్రము తయారు చేశాడు. ఎటువచ్చి మహారాష్ట్రాలకు అంధ్రాలకు మాత్రము రెండేసి రాష్ట్రాలు లన్నారు. తరువాత విషర్ణ విషయములో ప్రాకమాండువారు మహారాష్ట్రాలలో కలపమని చెబు తున్నాయి. తెలంగాణాను ఆంధ్రాలలో కలపమని అంటున్నారు. ఈ విథంగా చేయడము న్యాయమే. కాబట్టి మనకు యితరులతోబాటు పెద్ద రాష్ట్రాలు కావక్కానికి విలు పుండగా, చిస్కచిస్క రాష్ట్రాలుగా పుండడముపకు యొమి ఖర్చుము పచ్చించి అని అసుకుంటున్నాము. ఇంచాక మస మిత్రులు చెప్పిపట్లను, మసకు నీజంగా వికాలాంధ్రయే గనుక వస్తే ఆంధ్రాల సంఖ్య మస చారత దెగములో మూడపది అవుతుంది. ఇత్తర ప్రదేశ్ బనసంఖ్య అయస్కాలిచిల్లర పుంటుస్కాది. సుమారు నాలుగుకొట్ల యూరవైలాక్లలు యి స్కాడు వున్న చిపార్ జనాభా. ఇక మూడపది మసదే అవుతుంది. ఇప్పటిపరకు పున్ర లెక్కలానుబట్టు ఆంధ్రాల జనాభా 3 కొట్ల 20 లక్షలు పుస్కాది. ఇంకా నీజంగా మసకు సరిహద్దులలో వున్ర ప్రాంతాలుగూడా చేపటె, మొత్తము 3 కొట్ల 50 లక్షలు ఆవుతుంది. మసకు భారతదేశములో కల్గా మూడప స్థాపన పొగొట్లుకొచలినే ఆంధ్ర రాష్ట్రముపకు 7 ఐ స్థాపన ము తెలంగాణాకు 14 స్థాపనము లభించబోతాయి. కాబట్టి మనకు యి విథంగా ఎక్కుప గారప స్థానము లభించవేసుకొటుండా, మనకు పచ్చిస ఖర్చుము యొమి పట్టంది, అని లంటున్నాను. ఈ చిస్క రాష్ట్రాల కొసము వాక్క చుట్టూ తిరగవనిసి అపంచరము యొమిట? ఇంతా మిత్రులు ఆలోచించి పట్లు లేదు."

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—"మసకు ఎన్నిప స్థాపన ము పస్తుంది"

SRI A. KALESWARA RAO:—"7 ఐ స్థాపనము".

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI :—"ఎయిస్థాపనునా?

SRI A. KALESWARA RAO:—"మసది విడిస్థాపనము, ఏయర్ప మహారాష్ట్రాలలో చెలితె, తెలంగాణాకు 13 ఐ స్థాపనము పొయి 11 ఐ స్థాపనము పుంటుంది. అప్పె ఇక రాబు ఉతుప్ప మనకు, చెలచో పటుప్ప తెలంగాణావారికి పటుంది. కాబట్టి యి చిస్క రాష్ట్రాలకొసం కెంద్రంవారి చుట్టూ ఉరుగించు బాగాలెదు చిసరిక తెలెడి వారి దయలో పుంటుంది. మనము యి చిస్క రాష్ట్రాలను పట్టుకుని ప్రెలాడుతూంటే, ముఖ్యమం త్రులు కెప్పం వారి దగ్గరకు వెళ్లిపుత్తే వారు చీవిథంగా లక్ష్మీము చేస్తారు? ఒక పెద్ద రాష్ట్రముగా వికాలాంధ్రము పీర్చాయి చెబుపచుకొని వారిపడ్డకు వెళ్లుతూపుంచె ఎల్లా పుంటుంది? దీనికి ధానికి తెడా ఎంత పుంటుండే ఆలోచించాలిగాని, చేటా తెలంగాణా ఒకవైపున, చేటా ఆంధ్ర మరొకవైపున

[SRI A. KALESWARA RAO] | 25th November 1955

వాళ్ల కాళ్లచుట్టూ తిరుగుతూపుటే, వారు బాధలు పెట్టుతూపుంటె ఎట్లా ప్రపటుంది? కాబట్టి యిదంతా అంధ్ర జారికి చాలా అవమాసకరముగా ప్రపటుంది. ఇప్పుడు మాత్రము హైకమాండువారు మనకు విశాలాంధ్ర విషయములో చాలా నుముఖులుగా పున్నారు. ఇది ప్రస్తుతి, మనకు అది సిరయే అని అంటాను. మనకు సిరి వస్తుంటే దానికి కాలు అత్యము పెట్ట ఉము ఎంతపరకు సబిట్ ఆలోచించాలి. సజీవిక రెండు రాష్ట్రాలు కొర డానికి కారణములు యేమీ కపబడు. ప్రజాభిప్రాయము తీసుకోవాలని అంటున్నరని గోపాలరెడ్డిగారు చెప్పారు. వారు ఆ విఫంగా అంటారంటే, అంచ్చు, అంటాయగూడా. Democrats గనుక, subject to the wishes of the people అన్నారు. ప్రజలంటే ఏ ప్రజల అభిష్యమా గమనించాలి. ప్రజాభిప్రాయుం అవగానే పరంగల్లను తీసుకొవాలని పున్నదా? లెకపాతే సల్లగొండ తీసుకోవాలని పున్నదా? అందువల్ల మెము మొమొరాండములోగూడా ప్రజాభిప్రాయము తీసుకోవాలంటే, యా 3 crores and odd people దొక్క అభిప్రాయము తీసుకోండి; యూఎత్తు తీసుకోండి; అందులంటి అభిప్రాయము తీసుకోండిఅని చెప్పాము. తెలుగూరాకప్ప మసమె ఎక్కువంగా పున్నాము. కాబట మనకు భయము లచు. నెపిగా తెలంగాంలో మెట్టారిచేపున్నా మనము లక్ష్యపెట్టుకూడదు. కాబట మాకు పెద్ద State నే యిప్పండి. ఆస్తి భాషలవారికి భాషారాష్ట్రాలు యెస్తున్నప్పుడు ఆంధ్రులకుకూడా ఒకే రాష్ట్రం ఇప్పుడునని కోరి దాము. ఒక్క లాండికి మాత్రమే ఎన్ని States అయినా చేయపచ్చ. తక్కిపు భాషలకు మాత్రం ఒక్కొక్క రాష్ట్రం మాత్రమే ఉండాలి. One language, and one State అనే important and fundamental principle for which the Bengal is fought fifty years back” అనేదానిని గూర్చి ఉచ్చయం గోపాలరెడ్డిగారు చెప్పారు. ఒకే భాషలవారిని రెండు రాష్ట్రాలుగా విభజించగూడదు అని వారు అన్నారు. రెండు భాషలు ఒక రాష్ట్రములోగాని, ఒక భాష రెండు రాష్ట్రాలలోగాని వుండకూడదనే ఉదాపతము కోసము బెంగాలీవాటు పోట్టాడారు. మనము విశాలాంధ్రకు పుత్రులము, పుత్రులము గనుక, మన్న ఆంధ్ర భాష మాట్లాడేవారందరికి ఒకట రాష్ట్రము, అది ఎనాలాంధ్రము అని కోరుతున్నాము. థబరుగారు “పెద్ద రాష్ట్రము చస్తే దానికి పేరు యేమని పెట్టుతారని” అడిగారు. ‘మి యిష్టమువి’ అన్నాను అభయకు విశాలాంధ్ర కాకపాతే, పౌచరాబాదు రాష్ట్రము అని పేరు పెట్టుతామని అన్నారు. దానికిగూడ ‘మీయిష్టముని’ అన్నాను. ఒ పెటు పెట్టినా, మనకు పచ్చిన నష్టము యేమిట. పెద్ద రాష్ట్రము ప్రస్తుతాలుగాని, దానికి ఏ పేరు పెట్టితేనేమి? అంధ్రుల కండ రికి ఒక్క రాష్ట్రముగా యిప్పుసి మాత్రం కోరాను. ఇకపాతే యింకోక ఎషయము పున్నది. తెలుగూరా వచ్చి మనలో చేరుతుందంటే, నేను సమ్మానం పోయి తెలంగాంలో చేరుతున్నాము. సంస్కృత వాల్మీ

25th November 1955] [SRI A. KALESWARA RAO]

కము చదివెటప్పుడు అంతా అంధరాష్ట్రము అని పున్నది. కాబట్టి మొదటి నుంచి ఆంధ్రము, అంధ్రము అనే పసున్నది. ఇది చారిత్రాత్మకంగా వస్తున్నది. మొట్టమొదటనుంచి యాది అనేక మహారాజుల క్రింద వస్తున్నది. మొదట శతవాహనులు, చాళుక్యులు, కాక తీరులు, విజయనగరమువారు, గోల్కృండ సుల్తానులు బౌరంగజేబు, చివరకు నైజామువరకూ వచ్చి, తరువాత విశాలాంధ్ర ఏకముగా వున్నది. అటువంటి స్థితిలో నెల్లారు కూడా నైజాము యొక్క సామంతుడైనటువంటి కర్మాటక రాజు క్రింద వున్నదని, ‘as a student of history’ నేను చదివాను. ‘That is what I mentioned in our memorandum’ కాబట్టి 1580 దగ్గరనుంచి హెదరాబాదే విశాలాంధ్రకు రాజధానిగా వుంటూ వస్తున్నది. Nizam Mul Mulk was the last Ruler of Visalia Andhra. ఆయన చనిపోయిన తరువాత British సామ్రాజ్యవాదులు దీన్ని విభజించి ఉత్తర సర్కారులను ఒకసారి, రాయలసీమను ఒకసారి, చాదాబస్తరును ఒకసారి, మైసూరులో కోలారు మొదలైన వాటిని ఒకసారి పంచిపెట్టారు. ఆఖరున, greatest blow రెండు తెలుగు జిల్లాలను తీసుకొనిపోయి ఒరిస్సాలో కలిపివేళా . కాబట్టి ట్రిచిమ సామ్రాజ్యవాదులు చేసిన యి కృతిమ పంపిణేసి తీసివేసి, అందరిసి మరల తీసుకొనివచ్చి తెలంగాణాలో కలవలసిపున్నది. దానికి హెదరాబాదు రాజధానిగా చేయండి అనే మన కోరిక. కానీ, తెలంగాణవారువచ్చి మరలో కలవడము అనే సంగతే లేదు. మనమే పోయి తెలంగాణాలో కలుస్తున్నాము. మహాతెలంగాణ అనే విశాలాంధ్రలో కలుస్తున్నాము.

Safeguards ను వాళ్ళు అడగనూలేదు. మనము ఇవ్వడమూలేదు. రాజధాని యొక్కడని రాయలసీమవారికి ఉత్తర సర్కారులవారికి తగాదా వచ్చింది. ఇప్పుడు రాజధానిని మనము హైదరాబాదులోనే ఏర్పాటు చేసాము. విశాలాంధ్రలో పెద్ద పట్టణము అది ఒక్కటే కాని తెలంగాణవారిని సంతోషించి పెట్టడముకొఱకు ఆ విధముగా చేయడములేదు. పెద్ద పట్టణమును విడచిపెట్టి నందిగామలోనే, జగద్యుపేటలోనే పెట్టమని అడగరు. ఎక్కుడయితే రాజధాని పెట్టాలో అక్కడే హైకోర్టు కూడా పెట్టాలి. హైదరాబాదులో రాజధాని పెట్టుకొండమువల్ల మనకు ఖర్చు ఏమిలేదు. ఇంకా 20 కోట్ల ధనము మనకు మిగులుతుంది. అన్ని అఫీసులు అక్కడే ఉంటాయి. అది ఒక concession కాదు. అది స్వాభావికమయినదే. ఉద్దేశ్యగాలలో వారికిచే �concessions ఏమిట? వాళ్ళ నిప్పత్తి ప్రకారం ఉద్దేశ్యగాలు వారికి ఉంటాయి. రేపు మొత్తము శాసన సభ్యుల సంఖ్య 297 అవుతుంది. 101 మంది తెలంగాణవారు, 196 మంది మనము ఉంటాము. వాళ్ళకు 1/3 వ పంతు ఎట్లాగూ ఉన్నది. ఆ ప్రకారముగానే వాళ్ళకు పట్టి సర్వీసులో పుద్దోగాలు ఇస్తారు. మంత్రి పదవులు ఆనిప్పత్తి కంటే 101 ఎక్కువే తీసుకుంటారు గాని తక్కువ మట్టుకు తీసుకోరు. ఇప్పుడే మమ్ములను అందరిని తీసివేసి రాయలసీమవారు, నెల్లారు

STATES REORGANIZATION COMMISSION

[SRI A. KALESWARA RAO] | 25th November 1955

వారు కలని ఎక్కువ మంత్రి పదవులను పుచ్చుకున్నారు. (నష్ట్య) ఇప్పుడు తెలంగాణావారు మీరు, మేము కలుస్తాము; ఇప్పుడు 101 మంది తెలంగాణా సభ్యులు వున్నారు. మొత్తం ఆంధ్ర మెంబర్లు 196 లో రాయల సీమ వారు, నెల్లాపాలు, సుంధరయ్యగారు కలని 75 గురువుంటారు.

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI :—“ సుంధరయ్య గాంధీ కృష్ణజిల్లా వారేండి ”.

SRI A. KALESWARA RAO :—“ వారు నెల్లారు జిల్లావారే. అప్పుడప్పుడు కృష్ణజిల్లాకు వచ్చిపోయి వుంటారు. అప్పుడు $101 + 75 = 176$ మంది అవుతారు. నన్ను పజులాలీ కమీషను వారు ఈ విషయము గురించి ఆడిగితే ఉత్తర సరాక్రెడ్టుకు safeguards ఇవ్వాలని చెప్పాను. వాట నేటు చేసుకున్నారు.

“ ఈ రోజుస ఉర్దూకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత ఇవ్వవలసినదే. తెలంగాణాలో చాలామంది ముస్లిములున్నారు. హైదరాబాదు యూనివర్సిటీని వాందీ యూనివర్సిటీగా చేయడము చాలా తప్పా. అట్టా విలుతేదు. ఆది విశాలాంధ్ర యొక్క యూనివర్సిటీలలో ఒకటిగా వుండాలి. ఉర్దూకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యము ఇవ్వవలసినదే. తెలుగుకు కూడా బ్రహ్మాండమయిన స్థానము యున్నది. హైదరాబాదు యూనివర్సిటీలో ఉర్దూకు దొక్కువ ప్రాముఖ్యత ఇస్తే ఇందియాలోనున్న ముస్లిములు అంతా వచ్చి సెర్పుకుంటే వారికి చాలా లాభము. వర్తకులకు కూడా చాలా లాభము. అందుపట్లనే ఇప్పుడు విశాలాంధ్రకు ముస్లిములు చాలా భాగము ఆనుకూలముగా పున్నారు.

విశాలాంధ్ర రానిచో హైదరాబాదుయొక్క ప్రాముఖ్యత పోతుంది. ఇప్పుడు ఆది 16 జిల్లాలకు రాజధాని నగరముగా వుంది. తెలంగాణాలో 9 జిల్లాలకు రాజధాని పట్టణముగా వుంటుంది. విశాలాంధ్ర పసే 22 జిల్లాలకు రాజధాని పట్టణముగా వుంటుంది. కాబట్టి విశాలాంధ్ర వసే హైదరాబాదు statutus ఆ విఫముగా పెయగుతుంది. హైదరాబాదు పట్టణములో మాత్రమే ముస్లిములు ఎక్కుపగా వున్నారు. మన ఆంధ్ర రాష్ట్రములోనూ ముస్లిములు వున్నారు. వారంపరికి ఉర్దూయే మాత్రభాష. ఆది మాతృభాషగా లకపోతే పెద్ద చిక్కు చెర్పుకుంది. అందువల్ల కలపడానికి అవకాశము వుంది. ప్రజలకు, ఉర్కులకు, trade ను industry ని పెంపాం దించు కొవడానికి చాలా ఒప్పకాశము వుంటుంది. మనకు 700 మైళ్ళు తొస్తా వుండుటి. అందుచట్ల వారు ఇక్కువ యొంతో పరకవ్యాపారాలు చేసుకోంచ్చు. దినిని అందరూ గుర్తించే యొక్కుపమంది విశాలాంధ్రకు ఆనుకూలముగా పున్నారు. ఒక వర్యాయము ఎల్లటి వుర్దుముము తేవదీశారా అంటే మరల ఒక్కిం. చౌపము చెన్నారెడ్డిగారు వెనుకకు పొదాము అంటే

25th November 1955] [SRI A. KALESWARA RAO]

వారికి చాలా కష్టము వచ్చినమాట నిజమే. మన తీర్మానాన్ని Government of India వారు, పోకమాండువారు అంగీకరించి తప్పకుండా విశాలాంధ్రము తక్షణమే ఏర్పాటు చేస్తారని ఆశిస్తున్నాను. మేము రంగార్దిగారితో మాట్లాడితే మాకు ఆరేండ్లు తరువాత విశాలాంధ్ర వద్దు అన్నారు. అప్పుడు మేము 'ఏమయ్యా ఈ 6 యొండ్లు మమ్మలను కర్చులు డేరాలలో వుండమన్నాపుటయ్యా' అన్నాము. 'అవసరములేదు, వెంటనే విశాలాంధ్ర వస్తేరావాలి, లేక తెలంగాణ రావాలి. కానీ 6 యొండ్లు తరువాత మాకు విశాలాంధ్ర వద్దు' అన్నారు. కాబట్టి ఇప్పుడే ఆ సమస్యను పరిపూర్వించు చేయచలసియున్నది, చిన్న తెలంగాణ రాష్ట్రము పల్ల సమీగాని, లాభము లేదనిచెబుతున్నాను. మనకు పరిపండిషాలం ఎక్కువపుంటే, వారికి పరిశ్రమలకు ముడిపద్ధర్మాలు ఎక్కువగాపండుతాయి. ఇదంతా ఇందూకా రాజుగారు సెలవిచ్చినట్లు balanced economy గా వుంటుంది. అందుపల్ల విశాలాంధ్ర అందరికి లాభకరమే. అందుపల్ల ఇది మహాఅంధ్ర ప్రజలయ్యుక్క, భావితరాలవారి యొక్క ఉజ్యలమైన భవిష్యత్తుకోనము మసము కోరుతున్న టుపంటిదికాని, ప్రయోకముగా ఎపరిసోదోచుకుండా మనే టటుపంటిది కాదు. ఇట్లాచిన్నచిన్నరాష్ట్రాలు కావాలని వాదిసే Congress High Command గాని, Government of India గానీ ఒప్పుకుంటుంది అంటే నేను అంగీకరించను. నిజముగా విశాలాంధ్రకు ఆశ్చర్యగా ఘన్సుటువంట serious arguments ఏమీ లేవు. కాబట్టి ఈ తీర్మానాన్ని నేను బలపరుస్తే మిగితా అందరూ కూడా ఏకగ్రిపముగా అమోదించ వలసిందని కోరుతున్నాను. విశాలాంధ్ర తప్పకుండా పస్తుండని నేను ఆశిస్తూ ఇంతటితోవిరమిస్తున్నాను."

SRI B. V. SUBBA REDDI :—“Mr. Speaker, Sir, ever since the publication of the S.R.C. Report, a bitter controversy has been raging in the country over the inclusion of certain areas in this State or in that State. Sir, it is unfortunate that in some States, while the discussion was going on in the State Assemblies, some unruly demonstrations took place and that the Assemblies had to be adjourned sine die, but fortunately, we are free from these troubles, because the opinion in favour of Visalandhra is unanimous in our State.

“Sir, while supporting this resolution, hon. Members of this House will kindly pardon me if I make a few observations or suggestions, though I know full well that very often what we say is like the howling of the Irish wolves to the moon because it is never heard or accepted. Still Sir, I feel it is my duty to express what I feel, because this is an issue which

[SRI B. V. SUBBA REDDI] [25th November 1955]

concerns the fate and the destinies of nearly 2 crores of people in Andhra and nearly more than a crore of people in Telangana.

"Sir, while the opinion of the Andhras is practically unanimous, the opinion in Telangana for and against merger of Telangana with Andhra is sharply divided. Sir, while I do not dispute the noble objectives and the great ideals of some of our leaders who are striving for Andhra, hon. Members will kindly pardon me when I say that some of our hon. Ministers perhaps would like to have Visalandhra because the present area is too small for them. Many hon. Members like me feel that we want Visalandhra because of the several amenities and attractions which the beautiful city of Hyderabad as the capital of Andhra holds out to us.

"Sir, more than all of us, I think I am partly right if I say, it is the convicts, the long-term convicts inside the jails who are more anxious and who almost pray every day for the formation of Visalandhra, because with the advent of Visalandhra, a general amnesty will be ordered and they will get out.

"Sir, while the opinion is sharply divided in Telangana, let us try to understand them, for the deepest source of all calamities in history has been 'misunderstanding'. If we cannot understand them, we can not be just to them. Certainly, they have got some apprehensions and fears in their minds that the advanced people and cultured people of coastal area will dominate them and that they will stand to lose a lot and the members of the States Reorganization Commission have given very weighty and valid reasons also expressing all these fears. So, Sir, it is for us to create a feeling of trust, belief and confidence in them and try to gain them over to our side. It is not for us to impose our will either by the resolution of this House or influence through a high power commission or an Arbitration Committee and try to impose our decision on them. It is for the people of Telangana to decide what is good for them and what is beneficial for them. That is what I honestly feel. Now Sir, as I said, opinion is sharply divided in Telangana both

25th November 1955] [SRI B. V. SUBBA REDDI]

between leaders themselves and between several institutions. That being so, it is for us to wait, I do not say 5 or 6 years as the S.R.C. members have said—till the elections are over. Sir, the best way of finding out the opinion of the people in any area is the homely method by which we can gauge the opinion of the people and that is by elections. There is no other method by which we can find out or gauge the opinion of the public. Unfortunately, the present members of the Assembly seem to be in favour of Visalandhra. But I doubt, Sir, though they may be legally representing the people of their constituencies, they are not morally representing the people of their constituencies for this reason. Practically simultaneously, elections to Hyderabad and Andhra were held in 1950 or 1951. A number of Communist friends who contested in Telangana have been returned. Similarly so in Andhra. But what happened in the last elections. Many of these Communist friends . . . ”

* THE HON. SRI N. SANJIVA REDDI:—“Sir, the election manifesto of both the parties pleaded for linguistic states and my friend Mr. Subba Reddi is forgetting that. Congressmen and Communists were elected on accepting this principle of linguistic division.”

SRI B. V. SUBBA REDDI:—“I am not submitting Sir, on that issue. I am submitting that members begin to lose their representative capacity gradually year by year. That is what I am submitting. Though strictly and legally they might be representing their constituencies, nobody knows when actually a member loses his representative capacity. For if the same member who is supposed to represent the people of that constituency resigns and contests the elections, he cannot be very sure of his success, because as members we know it is not possible for us to appease or please the people of our constituency because they will be calling upon us to do several things and it is not always possible for us to do such things. That is what I say. So what I would submit is that the present members of the Legislative Assembly here and in Hyderabad do not morally represent the people,

[SRI B. V. SUBBA REDDI] [25th November 1955]

though they might legally represent the people of their constituency. That is what I am submitting.

"Next Sir, I submit that the best thing is to wait till the next elections are over. Meanwhile let us try to create public opinion in Andhra. Unfortunately, the conduct of some of our leaders and some of our Circar friends in the past has not been such as to inspire confidence, trust or belief in the people of Telangana nor invoke feelings of love, affection or affinity towards us.

"Just now Sri A. Kaleswara Rao has been saying that we are not giving any safeguards nor are they taking any safeguards. He is one of our leaders, a strong protagonist of Visalandhra. Sir, even some of our leaders have been issuing some statements making some safeguards saying that they will provide some safeguards and guarantees. Sir, no intelligent man with political experience will attach any importance to these statements because, as you are all well aware of the well-acquainted maxim of a respectable poet, that 'honesty is the best policy' is one on which politicians all over the world will laugh in their sleeves. That being so, no intelligent man will attach any importance to these statements. The only thing we can do is we can provide, of course, some statutory safeguards, but I do not know how far that is practicable, feasible or possible. So, Sir, that being so, I ask another question, whether the power politics of to-day is free from the several intrigues and conspiracies which are common in the days of Moghul rulers and Hindu rulers except with this difference that man with his increased experience of politics and science is able to do things in a more subtle and ingenious manner. While he is very nice and courteous to you, all the time he is digging the ground underneath your feet. That being so, Sir, naturally their apprehensions and their fears in Telangana are very well-founded and it is for us to create confidence in them.

"Lastly Sir, before I close, let me say that we are really sorry that for getting Andhra, we have lost one saintly man Sri Potti Sriramulu. Now Sir, let us try to be careful about the life of Sri Kaleswara Rao; for

25th November 1955] [SRI B. V. SUBBA REDDI]

as Macaulay has put it, what sting is to the bee, what paw is to the tiger, what horns are to the buffalo, what beauty is to woman, and in our own House, what love of literature is to our Chief Minister, what development of Rayalaseema is to Mr. Sanjiva Reddi, what Sanskrit it to Mr. Chandramouli, what street cleaning is to Mr. Nageswara Rao, what diplomacy and scheming is to Mr. Venkata Rao, what Harijan Uplift is to Mr. Sanjivayya and finally what handloom industry is to Mr. Pragada Kotayya, Visalandhra is to Mr. Kaleswara Rao. I am afraid Sir, that if we are not getting Visalandhra, Mr. Kaleswara Rao at this age will not be able to resist the shock and recover. Let us therefore hope that we will get Visalandhra soon. Thank you, Sir."

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA :—“అధ్యక్ష, ప్రాధులు మంచి మనం అందరమూ కూడా లెలంగానాలో కొంత బెదాబిప్రాయిం ఉన్నా, ఇక్కడ ఏకోన్ముఖంగా విశాలాంధ్ర కోరుతున్నామని చాలా సంతోషించాము. ఇప్పుడే విష్ణు సుబ్బారెడ్డిగారి ఉపన్యాసం తరువాత మనది అంతా presumption ఏమో తలియడం లేదు. వారు విశాలాంధ్ర కావాలని అన్నారో, అక్కర లేదు అన్నారో తలియడంలేదు.”

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI :— “ కావాలనే అన్నారు.”

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA :— “Arguments అన్ని వ్యతిరేకంగా ఉన్నాయి. ఆఖరు sentence మాత్రం నేను విన లేదు—కావాలని అన్నారో, అక్కరలేదని అన్నారో.”

SRI K. SUBBA RAO :— “ నేచి రాజకీయాల వేరటే అది.”

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA :— “ అదే తెలుసుకోలేకుండా ఉన్నాను. ఇంతకు ఒకరైనా వ్యతిరేకంగా arguments చెప్పక పోతే ఎట్లా అనిపించిది. అది కూడా కొంత అవసరమేమో ఆసుకుంటాను. History లోనికి పొవడం లేదు కాఁశ్వర రావుగారి హాదిరిగా. వెదట అంధరాష్ట్రం కోరాము. అప్పుడు చాలా వ్యతిరేకట ఉన్నది. తాపగ్రేసు మహాసభలలో కూడా ఒక్కక్రమి speech వింటుంటే ఆంధ్ర రాష్ట్రం అసలు పట్టుండా, రాదా అనే భయం ఉండేది. రాఱగోపాలాచారిగారివంటి మహ్యక్రితి ఇది tribal idea అన్నాడు. ఇది tribal idea అని అందరూ ఒప్పుకున్నారు. అయినా రాష్ట్రాలు భాషా ప్రముఖంగా ఉండా

[25th November 1955]

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA.

లని కూడా ఒప్పున్నారు. ప్రజలందరు తమ ప్రతివిధులను ఎన్నుకొనేటప్పుడు శారి శక్తిని, తెలివి తేటలను చూచి ఎన్నుకోవలని ఉంటుంది. అసెంబ్లీలో, ఆఫీసులలో, High court లో పరిపాలనా వ్యవహారాలు ప్రాంతీయభాషలో జిగినప్పడే ప్రజలకు అర్థం అవుతుందనే ఉద్దేశంతో భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కావాలని అందరూ ఒప్పుకొన్నారు.

“ఒక పెద్ద వ్యక్తి కాంగ్రెసు మహాసభలో ‘అంధరాష్ట్రం కావాలట, అంధరాష్ట్రం రాక్షణ్యాతే ఆకాశం విరిగి వడుతుందా? భూమి బ్రిద్ధలవు తుందా?’ అని చెప్పిన అరోజున నిజంగా అంధ రాష్ట్రం వస్తుందా రాదా అని భయం కలిగింది. ఐతే యిం నాడు అంధరాష్ట్రం వచ్చింది. నిజంగా అంధులకు రోజులు మారుతున్నాయి—మంచికి మారుతున్నాయి అని సంతోషం. ఒక సుగుణం ఏమిటంటే—రాను రాను మనలో ఒక మత్తం ఎక్కువ ఆవుతున్నది. అదిమస అధ్యప్పు; ఒక ముఖ్యమైన బలంకూడా. ముఖ్యంగా అందరికి ఎక్కువగా మనస్సులో ఆతృత—ఆతృతకాదు సంతోషం కలిగిస్తున్న విషయం హైదరాబాదు విషయం. ఇంకా చిన్న చిన్నవి చాలా పున్నాయి. అవికూడా రావాలనే కాని అంత తలక్రిందు, లైనంతగా ఎవరూకూడా అనుకోడం లేదు. సాధారణంగా అవికూడా మనకు కావలనినపే, వస్తేయనే ఆశపడుతున్నాం. ఇందులో ముఖ్యమైన విషయం బల్లారి. బల్లారి విషయంలో బల్లారి వాసులకే అభినందనలు ఈయవలని ఉంటుంది. 1953 సుంచి యిప్పటి వరకుకూడా ‘మేము అంధలోనే వుండి పాతాం’ అని చాలా ప్రయత్నంచేశారు. మనంచేసింది కొంచెం, వాళ్ళు చేసింది చాలా. ఆ ప్రయత్నాల పలితంగానే బల్లారి, ముఖ్యంగా తుంగ భద్ర ప్రాంతం అంతాకూడా మనకు రావాలని ఘజులాలీ కమీషన్‌వారు సిపాయ్సు చెసినది చాలా సంతోష పడవలనిన విషయం. బల్లారి వారు అంత agitation నడిపిన తరువాత వాళ్ళా, మనం కలవబోతున్న అనేది సంతోషం కలుగచేయ వలనిన విషయం. అందుచేత ఆ విషయంలో కూడా తప్పుకుండా కమిషన్ వారి recommendation ప్రకారం మనకు బల్లారి, తుంగభద్ర ప్రాంతం కూడా వస్తుందని ఆశిస్తున్నాను. అందుకు ఏమీ వ్యక్తి రెకంవుండడని మనమందరంకూడా ప్రార్థించవలనిన విషయం. తరువాత గోపాలరెడ్డిగారు ఆన్ని విషయాలు చాలా సపిస్తరముగా చెప్పారు. కోలారు విషయమేమి, అరవ రాష్ట్రంలో మనకు రావలనిన ప్రాంతములేమి తప్ప కుండా రావాలి. కాని కొంత వ్యక్తిలేకత పున్నందువల్ల వాట విషయ ములో మనకు జయం కలుగుతుందా, లేదా అని ఒక అనుమానం ఉపుంది. అయినప్పటికీకూడా మనం కలిసిమెలని మెలగవలనిన అవసరం పున్నది. తెలంగాజా విషయంలో, వికాలాంధ్ర కావలన్నవారు, పద్మన్మా వారు అందరూకూడా భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కావాలనిమాత్రం ఒప్పుకొన్నాయి. కాని తెలంగాజా కావాలనిమాత్రం ఏదో భయంపలనే అడుగుతున్నరని గోపాలరెడ్డిగారన్నాయి. వాయ conditions ఏమీ అడగలేదు. మేము

25th November 1955]

: : MATHI. C AMMANNA RAJA]

చేరము అన్నారు కనుకనే వారు conditions కోరలేదు. పస్తామన్నవాళ్లు conditions లేకనే వస్తారు. ఈనాడు వాళ్లకి వ్యతిరేకతలేదు. వ్యతిరేకత న్యాయమైనదని అనడానికి వీలులేదు. వద్దన్నవాళ్లు ఏ కొద్దిమందో వుంటారు. ఆల్లరి జరుగుతుందని, గందరగోళం జరుగుతుందని థిల్లిప్రవర్తకుడా కొంత అందోళన మనస్సులో వుండవచ్చు. ఒక యింటిలో చిన్న పెల్లలు ఏడునూ ఉంటే పారుగువాళ్లు గోడవగా వుండంటారు. ఆ ఏడుపుషుత్తమే వారికి వినపదుతుంది. గోపాల రెడ్డిగారు దీనిని వక్కుగా analyse చేసి చెప్పారు. వద్దన్నవాళ్లు గోలచేసారు కొద్దిమందేయినా కావాలన్నవారు Congress High Command సలహా ప్రకారం వస్తుందని, మెదలకుండా వ్యాధు కుంటారు. అన్ని విషయాలలో వద్దన్నవాళ్లు విషయమే బయటకి వస్తుంది. వద్దన్న వ్యతిరేకులు 10 చేలమంది వుంటారు, వారందరూ స్టేషనుకు రావచ్చు, black flags చూపవచ్చు. అది సరైన agitation అని గాని, వ్యతిరేకత అని గాని అనుకోడానికి ఏలులేదు. వద్దన్నవారు కొద్దిమంది. ఎవరికివారికి ప్రత్యేకమైన ప్రాతినిధ్యం కావాలని, ఎచ్చడో ఏమో ప్రామీళ్లాత వుంటుందని, అనుకుంటారు. ఉన్నది వదులుకోడం యిష్టవడట, వారిని అన్నాయంచేసామనీ అనుకోడం పారపాటు. అన్నాయం చేయబోముకూడా. సంజీపరెడిగార్య ఎక్కుడో అన్నట్లుగా రాయలసిమారికి మొదల్లో భయం వున్నప్పటికీకూడా వారి అనుభవాన్నిబట్టి యిటివల అన్నాయం ఏమిలేదని చెప్పారు. అలాగే తెలంగాణావారుకూడా తెలుసుకోబోలారు. వారూ, మనమూ మఱంగా సంతోషంగా సాంస్కృతిక విషయములో నేమి, భాష విషయ ములో నేమి, projects విషయములో నేమి, అన్ని విధాలకూడా common interests వున్నాయి కాబట్టి తప్పకుండా విశాలాంధ్ర రావాలని అందరూ సంతోషంగా ఇప్పుకోవాలి. బొంబాయిలో ఇకవెళ అలజడి జరిగిందని చెప్ప వచ్చు. బొంబాయి విషయములో న్యాయం వున్నదేమోకాని విశాలాంధ్రకు వ్యతిరేకత న్యాయమైన విషయము కాదు. కాథేష్యర రావుగారు అన్నట్లు ఇకే భాష మాట్లాడుతున్నవారు, ఇకే సంస్కృతి వున్నవారు, ఇకే విధమైన literature వున్నవారు మళ్లా కలిసిపోయినట్లులై మః strength పెల్ల కావలసిన ఆఖివ్యాధి పథకాలను సాధించుకోవచ్చు. గోదావరి, క్రిష్ణ, తుంగ భద్ర, నందికొండ, రామపాదసాగర్ స్క్రూ ములు మనకున్నాయి. తెలంగాణ వారికి coal mines వున్నవంటే, మనకు agriculture వున్నదంటే ఒక దానికాకల suppliment చేసుకుంటూ complement చేసుకుంటూ ఒక powerful రాష్ట్రం కావడానికి వీలుంది. దీనికి వ్యతిరేకంగా ‘undermining the nationality’ అని చెప్పిన మాటలు అలోచించబలసిన విషయాలు కావు. మనమందరంకూడా సంతోషంగా, ఐక్యమత్యంగా విశాలాంధ్ర కావాలస్తు ఈ తిర్మానం పంపగలగడం చాలా సంతోషం. అందరూకూడా సంతోషపడుతున్న రసుకుంటాను. ఇది చాలా ముఖ్యమైన తిర్మానంకముక pass చేయాలని కేరుతున్నాను.”

[25th November 1955]

MR. DEPUTY SPEAKER:—“ శ్రీ ప్రకాశం వంతులుగారు మాట్లాడుతాయి. సభ్యులందరు చారిని కూర్చుని మాట్లాడమని ప్రార్థన చేస్తున్నారు.”

SRI P. PRAKASAIAH:—“ లభ్యకా! నేను మాట్లాడతలచుకోన్న విషయము బహుకొద్ది. తీర్మానములోనే అస్తి విషయాలు చెప్పారు. విశాలాంధ్ర కావాలా? మరియిది కావాలి అనే ప్రస్తుతమీరు అలోచిస్తున్నారు ఇప్పటి. విశాలాంధ్ర విషయమై చెరేతిప్రాయముతో ఉండేవారు ఎవరూకూడత ఈ హలులో తెరని నేను తెలుసు కొన్నాను. విశాలాంధ్ర కావాలెను, యా తరువాతములో వేరే విషయముగా మాట్లాడడ కూడదని చెప్పే అభిప్రాయముతో అందరూ ఉన్నారని నేను తెలుసుకొన్నాను. విశాలాంధ్ర విషయములో రెండు అభిప్రాయములు ఇప్పటి వినవస్తున్నాయి. అయితే కొందరు విశాలాంధ్రకు వ్యూతిరేకముగా ఉన్నారని అనుకోవటం పారపాటు. చెన్నారెడ్డిగారు మొన్నె రోమునుంచి ఈ దేశంలోకివచ్చారు ఆక్రూడ దేశము, వారి పరిపాలనచూసుకొని మరిపచ్చారు ఇక్కడకు. చెన్నారెడ్డిగారువిశాలాంధ్రకు వ్యూతిరేకులని చెప్పడము సరిఅయినమాట కాదని నా అభిప్రాయము. చెన్నారెడ్డిగారు చాలాబుద్ధిమంతులు. వెంకట రంగారెడ్డిగారి కన్న చిస్కువాడు. సంగతి సందర్భాలు అన్నీ బాగా అలోచించుకొని చెన్నారెడ్డిగారు, రంగారెడ్డిగారు ఉభయులుకూడా తలకమిటి ఎదుటిసాక్ష్యం ఇచ్చారు. ఈ చెన్నారెడ్డిగారు రంగారెడ్డిగారి తోటకలియక మునుపు ఎప్పటి కప్పటి నాకు తెలిసినంతవరకు వారిలో వారికి బేదాపుప్రాయాలు ఉండినవి కాని ఆ అభిప్రాయ బేదాలు క్రమముగ్గా తగ్గి పోయినవి. వారు భయలు కూడా ఓక అభిప్రాయానికి వచ్చారు, ఈ నాడు చెన్నారెడ్డిగారు అభిప్రాయ బేదాలతో తిరిగి ఉల్లిపాత వచ్చారని చెప్పడము సటబుగా లేదు అని నేను తలస్తున్నాను. చెన్నారెడ్డిగారు ఉల్లిపాత నాయకులతో మాట్లాడిన తరువాత వారి అభిప్రాయం చెప్పడంతో నేను చదివిసంతవరకు, వ్యూతిరేకత విమలేదు. అయిన అభిప్రాయాలను మనస్సులోనే ఉంచుకొని జంకా అలోచిస్తూ ఉన్నారు. అంతేగాని ఆయన వేరేతిప్రాయముతో ఉన్నారని నేను తలచడం లేదు. నేను చదివి, విషయముగా వారిస్టేటుమెంటునుబట్టి చెన్నారెడ్డిగారి అభిప్రాయము ఇట్లు, రంగారెడ్డిగారి అభిప్రాయము ఇట్లుఉన్నది అనేవిషయము కొంచెన్న అలోచించుకు చెప్పవలెను. అంతేగాని వారిద్దరు విశాలాంధ్రకు వ్యూతిరేకులని చెప్పడములో సబులెదని నేను అనుకుంటున్నాను.

“ చెన్నారెడ్డిగారి అభిప్రాయం ఏదో వారు తీర్మానం చేసుకోలేదు. చెన్నారెడ్డిగారు విశాలాంధ్రకు అంగికరిసా రనడంలో నాకు విమి సందేహంలేదు. చెన్నారెడ్డిగారు లలోచించి, ఏవిథంగాచేసే బొగువుంటుందో మనస్సులో పెట్టుకొని పున్నాడనిచెప్పి నేను తలుపూపున్నాను. ఇప్పటికూడ నా అభిప్రాయం అడే. చెన్నారెడ్డిగారు, వెంకటరంగారెడ్డిగారు వీరిద్దరిలోను పెద్ద

[SRI T. PRAKASAM] [25th November 1955]

వారు వెంకటరంగారెడ్డిగారు. తొందరపడి అభిప్రాయం వెల్లడిచేసే మనిషి కాదు స్వతఃగా. వెంకట రంగారెడ్డి గారు తూడా ఈ విషయంలో వేరే అభిప్రాయం పడ్డారని చెప్పఁడం సిబుగలేదు. వాండ్లు ఇద్దరిమధ్యన ఈ తగఫు తీరకుండావుంటే మధ్య మనవారే అందరికంటె ముందుగా బయలుదేరి వారు వ్యతిరేకంగా అభిప్రాయ పడ్డారని చెప్పఁడంకూడ ఎంత మాత్రం సబుగాలేదు. వార్దిద్దరికిమధ్య కాంగ్రెసు కమిటీ ప్రెసిడెంటు నరసింగరావుగారు వున్నారు. ఆ నరసింగరావుగారు చాల గోప్యవారు. నరసింగరావు గారు యామధ్య మాట్లాడిన మాటలలో యాసంగతి వచ్చినపుడు, యాసంగతి యుపకా ఆలోచించలేదని చెప్పినట్లు వారలు publish చేశారు. ముగ్గురు కూడా జవాబుదారి మనుష్యులేగాని, జవాబుదారి వదలకొని ఎవరి ఇష్టం వచ్చిపట్లు వారు మాట్లాడుతారని అనుడానికి ఎంతమాత్రం ఆపకాసంతేదు. ఈ ముగ్గురి అభిప్రాయాలను గురించి మంచు చర్చచేసుకొని, ఇక్కడ తీర్చానము చేయతలచుకొని వున్నాము. దీర్ఘమైన ప్రేటుమెంట్లు ఇచ్చారు గోపాలరెడ్డిగారు. ఆ ప్రేటుమెంట్లుకూడ బహుజాగ్రత్తగ ఆలోచించి, ఏమి పాలులేకుండావుండే మోసుగా మాట్లాడారు. High Command వారు ఏమి మాట్లాడారో, ఏమి చేపారో అనే విషయము మనం ఆలోచించవలని వుంది. High Command వారు మొదటినుంచి ఒకే మాస్టరుగా చెప్పఁ చూపచూదు. దేశంలోవుండే కాలమాన పరిస్థితులనుబట్టి దేశానికి ఆనుకూలంగావుండేటుపంట వాతావరణంలో విశాలాంధ్ర వ్యవహరాలలో, విరంగు అభిప్రాయాలు లేకుండావుండే పదతిలో బాగా ఆలోచించి విశాలంగావుండే ప్రయత్నం జరుగవలను, కొన్సాగవలను, అని నాయకులు మొదటినుంచి చెబుతున్నారు. నాయకులందరికి మనస్సులో ఎత్తావుండే, ఆదేవిధంగా ఇప్పుడు దేశంలోవుండే పరిస్థితులనుబట్టి విశాలాంధ్ర అనేది పెర్పటకపోతే మనుస్సుందు చాలా నష్టంవుంది.

“ಇದಿ ಬಾಗಾ ಅಲೋಚಿಂಚಪಲನಿನ ವಿವರಗಳನಿನ ಈ ರೀತಿ ಏಡಿತೆಲಂಗಾಣಾವಾರು ಚೆಪ್ಪಾರು, ಮನಮು ವಿನ್ಯಾಸಮು, ಅನಿತೆಲಿಕಗಾ ಅನುಕ್ತ ಪಲನಿಸ ದೃಪ್ರಪಂಥಕಾದು. High Command ವಾರು ಚೆಪ್ಪಿಸ ಸಲಹಾಪಾಟಿಂದಿ, ದಾನಿಕಿ ಅನುಕ್ತಾಲಂಗಾ ದೇಶಮುಲೋ ಉಂಡೆ ಪ್ರಜಲಕಂದರಿಕಿ ಅನುಕ್ತಾಲಂಗಾ, ಉಂಡೆಮಾತ್ರರುಗಾನೆತ್ತಿರ್ಬಾಸಮು ಕಾವಲನಿಯನ್ನಾದಿ. ಇವ್ಯಾದು ಮನಮು ಈತ್ತಿರ್ಬಾಸಿ ಎಟ್ಲುಚೆನ್ನೇ ಬಾಗುಂಟುಂದಿ ಅನೇ ಅಲೋಚನ್ಹೋ ಉನ್ನಾಮು. ಎಟ್ಲುಚೆನ್ನೇಭಾಗುಲನೆ ಪ್ರಸ್ತು ರಾವಡಾನಿಕೆ ವಿಲುತ್ತೆ. ಚೆಯಡಾನಿಕಿ ಉಂಡೆಮಾರ್ಗಮು ಒಕಕೆ. ಆ ಒಕಪ್ರಮಾರ್ಗಮುನ್ನ ಸ್ಯಾಯಮೈವಂದಿಗಾ, ಸ್ತರಮೈವಂದಿಗಾ, ಪ್ರಜಲಂದರಿ ಮನೆಭಿಷ್ಟಂ ತಿರ್ಯೇಟಟು ಪಂಟದಿಗಾ ಉಂಡವಲನೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಮೇಗಾನಿ ವೆರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಮೇಮಿಲೆದು. ಅಂದು ಚೆತ ಎವರುಕೂಡಾ, ಈ ಮುಗ್ಗುರುತಾಯುಕುಲಲ್ಲಿ ಎಪುಗಾನಿ ಓರಪಾಟುಚೆನ್ನಾರನಿ ಅನುಕ್ತಾನಿಕಿ ವಿಲುತ್ತೆ. ತೊಂದರಪಡಿಮೇಮು ಕಲಿಗಾರಮುಅನಿ ಅವ್ಯಾರನಿ ಚೆಪ್ಪತಂ ಸಬಿಬುಕಾದು. ಕಲಿಸಿರಾಮುಂನಿಚೆಪ್ಪತಂ ಎಟ್ಲಾತಲ್ಲಿಸ್ತುಂದಿ? ಅಲೋ ಚಿಂಚಂಡಿ? ಅಂದರಿಕಿನ್ಹಾಡ ಅನುಕ್ತಾಲಂಗಾ ಈಪಾಟುಟುಪಬಟಿ ಪ್ರಸ್ತಪಂಥಲ್ಲಿ

[SRI T. PRAKASAM] [25th November 1955]

వ్యుతిరేకంగా ఉండేటటువంటి అభిప్రాయాన్ని కలుగజేసుకొని, వీళ్ల అభిప్రాయాలు ఒకానోకప్పుడు కమిషన్ వాళ్లు విచారించే కాలములో నేను ఆ కమిషన్ కావాళ్లతో మాట్లాడుతూ ఉండే కాలములోకూడ, నాకుతోచినంత మట్టుకు, కమిషన్ కావాళ్లమనస్సు స్థిమితంచేసుకొని, స్థిరపరచుకొని, విశాలమైనటువంటి బుద్ధితోట, మంచి అభిప్రాయముతోటండి ఒకానోకప్పుడు ఈ చెన్నార్ధి, రంగారెడి గార్లతోమాట్లాడి ఉన్నాను కొంతపరకు. నేనుమనిగించేలోగా ఒకముక్కు విశదీకరించి ముగిస్తాను. ఇది పెద్దవిషయము. చిన్న విషయముకాదు. మనము తౌందరపడి ఏదో ఒక అభిప్రాయము చేస్తాము అనే కారణంబేత ఆవతలవారుకూడా తౌందరపడి వేరే అభిప్రాయాలు చెప్ప దానికి అవకాశాలులేవు.

m. “అందుచేత యిప్పుడు ఆవకాశము కలుగజేసుకొని నాయకులలో ముఖ్యాలుగా వుండేవారు విశాలాంధ్రకోసం కృపిచేయవతైనని నాకోరిక. నేను మాట్లాడునికి యింతసేపు ప్రేము యిచ్చినందులకు ఆధ్యాత్మికులకు నా కృత జ్ఞాతను తెలియజేసున్నాను. నేను ఎక్కువసంగతులు మాట్లాడలేక పోయి నేపుటకినీ, నామనస్సులో ఖాఫపెడుతూపున్న సంగతులు ఏమిటో మీకు తెలుసును. అందుచేత సభ్యులు బాగా ఆలోచించి “విశాలాంధ్ర కావాలి, యి అంధ్రదేశానికి ముందు ముందు మేలుకలుగజేసేది విశాలాంధ్రే” అనేది మనసులో వుచుకొని అందుకు కృపిచేయమని కోరుతున్నాను. విశాలాంధ్ర విషయమై రెండు అభిప్రాయాలు ఎవ్వరికిని వుండవని నేను సమ్ముతున్నాను. నేను ముగిస్తూ మీకు అందరికిని నమస్కారము చేస్తున్నాను.”

SRI P. RAMACHARLU:—“ఉపాధ్యక్ష, స్నేహితులారా! ఇప్పటి పరకూ విశాలాంధ్రను గురించి ఉపన్యాసాలు చక్కగా జరిగినవి. అందులో అభిప్రాయ బేధములు ఎపీలెవని వ్యక్తమవుతున్నది. ఇక తకిడ్నస విషయములను గురించి విచారిస్తే ముఖ్యముగా బల్లారి విషయము ఎక్కువగా అందోళన కలుగ జేస్తున్నది. క్రిందట 16 వ తేదీన నేను బెంగుళూరు వెళ్లియున్నాను. ఆనాడే లక్కడ శాసన సభ వారు యి విషయాన్నిగురించి చర్చించటానికి ప్రారంభము చేస్తాయటండిరి. ఆ దినం సుమారు ఒక వెయ్యిమంది విద్యార్థులు, అట్లల మీద Save Mysore అని ప్రాపుకొని, మరొక వెయ్యిమంది సంయుక్త కర్మాంగము కావాలి” అని నినాదాలుచేస్తూ శాసనసభ ఎదులు కొంత ఘరజించి, ఒక రితో ఒకరు కలియబడి చివరకు ఆఘరణ లాటిచార్జీ పరికూ వచ్చింది. వారంతా ఎప్పుడు, ఎక్కడినుంచి పచ్చారు అని నేను విచారించగా వారు విద్యార్థులనిన్ని, ఎక్కడినుంచో బైటపూరు నుంచి పచ్చారనిన్ని, అక్కడివారు కాదనిన్ని, నాకు తెలిసింది. కొన్ని రాజకీయ పార్టీలవారు వారిని పిలిపంచి యి విధంగా నినాదాలు చేయించారనిగుడ తెలిసింది. ఈ విధంగానే బ్లోరిలోగుడ సత్యాగ్రహ ము

25th November 1955] [SRI P. RAMACHARYULU]

జరుగుచున్నదనే వారకూడ వినవవ్చింది. ఈ సత్యాగ్రహము చేసేది వాస్తవముగా బల్లారివారా, లేక బైటఫూరి కన్నడులు ఈ నాటకం జరుపుతున్నారా అనే అనుమానముగూడ కన్నిస్తుంది. ఇప్పటికి రెండునెలల క్రితము బల్లారి లోని అంధులు ఒకపెద్ద సభ చేశారు. అసభలో నేనుగూడా మాట్లాడినాను. అ సభకు పోలీసువారి రక్షణగూడా కావాలని అడిగితే ఇవ్వదము లేదనిగూడా అన్నారట. అందు మీదట, పోలీసువారి రక్షణ అవసరము లేదు అని నేను వారికి చెప్పి, ఆ సభ జరిపించినాను. సభ మాత్రము చాలా ప్రశాంతముగాను, నిశ్శబ్దముగాను జరిగిపోయింది. ప్రీతి, పురుషులు సుమారు ఇరవై వెలమందికి పైగా వచ్చినారు. అందులో ప్రీతి సంబోధి ఎక్కువగా వున్నట్లు తేచింది. కానీ కర్మాటక నాయకులు వచ్చి సభ చేసినప్పుడు మాత్రము పోలీసు రక్షణతో తప్ప సభ జరపబడ లేదు. పోలీసు రక్షణతోనే వారి సభలు జరిగేవి అని తెలిసింది. దీనినిబట్టి చూస్తే ఆ ప్రాంతములలో వున్నపారు ఎక్కువ మంది అంధ రాష్ట్రములోనే చేరపలెననేవారు వున్నారనే తేలుతున్నది. ఈవిధంగా కన్నడులకు పోలీసు రక్షణ, అంధులకు పోలీసు రక్షణ లెక్కండా సభలు జరపడమే వారు అంధలో చేరపలెనసుటకు నిదర్శనమని నా తాత్పర్యము. ‘అసలు బల్లారిని, కొన్ని తాలూకాలను ఎక్కుడాకూడా ఎవరికిని సంబంధములేని మైసూరులో వారిని ఎవరుకలిపి వేయమన్నారు’ అని అక్కడివారు అడుగు తున్నారు. పూర్వము East India Company వారికి సైజా ము, యింజిలాలను దత్తము చేసినారు. అందుకనే యిం ప్రాంతాలకు దత్తమండలము అని పేరు వచ్చినది. మైసూరువాటు అడగుండానే మిక్కా రిపోర్టమీద, బల్లారిని, దాని సరిహద్దులలోని పోనేపేటతోగూడ ఎవరికి సంబంధములేని మైసూరులో కేంద్ర ప్రభుత్వంవారు చేర్చివేళిరి. వచ్చేదిరానివ్వండి అని మైసూరు డాన్ని స్వీకరించారు. ఇప్పుడు తిరిగి ‘ఆ ప్రాంతం అంధులది, అది వారికి ఇచ్చివేయండితని అడిగితే’ తేరగావచ్చిన సామ్యును తిరిగియ్యడానికి ఎవరైనా యిష్టపడుతారా? ఆ ఉద్దేశముతో ‘మేము యివ్వము’ అని మైసూరువారు అంటున్నారు. పైగా “మాకుఇచ్చి వేశారుకదా! ఒక సారియిచ్చిన సామ్యును మేము ఎట్లాయిస్తాము. మీరు ఎట్లా అడగ గలుగుతున్నారు అని కేంద్రాన్ని మైసూరు వారు ఆశ్చేషిస్తున్నారు. సంయుక్త కర్మాటకము కూడదు అనేవారే, తేరగావస్తే బల్లారి జిల్లాలోని భాగాలను చేరవేసుకోన బూచుచున్నారు. యితర ప్రాంతాలను అపహారించాలనే వుద్దేశ్యము వుండడము చాలా శోచనీయము. ఘజలాలీ కమిషను వారు అన్నివిషయాలు సాకల్యంగా పరిశీలించి యిం ప్రాంతము అంధులడి, యింది అంధులకు ఉంటేనే భాగపుంటుండని సిపార్సుచేస్తే, యిం విషయములో కేంద్రమువారు యొట్ట తుచినిర్ణయము చేయలేదు. అఖిలభారత కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటుగారు కూడా బల్లారి విషయము మరల ఆలోచించవలసి పుంటుంది, ఆలోచిస్తామనికూడా అన్నారట.

[SRI P. RAMACHARYULU] [25th November 1955]

బ్రాహురాచ రెండు సంపత్కరములుగా చాలా కష్టపడి దీక్షపట్టి పనిచేశారు. ఇంట చీక్కె చూచుటనునూ, పజులాలి కమిలీవాస నిపొర్చుచేసిననూ, కెంటమువారు యుండపరకు ఏ నిర్యతముచేయిక పోపటము చాలా అస్ట్రేల్యూముసు ఉలిగిస్తున్నది. ప్రపటుత్వమే ఇట్లే అందోళపకు అవకాశమీయడం చాలా బాపకరముగా పుట్టుటి. సంయుక్త కర్మాటక రాష్ట్రము కావాలి అనే అందోళప ఒక చెప్పుస జపపరూపుండగీ, అది కూడదు అని కొగదరు మైమాం మంత్రులు ప్రభావాయకులు తీర్చాపం చేశారు. అంతలితే వై కమాంటువామ తమ నిశ్చయముసు తెలిపి ఆ ఉద్యముమను ఆపివేశారు. అదినుగ్గా కాప్రోక్రెట్టులు విశాఖాంధ్ర కూడదు లని తీర్చానాలు చేసే చాలిం బది కూడణి ఆశ్చేపించియుంచే అవి అగిపాయేవే నముకుంటాను. కాని యిటుపుబయిచాని ఏపటములో ఏచేబక్కటి దైర్ఘ్యముతో కాంగ్రెస్ పెట్టులు నిర్మయము చెయిందుపల్లనే, యిటువంటి చర్చలు, అందోళనలు, అల్లయలు జరగచానికి అవకాశాలు కలుగుతున్నవి. ఈ భాషారాష్ట్ర సమస్యను కేవలయు సంబకుచిత బాపముతో మాడకూడదు అని నా ఆఖిప్రాయము. ప్రతి చిప్పు చిప్పు ప్రచెసములవాటను తమకు రాష్ట్రము వేరే వుండాలి అనే ఈచ్చముయు ప్రారంభము చేస్తే, అ విభన్నుగా కేంద్రమువారు ఒప్పుకోటానికి సిద్ధపడిపే, ఇక ప్రతి చిప్పు జిల్లావారుకూడా తమకు వేరేరాష్ట్రము కావాలి అని ఉచుగుకాటు, అది యిచ్చెప్పుతి పసే, యిక దేశము బిన్నములు గామూ, ఏలికలు పేరికలుగాను మార్కెటుంది. ఈ అలయలు అందోళసలు దెసమూ బిలిడలకు ఇరువురువుతుంది. దేశములో భాషా రాష్ట్రాలు అని నిర్మయించినాడు, ఇ సిద్ధాంతము ప్రకారమే, ఒక భాషకు ఒక రాష్ట్రము అని, పెద్దాడ్నా, చిన్నద్దీనా. యివ్వువలసినదే గదా ! ఒక భాష వారికి ఒక రాష్ట్రము, యింకో బాషావారికి రెండు రాష్ట్రాలు ఇసామనుడం సబబుగా కసబజండములేదు. ఈ వింగా జరిగితే దేశములో నోచేసియైనెన పరిస్తుతి యేర్పడుతుంది అసటుకు సందేహమేమిలేదు. కాబట్టి ఎవరు ఎన్ని విషయాలు చెప్పుచా, సాప్రారహితముగా ర్యాయమును నిర్వహించవలని ఉంటే ఆంధ్రులకు ఒక రాష్ట్రము వుండాలిగాని, దిన్ని గురించి వేరే వాదములు ఎమసక్కరలేదు. కొంతమండి సాఫ్ట్వరపరులకు వేరే ఆఖిప్రాయాలు వుండవచ్చు. లటుషబ్దవాటకి విలుషుస్తే, అంధ్రజాతికి అన్యముచేసిట్టే ఆవుతుపడి. డిస్కాగ్యూరిలచి యింకను ప్రంగమును పిలవ నవనరములేదు. ప్రౌదరాభాదు సోదరులను నేనుకోరేది యేమిటంకే, మన కాథైస్క్యరరావుగారు చెప్పినట్టు అంధ్రులందరికి 22 జిల్లాలతో కూడిన ఒక క్రెడిట్ పెద్ద రాష్ట్రము ఆయుతో అంధ్రుల మాటకు ప్రతిష్ట కలుగుతుంది. మాట చలామణికి వారి తీస్తుంది. ఆంధ్రుల సంమిభావనికి డక్కుకు దహదమవుతుంది. 22 జిల్లాలతో ఒప్పు చెప్ప రాష్ట్రములోను, లేక పోమ్ముది, పది జిల్లాలతో చిన్న రాష్ట్రములోను పునర్ దెచ్చ గూపచాలి. పెద్ద రాష్ట్రముగా వీంచే, దేశములో పెటు ప్రతిష్టలు, మనసు కాపలసిన సాకర్మాలు కలుగజేసుకోవానికి, మనస హాస్క్రెలు కాపాడుకోటానికి, విలుకలుగుతుంది. కాని

DISCUSSION ON THE REFORM OF THE
STATES REORGANIZATION COMMISSION

25th November 1955] [SRI P. RAMACHARYULU]

రెండు ఖండాలుగా ఆంధ్రలను చీల్పిడమనేది కలీగితే ఇందులో ఉన్న నష్టమును గ్రహించమని మన తెలంగాణ సౌధరులను కోరు తున్నాను. జరాసంఘని దేహము ఒక్కటగా పున్నప్యదు ఎవ్వరూ బయించలేక పోయారి. అయిన దేహము రెండుగా చీల్పినప్యదు అది ఒక విరీవ శవమైనది. ఆ విథంగా, ఆంధ్రలయొక్క కూడికవల్లగలగే లాభాలు గ్రహిస్తారని తెలంగాణావారిని కోరుచున్నాను. అంధ్రలను చీల్పినందువల్ల, మరింత బలహినతకు కారణమపుతుంది. అంధ్రలము వెనుకబడిపోతాము. ఈ విషయాలన్నీ పరిశిలించమనినీ, రెండు రాష్ట్రాలలు వచ్చే నష్టము పరిశిలించమనినీ, రెండు రాష్ట్రాలు కోరవద్దని తెలంగాణావారిని ప్రార్థిస్తున్నాను. అంధ్రలకు ఒకే రాష్ట్రమువుంటే, అది ఎంతో బలవత్తరమైన రాష్ట్రముగా వుంటుంది. దేశములోని రాష్ట్రములలోకల్లా ఎక్కువ సంపత్తు, సంస్కృతి సాధించగలగుతుంది. కాబట్టి ఆంధ్ర నాయకులకు ముఖ్యంగా చెప్పేదేమి టంటే మన కాళేశ్వరరావుగారు చెప్పినట్లు, మంచో తెలంగాణావారు చేరుట లేదుగాని తెలంగాణా వారితో మేము చేరుతున్నాము కావున వారు కించపడ నక్కరలేదు. కావున వారు విశాలాంధ్రకు అంగీకరించగలరనియే అశిష్టున్నాను. ఈ సదవకాశము యిచ్చినపటులకు ఉపాధ్యక్షులవారికి నేను నా కృతజ్ఞతాభి వందనములు తెలియజేస్తున్నాను.”:

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU :—

“ అధ్యక్షు, నిజముగా ఈ రోజు ఆంధ్రశాసనసభ చరిత్రలో ముఖ్య ముంతిగారు చెప్పినట్లు చాలా ప్రాముఖ్యమైనటువంటి దినము. దానిని గురించి ఎవరికి విధమైనటువంటి ఆనుమానములుగాని, ఆశ్చర్యంతరములు గానిలేవు.

“మనము చిరుతాలముగా వాంఖించినటువంటి విశాలాంధ్ర, కలలుకన్నటు వంటి విశాలాంధ్ర తప్పకుండవస్తుంది అనే ఆశ్చోమనము ఇక్కడ సమావేశముతయి చ్చర్చించుకొని తీర్చానముచెనుకో బోతున్నాము. కాళేశ్వరరావుగారు వారి ఉపన్యాసములో, పున్నటువంటి సమస్యను ఖచ్చితంగా, చరిత్రహర్యకంగా తీసుకోవచ్చి విశాలాంధ్ర ఏవిధముగా యాపట్ల ఆంధ్రజాతికి ఉపయోకరంగా ఉంటుందో కళకు కళ్ళసట్లుగా చెప్పారు. మనం అందరము అంగీకరించి సటువంటి విషయాలను మరీల మరల చెప్పవలనిన పనిలేదు. ఈ S. R. C. Report ను గుగొంచి మాత్రము కొన్ని ముఖ్యమైన విషయములు చెప్పవలనిన ఆపసరమువున్నది. ఆందుచేత నేను ఇప్పుడు ప్రత్యే కంగా మాట్లాడుతున్నాను.

“ ఈ నాడు మనదేశములో పున్నటుపంట A. B. C. తరగతి రాష్ట్రాలను రద్దుచేసి, తరువాత రాజ్యప్రముఖ్ పదపులను తోలగించుతూ, పైదరాబాదు విచ్చినప్యము చేయడానికి ఈ రిపోర్టలో నిశ్చయించినందుకు N. R. C. కోటిపారిని మనము అంతా లభించించాలన్నప్పుడి. ముఖ్య ముగా పైదరాబాద్ విషయములో మనము అంతాకోరుతున్నది ‘నిజము ప్రభుత్వముక్రింద అది ఒక రాష్ట్రముగా ఉండడానికి విలులేదు’ అని.

[25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

ప్రాంతాబాదు నైజా ము పాలన కింద ఉండడం అంధ్ర జాతికి మాత్రముమేకుండా భారతదేశానికంటటకికూడా అగోరవముగా ఉంటుంది. అందువల్ల దీనిని తక్షణము విచ్ఛిన్సుముచేసి భాషాప్రయుక్తి రాష్ట్రములుగాకావాలని మనము సోరినాము. ఆ ప్రకారంగానే ప్రైదరూబాదు రాష్ట్రాన్ని విచ్ఛిన్సుము చేయడము జరిగింది. ప్రైదరూబాదు విచ్ఛిన్సుము అయిన తరువాత తప్పకుండా మఃకు వికాలాంధ్ర వసుందని ఆశించాము. కాని ఆరిపోస్తులో చూస్తే వికాలాంధ్రకు అనుకూలంగా చేర్చచేసి చిట్టచివరకు మాత్రము రెండురాష్ట్రాలు వుండడం సేయస్తురము అనేవిధముగా తీర్చు చెప్పారు. దానిమీదనే కాళేస్వరరావు వగ్గెరా వారందరూ వారిఅభిప్రాయములను చెప్పారు. అది ఎవిధముగా తపోవ్యి జంకచెప్పచలనిన అవసరము లేదు. అసలు S. R. C. వారు Unity and Security of India, Linguistic and Cultural Homogeneity Financial and Administrative convenience, Successful Working of the Plan. అనే ప్రాతిపదకలను నాలుగు తీసుకొన్నారు. ఈ నాలుగు అంశములను తీసుకొన్నవుటిక్కెనాసరె భాషాప్రయుక్తి రాష్ట్రాలు ఏర్పాటయ్యేటట్లయితే జయప్రదంగా నెరవేతుతాయి. ఈ 4 అంశాలుకూడా హృదీగా, జయప్రదంగా నెరవేపుతాయనే విషయం చరిత్రనుబట్టి మనకు రుజువు అవుతుంది. దేశము అంతా ఐకమత్తుంగా వుండాలని మనము కొరుకొంటే తప్పనిసరిగా ఒకేభాషమాట్లాడేవారమంతాకూడా ఒకే రాష్ట్రంలో వుంటే పరిపాలన చాలా సులభమప్పుతుండనే విషయమును మనము గమనించాలి. ఒక రాష్ట్రంలో రెండు భాషలుమాట్లాడేవారినిపెట్టి వాళ్లలో అనేకరకములెన అనుమానాలు, తగాదాలు పెరిగినప్పటి, దేశంలో ఐకమత్తుమున్నదని మనము పైకి నిర్దియించవలని సదేతాని, యుద్ధముగా చూస్తే మనము గతంలో మద్దాసు రాష్ట్రములో వున్నటుపంట ఆగ్రధులు, తమిళులు, కర్ణాటకులు కలిసివున్నప్పటి మనకు ఏవిధమైన అభిప్రాయబేధాలు వుంటూవుండేవే లపస్తీ మనము ఒక పర్యాయము జ్ఞాపకము.కు తెచ్చుకొంటే అది దేశమునకు, ఐకమత్తుతకు వుపయోగపడుతుండి, లేనిది దేశములో ఒక రకమైన అనైక్యతను ఎక్కువ చెయుటకు పుపచూగ పడుతుందనేచి మనకు బోధపడుతుంది. అందుపల్లి ఏ రాష్ట్రముయొక్క చరిత్ర తీసుకొన్నప్పటిక్కెనా, యిక్కడ బహు భాషారాష్ట్రాలుగా వున్నటుపంట ప్రాంతాలు, వాటియొక్క చరిత్ర తీసుకొంటే తప్పనిసరిగా ఈ విషయము మఃకు బోధపడుతూవుంటుంది. మొదటముంచీకూడా బ్రిటిషువారు తమ హక్కులు కౌపాడుకొనుటకోసము ఈ భాషాప్రయుక్తి రాష్ట్రాల నిర్మాణమును వాయిదావేస్తూ వచ్చారు. ఏదైనా ఒక పాంతాన్ని విభజన చేయాలంటే అక్కడవాళ్లు British interests safeguards చేస్తారా లేదా అనే విషయాన్ని అలోచించు కొన్నారేగాని. మనఁ సాకర్మణం కలుగ పెయించి లనేది వారిలో లేదు. అసలు మసదేశాని ఆఱచిపెట్టి నాశనము చేయడానికి హృసుకొన్నటుపంట

25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

వారు మనకు ఆనాడు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు యివ్యడానికి నిరాకరించడము జరిగింది. కానీ యానాడు బ్రహ్మందమైన ప్రజాశాంద్యము రావడమే, దాంతోపాటు భాషారాష్ట్ర సమస్య అత్యంత ప్రభావమైన స్థానము తీసుకోవడమువల్ల అది తప్పక యిచ్చివేయాలనే నిర్వయానికి All India Congress Committee వారున్నారు, కేంద్రప్రభుత్వము వారుకూడా పచ్చిపట్లు కనబడుతూపుస్తది. దురదృష్టపకాతు ఒక మహారాష్ట్ర విషయములో మాత్రము ఆ నిర్వయానికి రాలేదు. బొంబాయినికూడా దాంతో కలిపి సంయుక్త మహారాష్ట్రము ఏర్పరిస్తే అంతా ఎంతో క్షాఫుంచేవారు. బొంబాయిలో 15 మంది చావవలసిన అవసరముకూడా పుండెదికాదు. దురదృష్టపకాతు అది జరుగలిము. మొదటసుంచి కూడా మహారాష్ట్రాలకు, మనకుకూడా ఎక్కుప అన్యాయము జరుగుతూనే పుస్తది. ఇప్పటిక్కు వారు అదే విధముగా జరుగుతూనే ఉన్నది. ఆ ఇబ్బంది ఇంకా మహారాష్ట్రాలకు తోలగిపాలేదు. ఇప్పటికైనాసరే ఇక్కడ ఉన్నటువంటి మిత్రులంతా కూడా వారియోక్క చలుకుబడిని ఉపయోగించి మహారాష్ట్రాలకుకూడా తప్పనిసరిగా బొంబాయితో కూడినటువంటి సంయుక్త మహారాంప్రా వచ్చేందుకు కృషి చేయాల్సిన అవసరము పున్నదని అనుకోంచాను. ఆ విధముగా చేసారనికూడా నేను ఆశిస్తున్నాను.

“ ఈ కమిటీ రిపోర్టలో కొన్ని ప్రభావమైన విషయములు కనబడుతూ వుంటాయి. మనము భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు కావలయునని ఎప్పట్టుంచే కృషి చేస్తున్నాము. అవి రావడము పరిపాలన సాకర్మముదృష్టానికి చాలా అవసరము. విద్యాధివృద్ధికికూడా భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు ఎక్కువద్ద పుపయోగపడతాయి అనుకుంటున్నాము. అదేవిధముగా administrative side తీసుకున్నప్పటికూడా ఈ విధముగా మంతు పుపయోగ పడుతుంది. మన రాష్ట్రములో ఇతర భాషలు మాట్లాడేవారు పుండటము అనేది వినాటిక సరియైనదికాదు. అది ఒక liability లని మాత్రమే గురుంచుకోవాలి. ఎందుకేతంకే వాళ్లకు educational facilities మనము కల్పించాలి. వాళ్లను అభిష్ట్ధి చేయడానికి పూనుకోవాలి. డానికి అదనముగా మనము డబ్బు ఖర్చు పెట్టుకోవాలి. ఇటువంటి ఇబ్బందులు మనకు ఎన్నో పున్నాయి. అదేవిధంగా ఇతర రాష్ట్రాల్లో తలుగువారు పున్నప్పుడు ఈ ప్రభుత్వముకూడా అవే అవస్తలు పడపలని పసుంది. ఎ రకంగా చూచినప్పటికైనా ఈ సూక్తాన్ని సాధ్యమైనంతపరకు చిపం చిపరి గ్రామాలకుకూడా పర్చిపచయాలి. అది చాలా అవసరము. ఆట్లా చేసినప్పుడే నిజమైనటువంటి ప్రజాస్వామికము అమలుజరుపగలుగుతాము. అందువల్ల ఆ సూక్తాన్ని డృష్టాలో పెట్టుకొని మసముత్తున్న సమస్యలను ఆలోచించాలని నేను విజ్ఞాపిచేస్తున్నాను.

“ ఈ మధ్య మన ప్రభుత్వ ప్రతినిధులు మద్రాసు ప్రభుత్వముతో సంప్రదించి సరిహద్దు సమస్యలను పరిష్కారము చేయడానికి చాలా కృషి

[25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

చేశారు. దాంత్యో ప్రధానంగా పేపరలో వచ్చిన వారలను బట్టి మన ప్రభు త్వమువారు ఆ యో గ్రామములలోనీ ఆధిక సంఖ్యాత్మకులను లెక్క చూచి ఆ లెక్కల అధారంగా వాటిని అంధరోగాని, మద్రాసులోగాని చేర్చాలని అన్నారు. దానితోపాటు single language major groups ఎక్కడెక్కడ అయితే వుంటవే వాటనికూడా consideration లోకి తీసుకోవాలని అన్నారు. ఈ సూత్రాలను దృష్టిలో పెట్టుకున్నట్టయితే హౌసూరు, కృష్ణగిరి విషయము కూడా చర్చించాలని మన ప్రభుత్వము పట్టు పట్టినట్లు ప్రతికలలో వున్నది. అందుకు మన ప్రభుత్వము తీసుకున్నటువంటి చర్చను మేము తప్పకుండా బిలపరుస్తున్నాము. కానీ ఆ విషయంలో మద్రాసు ప్రభుత్వముకూడా ఎందువల్ల పట్టుదల చూపలేకపోయిందో నాకు ఏమాత్రం బోధపడుటలేదు అనలు ఈ linguistic minorities తమ రాష్ట్రములో వుండాలని ఎందుకు కోరుకుంటున్నారో నాకు అర్థము కావడము లేదు. ఒక్క తాలూకా కోనమో, 10, 15 గ్రామాలకోనమో అంత పట్టుదల పట్టుడములో ఆలో చనగాని వివేకముగాని ఎక్కడా కనిపించడములేదు. అందువల్ల మన ప్రాంతములో ఎక్కడ అయినా తమిళ గ్రామములుగాని కన్నడ గ్రామాలు గాని, ఒరిస్స గ్రామాలుగాని వుంటే ఎంత త్వరగా వాటిని వాళ్ళకు అప్పగిస్తే మనకు అంత సుఖంగా వుంటుందనే అభిప్రాయం నాకు వున్నది. ఆ ఏథరంగా చేసి, సరిహద్దు సమస్యల పరిష్కారం వెంటనే చేసుకుంటే బాగుంటుంది.

"S. R. C వారు తుంగబద్రాపాజెక్టు ఏరియామనకు కలిపినందుకు అభినందసలు తిర్మానంలో ఉన్నవి. దురదృష్టపూర్వకాత్మ ఈ విషయంలో ఏకిభవించ జాలము అని చెప్పపలనివచ్చినందుకుమాత్రము చాలా విచారపడుతున్నాను. కానీ ఒక్క విషయముమాత్రము సంచిపెరాద్రి, గోపాలరెడ్డిగార్ల దృష్టికి తీసుకు వస్తున్నాము. తుంగభద్ర జలాన్ని సద్యానియోగము చేయడానికి, మనము రాయలసమ ఆభివృద్ధికి హైలెవెల్ చానలు త్రవ్యకోడానికి అవసరమైన చర్యలుకోసం, వారుచేసే ప్రయత్నాలన్నింటికూడా తప్పకుండా తేడ్డు తాము. మాకు వున్నటువంటి బిలముతో మేము తేడ్డుడుతాము. మీరు మాకు బిలం పున్నదనుకుంటే ఆ బిలం పుపయోగిసాము. లేదనుకుంటే మాకువున్న ఉడుత బక్కితో మీకు తేడ్డుడుతాము. అంతే కానితుంగభద్రా ఏరియా మన క్రిందకు రావడము అనెది సరికాదు. మేము దానితో ఏకిభవించబొలము. ఈపాడు ఆ ఏరియా ఇస్తున్నారు అంటే తుంగభద్ర ఏరియా మీకు ఇస్తున్నాము, కొలారుసు తీసుకుపోయి మైస్టరులో కలుపుతాము అని S. R. C. వారు చెప్పారు అంటున్నారు. ఇది ఏ సూత్రాలపై అధారపడి జీస్తున్నారో నాకు బోధపడుటములేదు మనము ఆ సూత్రాన్ని అంగీకరిస్తున్నాము అని చెప్పినట్లయితే, మన administrative convenience కు గాను దానిని అంగీకరించి నట్టయితే, జరిగే పరితమువిమితో గమనించాలి. Administrative convenience కోసము ఒరిస్సాలో మనకు రావలసిన ప్రాంతము అట్టే ఉండిపో

25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

తుంది; కర్ణాటకములో మనకు రావలసిన కోలారు ప్రాంతముఅంతా ఆస్తీ వుండిపోయింది; మనము కోరుతున్న టువంటి ఆంధ్ర ప్రాంతాలు తమిళ నాడులో ఆస్తీ వుండిపోతాయి.

“మనకు వచ్చేది ఏమిటి? తుంగభద్ర ప్రాంతంలో కొంత area వస్తుంది. తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు రాయలసిమ అభివృద్ధికి అవసరమనే విషయంలో నంజీ వరద్భగారితే నేను పూర్తిగా ఏకిభవిస్తున్నాను. దానికి పాటుపడాలనే విషయంలో ఏమి బేధాభిప్రాయంలేదు. ఈ విషయంలో తుంగభద్రబోర్డును యిమి చేయడానికి ప్రయత్నాలు జరిగాయి అనితెలుస్తుంది. దానిని reconstitute చేయడానికి ప్రయత్నాలు జరిగాయి అనితెలుస్తుంది. దానిని సరగా reconstitute చేసి పనిచేయించలేక పోతే, బోర్డుపూర్తిగా మన అధికారంలో వుండాలని కేంద్రప్రభుత్వానికి చెప్పిసాధించ పలసిదేకాని ఏమిగిలిన ప్రాంతాలతో counter pose చేయడం సరికాదని చెప్పుతున్నాను. అంత మాత్రం చేతనే రాయలసిమ అర్థికాభివృద్ధికి అంటంక పదుతున్నారని సంజీవరద్భగారు ప్రచారంచేయరని అనుకుంటాను. మీరు అలా అంటే ఇది పరకు నుంచి మీరే అంటంకపెడుతున్నారని నేను చెప్పువలసివస్తుంది. అందు పల్లనేను మీకుచేసివెజివి ఇదే. దానిని జాగ్రత్తగా ఆలోచించండి. ఈ తుంగ భద్రబోర్డు విషయం వేరేవిధంగా సాధించవచ్చును. ఏలులేదని చెప్పుడం సరికాదు. బోర్డును reconstitute చేయాలనే విషయం States Reorganisation Commission రిపోర్టులోనే వున్నది. ఆ point మీద drive చేసి వ్యతిడితెచ్చిబోర్డు reconstitute చేయించి స్క్రమంగా న్యాయం కుని ప్రజాస్వామిక వాది అయిన నైప్పొక్కతో రాయలసిమకు ఇంత అన్యాయిని ప్రజాస్వామిక వాది అయిన నైప్పొక్కతో రాయలసిమకుని నేను అనుకుంటాను. నంజీవరద్భగారు గుంజరుగుతోందని నవ్వుచెప్పగలమని నేను అనుకుంటాను. గారు తలుచుకుంటే ఇంతచిన్నపని తెలిగ్గా చేయగలరని అనుకుంటున్నాను. అట్లాలేకుండా ఈ ప్రాంతాన్ని కలపి ఏమిగిలినదానికి పోటిపెట్టడం సరికాదని మనవిచేసున్నాను ఇదికాసుండా States Reorganisation Commission Report లో కొన్ని ఇతర పమస్తలున్నాయి. All India Services లో 50% ఇతర రాష్ట్రాలనుంచి తెచ్చేపుచ్చేగలకు ఇవ్వాలని వుప్పుది.

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI :— “అందరికి S. R. C. రిపోర్టు కాపిలు ఇవ్వలేదు కనుక Reorganisation of States గురించియే మాట్లాడు కుండాము. ఏగట విషయాలను గురించి అంటే services, High Court Judges గురించి ఇప్పుడు అక్కరలేదు. ఇ డైటు సమావేశంలోనే చర్చించుకొనవచ్చును.”

[25th November 1955]

SRI P. SUNDARAYYA:—“ఇది సరిఅయినది కాదని విన్న వించవలసిమున్నది. ఈ రోజున కాటలు ఇవ్వలేదనే technical కారణం చూపడాడదు. కాటలు పత్రికల్లోవేళు. వాటిని చదివించాల్సు వారి reaction చెప్పవచ్చు. చెప్పలేనివాళ్లు ఊరుకోవచ్చు.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“పత్రికల్లో పడ్డది కాబట్టి ఇప్పనక్కరలెదన్నమాట ?”

SRI P. SUNDARAYYA:—“ఆ మాట నేను చెప్పలేదు. కాటలు ఇష్టులేదు కాబట్టి చెప్పలేము అని ఎవరైనా అంటే ఊరుకోవచ్చు. చెప్పగలిగించాల్సు చెప్పవానికిమీ ? సాహాన్యంగా క్లూపంగా చెప్పడానికి Chief Ministers' Conference లో మీరు చెప్పిందేకదా ? పత్రికల్లో పచ్చిస వారల ప్రశారం, Chief Ministers' Conference లో ఇక Chief Minister గారు Public Service Commission అధ్యక్షులను ప్రసాదంటు నియమించడానికి వ్యతిరేకించారని తెలిసింది. అది సరిఅవునో కాచె conference లో పూర్వాన్ని Chief Minister గారు చెప్పాలి.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“సరిఅయిన సమయం పచ్చినపుడు చెబుతాను.”

SRI P. SUNDARAYYA:—“మీరు అంగీకరించిన ఏషయమే మేము చెబుతుంటే అప్పంతరం ఎందుకు ?”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU:—“Ruling ఇవ్వక శూర్యం ఒక విషయం చెబుతాను.”

MR. DEPUTY SPEAKER:—“అడుగుక పోయినా హామీలు ఇస్తాచు ఆన్నారు కాబట్టి దానికి సంబంధించింతవరకు చెప్పవచ్చును.”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU:—“All India Services లో 50% ఇతర రాష్ట్రాలనుంచి తెచ్చుకోవాలని చెప్పారు. ఈదిషయం ఆలోచించాలనిచెబుతున్నాను. తెలుగుబాపలో అన్నివ్యవహారాలు నడుపు కోవాలని అను ఈంటున్నాము. గవర్నమెంటు కూడా దీనిని అమలు చేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాము. పత్రికలలో చూసాము, ఇతరరాష్ట్రాల వారికి 50% ఇచ్చి, వాస్తవాన్ని స్థాపించి, మార్కెట్లు దగ్గిరసు, చిచ్చెప్పి, వారికి translate చేసి బాధపడయం ఉంటే ఈ రాష్ట్రం వారిచేతనే వ్యవహారాలు నడుపు కుంటే బాగుంటుంది. ఐక్యత రాషాలంటే, అన్నివ్యతి పెరగాలంటే 10 మంది ఆఫీసర్లు చచ్చించ మాత్రం చేత ఐక్యత అన్నివ్యతి పెరుగవు, అందుకు తీసుకోవలసిన చర్చలు చాలా ఉన్నాయి. చర్చినాచవలసిన సమయం పచ్చి సపుడు చచ్చించవచ్చును. ఇతర రాష్ట్రాలవారికి 50% ఇస్తవలసిన ఆవసరంలేదు. మార్కెట్లుత్వం దీనిని వ్యతిరేకించాలని విజ్ఞాపించేస్తున్నాను.”

..

**DISCUSSION ON THE REPORT OF THE
STATES REORGANIZATION COMMISSION**

25th November 1955]

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:— “ వ్యతిరేకించ వచ్చు. అయితే ఒకటి. ఇప్పడు I. A. S. recruitment ఇరుగుతోంది. దీనికి Province కు ఇంత అని quota లేదు, nation-wide గా recruit చేస్తారు. ఈ సంవత్సరం మనకు అయిదుగురిని పంపారు. ఒకరు Uttar Pradesh అయున; ఒకరు మలబారు అయున; ఒకరు మహారాష్ట్రాదు; తెలుగువాళ్లు ఇద్దరూ పున్నారు. ఇదివరకు వచ్చినవారుకూడా ఎక్కువమంది non-Andhras. ఈ విషయంలో ఇప్పటికే మనకు ఇధి కారం లేదు.”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU:—“అనలు సూత్రం గురించి చెబుతున్నాను ఇచ్చితంగా 50% రుండాలని చెపుతున్నారు. దానిని తగించడానికి పోత్తూడాలని చెబుతున్నాను. ఇది bad and wrong principle అని చెబుతున్నాను.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:— “ తెలుగువాళ్లు పంజాబులో లేరా ?”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU:—“తెలుగువాళ్లు ఇక్కడవుంటే లాభంకాని పంజాబులో వుంటే ఎమి లాభం ? మన culture అక్కడవారికి బోధిసారా? మీరు పంజాబుపో యిసప్పడు బోధం వచ్చును. అది వేరుమాట. High Court Judges లో మూడవ ఓంతు మందిని ఇతర రాష్ట్రాలనుంచి వేసే వ్యవహారం సక్రమముగా సాగుతుంది అన్నారు. అది సరికాదు. మాతృభాషలోనే పరిపాలస జరగాలంటుస్తుప్పుడు దీని వల్ల ప్రత్యేకంగా వచ్చే advantage ఏమా ఔధి పషపంలేదు. దీనిపల్లి అసం సరమైన complications తీసుకురావడముత్పు మరొకటికాదు. ఇప్పటికే రాష్ట్రాల ప్రభుత్వాలలు ఖాధ్యతల ఎక్కుపు; అధికారాలు తక్కుపగా కన్నిస్తున్నాయి.”

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—“Mr. Speaker, Sir, till now the Communist Party and the Government have been developing this controversy. I have not interferred so far. But I would like to say something on this issue. I am in complete agreement that there should be exchange of personnel, i.e., citizens from one State to another both official, and if possible, non-official, also. Even in educational institutions in our State, there should be an attempt to get Bengal Professors. At one time, they were a lot more in the Andhra University than they are now. Mr. Hiren Mukherjee was one of the Professors of the Andhra

[25th November 1955
[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

University at one time, if my friend does not know it. He is a leader of the Communist Party also. Therefore as he is of service to the Communist Party of India, the principle enunciated by Sri Pillalamarri Venkateswarlu would be a principle which should apply only to the very big language groups and not small language groups. Small language group is benefited by being able to circulate throughout India. It is bigger like Hindi which would be at a disadvantage, if this rule is put into operation."

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU :—“ నేను హందీ గ్రాషకు, non-Hindi గ్రాషకు disadvantage అనే విషయము కాకుండా ఒక genaral principle మీద చెబుతున్నాను. అంధ్ర యూనివర్సిటీలో పౌరోషముల్లో ప్రాఫెసరుగా పనిచేయడం గురించి కాదు. పనిచేసి నట్టునాకు తెలుసు. అవసరమైనవారిని Engineers గా కాని ఇతరంగాకాని తెచ్చుకుంటాము. అది వేరు విషయం ఇది administrative purpose; దీనికి ఇంగ్లాండునుంచి ఎవరినే తీసుకవస్తే administrative efficiency ఉంటుంది అంటే ఎట్లా? అవసరమైతే ఇంజనీర్లు మొదలైన అటుపంచారిని తీసుకరావచ్చును. కాని కలెక్టరుల వంతువారిని తీసుకరావలసిన అవసరమేమిటి? ఈ విషయము రాజుసాహేబ్ గుర్తించలేదు అనుకుంటాను. సర్వీసు కమీషను సభ్యులను ప్రశిదెంటు నియమించాలని చెప్పారు. ఇదికూడా ఏమాత్రము సబబుకాదు. మనకు కావలసిన కమీషనును మన ప్రభుత్వాలు నియమించుకొన వచ్చునని మంత్రివర్గం దృష్టికి తిసుక వస్తున్నాను. మరొక recommendation ఏమిటంకే ఉపాయానియా విశ్వవిద్యాలయాన్ని హందీ విశ్వవిద్యాలయముగా మార్చాలని. దీనికి ప్రత్యేక తెలంగాణ రాష్ట్రము కావాలనే చెన్నారెడ్డిగారు అంగీకరించారు. కావలిస్తే వేరే యూనివర్సిటీ కట్టుకుంటారట. డబ్బులేదు, డబ్బులేదు అంటూ ప్రజలకు తిండి పెట్టలేకుండా ఉండి, బ్రహ్మందమైన యూనివర్సిటీని హందీ యూనివర్సిటీగా మార్చి ఇంకొక యూనివర్సిటీ develop చేస్తారట! ఎన్ని వందల సంవత్సరాలకే.

25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU

“వారు ఈవిషయంలో S. R. C అన్వపరంగా గందరగోళము చేసినారనే అభిప్రాయముతో పున్నాము. జాగ్రత్తగా ఆలోచించినపుడు ముఖ్యముగా borders విషయములో విలఱి వారీగా తీసుకొని majority, contiguity ప్రాంతాలను పాటించి మనము ఏ విధముగానైనా తెలుగు boundary లను పరిశీలించి, పరిష్కరించుకుంటామని ఆశిష్టున్నాను. ఆదే విధముగా విచారాంధ్ర తప్పకుండా నిర్మించ కలుగుతామని, ఆదే విధముగా పైదరా బాదు శాసన సభలో కనీసం మెజారిటీతో విచారాంధ్ర తీర్మానము pass కాగలదని ఆశిష్టూ జెలవు తీసుకుంటున్నాను.

MR. DEPUTY SPEAKER :— “ సభ రేపు 11 గంటలకు సమావేశ మహతుంది.”

(The House then adjourned.)